



Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

Metoda i tehnika benchmarkinga pravnih lica u Bosni i Hercegovini

Matić, Božidar; Puljić, Mirko; Avdagić, Amra; Baralija, Jasmin

Matić, Božidar

2015

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/00dc33e5-d1c5-4c4a-9eea-299cc9d21e9b>

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>



**Metoda i tehnika benchmarkinga
pravnih lica u Bosni i Hercegovini**



AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE
АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

SPECIAL EDITIONS
VOLUME CLX

Systems Research Center
Volume 3

Božidar Matić
Mirko Puljić
Amra Avdagić
Jasmin Baralija

THE METHOD AND TECHNIQUE
OF BENCHMARKING OF LEGAL ENTITIES
IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Editor-in-Chief
Božidar Matić

Sarajevo 2015



AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE
АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

POSEBNA IZDANJA
KNJIGA CLX

Centar za sistemska istraživanja
Knjiga 3

Božidar Matić
Mirko Puljić
Amra Avdagić
Jasmin Baralija

METODA I TEHNIKA
BENCHMARKINGA PRAVNIH LICA
U BOSNI I HERCEGOVINI

Glavni urednik
Božidar Matić

Sarajevo 2015

Izdavač:
Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine
Centar za sistemska istraživanja

Za izdavača:
Akademik Miloš Trifković

Uredništvo:

Autori poglavlja:
Akademik Božidar Matić
Prof. dr. sc. Mirko Puljić
Mr. sc. Amra Avdagić
Jasmin Baralija

Redaktor: Doc. dr. Džafer Alibegović

Recenzent:
Prof. dr. sc. Dragan Mikerević
Prof. dr. Željko Šain

Tehnička oprema:
Tanja Bašagić

Lektor – korektor:
Mr. sc. Zenaida Karavdić

Prelom:
Rasim Kovačević

Tiraž:
150 primjeraka

Štampa:
Dobra knjiga, Sarajevo

Sarajevo, 2015.

CIP - Katalogizacija u Publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo
005

METODA i tehnika benchmarkinga pravnih lica u Bosni i Hercegovini / Božidar Matić ... [et al.] ; glavni urednik Božidar Matić. - Sarajevo : Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine = Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, 2015. - VI, 119 str. :graf. prikazi ; 30 cm. - (Posebna izdanja /Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine ; knj. 160. Centar za sistemska istraživanja ; knj. 3)

Upor. stv. nasl. na spor. nasl. str.: The method and technique of benchmarking of legal entities in Bosnia and Herzegovina.

ISBN 978-9958-501-99-9

1. Matić, Božidar
COBISS.BH-ID 22076422

Istraživanje koje je objavljeno u ovoj studiji finansijski je omogućilo Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke.

BENCHMARKING*

Benchmarking je identificiranje pokazatelja poslovanja najuspješnijih kompanija kao standarda s kojim se porede pokazatelji poslovanja ostalih kompanija. Primjenom benchmarka (standarda) kompanija može procijeniti svoju konkurentsku sposobnost i poslovnu i finansijsku perspektivu. Od više vrsta benchmarkinga (strateški, funkcionalni, operativni, benchmarking proizvoda, benchmarking performansi i dr.) mi ćemo pažnju koncentrirati na finansijski benchmarking koji podrazumijeva analizu ključnih finansijskih izvještaja kompanije – bilans stanja i bilans uspjeha i poređenje dobijenih pokazatelja s benchmarkom i drugim pokazateljima.

* Izraz benchmarking potiče iz geodezije. Ako je u jednoj regiji naviša planina 2000 m nadmorske visine, tada se planina s visinom od 1600 m nadmorske visine iskazuje kao – 400. Kraće: poredi se s onim tko je najbolji.

METODA I TEHNIKA BENCHMARKINGA PRAVNIH LICA U BOSNI I HERCEGOVINI

SADRŽAJ

1	UVODNE NAPOMENE	7
2	POSTAVKA PROBLEMA.....	9
3	DRŽAVNA STATISTIKA U BIH KAO IZVOR POSLOVNIH PODATAKA ZA KOMPANIJE I NJEZINA OGRANIČENJA	11
3.1	OBUHVAT PODATAKA U STATISTIČKOM ISTRAŽIVANJU O PREDUZEĆIMA ZA 2013. GODINU	11
3.2	CILJEVI ISTRAŽIVANJA O STRUKTURNIM POSLOVNIM STATISTIKAMA.....	12
4	STATISTIKA U SUKLADNOSTI SA STANDARD INDUSTRIAL CODE NUMBERS KAO OSNOV KOMPARATIVNIH MOGUĆNOSTI OCJENE KVALITETA KOMPANIJA....	13
4.1	PROFIL KNJIGOVODSTVENOG PRIKAZA	14
4.2	INDIKATORI ZA PROVOĐENJE RACIO ANALIZE	15
5	DUN & BRADSTREET INDIKATORI SOLVENTNOSTI, EFIKASNOSTI I PROFITABILNOSTI (DEFINICIJE).....	17
5.1	SOLVENTNOST.....	22
5.1.1	Ubrzana likvidnost / Quick Ratio	22
5.1.2	Tekuća likvidnost / Current Ratio	22
5.1.3	Tekuće obaveze u odnosu na kapital / Current Liabilities to Net Worth.....	22
5.1.4	Tekuće obaveze u odnosu na zalihe / Current Liabilities to Inventory	22
5.1.5	Odnos ukupnog duga i kapitala / Total Liabilities to Net Worth	23
5.1.6	Stalna imovina u odnosu na kapital / Fixed Assets to Net Worth	23
5.2	POKAZATELJI EFIKASNOSTI.....	23
5.2.1	Prosječno vrijeme naplate potraživanja u danima / Collection Period	23
5.2.2	Operativni prihodi u odnosu na zalihe / Sales to Inventory	24
5.2.3	Aktiva u odnosu na operativne prihode / Assets to Sales	24
5.2.4	Operativni prihodi u odnosu na trajna obrtna sredstva / Sales to Net Working Capital....	24
5.2.5	Obaveze prema dobavljačima (dugovanja po računima) u odnosu na operativne prihode / Account Payable To Sales.....	25
5.3	POKAZATELJI PROFITABILNOSTI	25
5.3.1	Neto profitna marža (profit kao % operativnih prihoda) / Return on Sale	25
5.3.2	Povrat na aktivu / Return on Assets	25
5.3.3	Povrat na kapital / Return on Net Worth	25
5.4	KORIŠTENJE INDUSTRIJSKIH STANDARDA ZA POTREBE FINANSIJSKE ANALIZE	26

6	ANALIZA FINANSIJSKIH ODNOSA – RATIO ANALIZA TE KRITIČKI POGLED NA PRIMJENJIVOST D&B INDIKATORA NA KOMPA NIJE U BIH.....	29
6.1	POKAZATELJI LIKVIDNOSTI (LIQUIDITY RATIOS).....	30
6.2	POKAZATELJI AKTIVNOSTI (POKAZATELJI EFIKASNOSTI I OBR TA) / (ACTIVITY RATIOS).....	31
6.3	POKAZATELJI ZADUŽENOSTI PRIVREDNOG DRUŠTVA / DEBT RATIOS	33
6.4	POKAZATELJI PROFITABILNOSTI / PROFITABILITY RATIOS.....	33
6.5	CASE STUDY	34
6.6	LIKVIDNOST	36
6.7	AKTIVNOST (EFIKASNOST I OBRT)	36
6.8	ZADUŽENOST	37
6.9	PROFITABILNOST.....	37
7	MOGUĆNOST PRIMJENE I UPOREDIVOSTI D&B POKAZATELJA U NAŠIM USLOVIMA.....	42
8	MOGUĆNOST KORIŠTENJA DOMAĆIH BAZA PODATAKA	47
9	ZAKLJUČAK.....	77
10	RECENZIJA.....	78
11	PRILOG: SIC KLASIFIKACIJA	82

Napomena: U ovom tekstu pojmovi „biznis“, „pravna lica“, „kompanija“, „poduzeće“ i „industrija“ su sinonimi i pod uvjetom da označavaju biznis „čiste“ registracije (koji se odnosi samo na „core business“).

1 UVODNE NAPOMENE

Direktori naših kompanija usprkos čestih upita finansijskim ekspertima, nisu uspijevali dobiti* odgovor na naizgled jednostavno pitanje: kakva je uspješnost našeg proizvodnog programa u poređenju s uspješnošću drugih koji imaju isti proizvodni program? Obično su odgovori bili zasnovani na podacima iz bilansa uspjeha i bilansa stanja pravnog lica (npr. profit kao % aktive, profit kao % vlastitog kapitala – equitia, rentabilnost i sl.), ali bez podataka o tome koliko je efikasnost poslovanja blizu ili daleko od najbolje ili prosječne prakse drugih s istim proizvodnim programom.

Davana su objašnjenja da postoje objektivne teškoće u vezi s objavljenim finansijskim izvještajima drugih holdinga ili grupacija u kojima se ne vide bilansi njihovih sastavnih dijelova koji bi bili slični proizvodnim programima samostalnih kompanija. Opravdanja su tražena i u činjenici da naše kompanije posluju u maloj i nerazvijenoj ekonomiji u kojoj ne postoji dovoljan uzorak istih poslovnih aktivnosti, da naša statistika ne nudi adekvatnu bazu podataka koja bi omogućila izračun potrebnih indikatora poslovanja. Osim toga, poslovni programi naših kompanija nisu „čisti“ u mjeri koja bi omogućavala korektno poređenje s onim koje se koncentriraju na core business svoje poslovne orijentacije.

Prihvatajući jedan broj navedenih opravdanja, ipak se mora uvažiti da proizvodni programi kompanije koja je oštro usmjerena na izvoz na svjetskom tržištu imaju konkurenciju globalnog karaktera i da se mora porediti s proizvođačima ne gledajući odakle su; eventualni odgovor na postavljeno pitanje ne opravdava ostajanje u „svom dvorištu“. Začuduje da u vrijeme postojanja SDK (Služba društvenog knjigovodstva), kada je postojala zakonska obaveza da svaki OOUR i RO mora predati svoje finansijske izvještaje u SDK, ta organizacija, unatoč postojanju svih podataka, nije izdavala svoju statistiku s usporednim podacima koji bi omogućili međusobno poređenje kompanija istovrsnih po proizvodnom programu. To pokazuje da je SDK, kao i državna organizacija za statistiku, bila orijentisana prema državi, a ne prema kompanijama i njihovim biznisima. Nestankom SDK nastale su organizacije AFIP – Agencija za finansijske, posredničke i informatičke usluge d.d. Sarajevo, FIP – Agencija za pružanje finansijskih, informatičkih i posredničkih usluga d.d. Mostar i APIF – Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banja Luka, kojima svako d.d./a.d. i d.o.o. ima obavezu predavati finansijske izvještaje prema teritorijalnoj pripadnosti. O rezultatima korištenja podataka u sve tri agencije više u poglavlju 7.

Na sreću, odgovor koji državne agencije za statistiku i navedene organizacije AFIP, FIP i APIF ne nude, može se naći u specijalnim publikacijama koje priređuju i nude na prodaju ili leasing consulting kompanije. Ne ulazeći u porijeklo njihovih podataka (anketiranje, analiza poreznih aplikacija ili nešto drugo), one omogućavaju pozicioniranje kompanije u mnogodimenzionalni prostor za ocjenjivanje konkurentnosti. Očigledno je da takve publikacije nisu bile dostupne našim finansijskim ekspertima.

* U stručnoj komunikaciji kod nas se kao pokazatelj uspješnosti poslovanja sve češće koristi pojam profita. On ima isto značenje kao i dobit.

O detaljima tih publikacija više u posebnom poglavlju, a ovdje napomenimo da se u njima može naći mnogo toga korisnog za različite svrhe analize i programiranja vlastite kompanije. Posebno se ističu: finansijska analiza vlastite kompanije i komparacija s drugim kompanijama istovrsne klasifikacije; relativna pozicija različitih stavki bilansa uspjeha i bilansa stanja svoje kompanije u odnosu na prosjeke tih stavki te onih vrijednosti koje predstavljaju odlike i slabosti kompanija koje su uključene u pregled; apsolutne vrijednosti te trendove finansijskih indikatora koji su prikazani kao odnos pojedinih parova stavki oba bilansa; kao i apsolutne veličine pojedinih stavki oba bilansa. Indikatori su podijeljeni u tri glavne grupe: solventnost, efikasnost i profitabilnost.

Više je funkcionalnih oblasti koje se mogu poslužiti podacima ovakvog pregleda: kreditne institucije za ocjenu sposobnosti kompanije da udovolji tekućim i dugoročnim obavezama, u svrhu apliciranja za kredite, u svrhu marketinga i investiranja ocjenjuje se kako kompanija kontrolira svoju imovinu, a podaci o profitabilnosti su posebno važni vlasnicima, a i potencijalnim investitorima. Važna je uloga tih podataka i u planiranju aktivnosti kompanije.

Dostupna zbirka podataka zasnovana je na SIC code (Standard Industrial Classification) klasifikaciji koja se upotrebljava u SAD, a ne na NACE (Nomenclature generale des Activites economiques dans les Communautes Europeennes) koja je u upotrebi u EU. Obje klasifikacije su veoma slične i nije presudno koja je upotrebljena u našem slučaju.

Zbirka podataka za svaku kompaniju pruža uvid u elemente aktive i pasive, bilans stanja, bilans uspjeha, korišteni obrtni kapital u apsolutnim te relativnim (procentualnim) iznosima. Rezultati su prosjeci naznačenog broja kompanija, uvijek dovoljno velikog da je statistička validnost neupitna (prednost velike ekonomije). Primijetimo da se za svaki pregled daje napomena „NO BREAKDOWN“, što znači da su podaci uzeti od kompanija „čiste registracije“ gdje nema primjesa djelatnosti koje su van *core businessa*.

Indikatori kvalitete poslovanja izračunati su kao odnosi pojedinih veličina bilansa stanja i bilansa uspjeha. Osnovni motiv za ovu studiju je pokušaj ocjene koji se od tih indikatora može koristiti u praksi BiH jer se mora uvažiti da je predmetna statistika nastala u jednoj drugoj ekonomiji bitno različitoj od naše u obimu, strukturi, efikasnosti, legalnoj osnovi i dr.

Ako bismo uspjeli u namjeri ove studije, onda bi naše kompanije mogle od američke konsultantske kompanije kupiti njihovu publikaciju *Industry Norms & Key Business Ratios* te je koristiti. Publikacija se inovira svake godine pod naslovom *Statistics on Over 800 Lines of Business SIC #0100 – 8999*, a izdaje je *Dun&Bradstreet*.

Treba napomenuti da je korištenje takve publikacije s podacima iz zemlje koja je najrazvijenija u svijetu korisna čak i u slučaju da neka naša consulting organizacija počne izdavati svoju statistiku načinjenu od podataka naših kompanija, a koja bi omogućavala komparaciju s poduzećima iz naše zemlje. U poređenju s D&B podacima vidjelo bi se koliko je naša kompanija blizu ili daleko od kvaliteta istovrsnih kompanija iz SAD.

2 POSTAVKA PROBLEMA

Prirediti jasna i nedvosmislena uputstva o mogućnosti korištenja u BiH statističke publikacije INDUSTRY NORMS & KEY BUSINESS RATIOS koju izdaje Dun & Bradstreet (D&B), Public Relations, One Diamond Hill Road, Murray Hill, NJ 07974, USA.

Nije bitno od koje godine je izdanje koje će poslužiti kao predložak za studiju.

Pitanje prava intelektualne svojine (copyright) riješeno je naznakom u impresumu publikacije koja izvan zaštite ostavlja prikaze o publikaciji (All rights reserved. Except for use in a review). Prema sadržaju naše studije upravo se radi o review, i to u tekstovima na pogodnom mjestu treba i naznačiti.

BROJ	RATIOS	ODNOSI
I	SOLVENCY	SOLVENTNOST
1	QUICK RATIO (CURR ASSE–INV) / CURR LIAB (TIMES)	UBRZANA LIKVIDNOST (TEKUĆA SREDSTVA–ZALIHE) / TEKUĆE OBAVEZE (PUTA)
2	CURRENT RATIO CURR ASSE / CURR LIAB (TIMES)	TEKUĆA LIKVIDNOST – TEKUĆA SREDSTVA / TEKUĆE OBAVEZE
3	CURRENT LIABILITIES TO NET WORTH (%)	TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA KAPITAL (%)
4	CURRENT LIABILITIES TO INVENTORY (%)	TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA ZALIHE (%)
5	TOTAL LIABILITIES TO NET WORTH (%)	UKUPNE OBAVEZE U ODNOSU NA KAPITALA (%)
6	FIXED ASSETS TO NET WORTH (%)	STALNA IMOVINA U ODNOSU NA KAPITAL (%)
II	EFFICIENCY	EFIKASNOST
7	COLL PERIOD (DAYS)	PROSJEČNO VRIJEME NAPLATE POTRAŽIVANJA (U DANIMA)
8	SALES TO INVENTORY (TIMES)	OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA ZALIHE (PUTA)
9	ASSETS TO SALES (%)	AKTIVA U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE (%)
10	SALES TO NET WORKING CAPITAL (%)	OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA TRAJNA OBRtna SREDSTVA (%)
11	ACCOUNT PAYABLES TO SALES (%)	OBAVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE (%)
III	PROFITABILITY	PROFITABILNOST
12	RETURN ON SALES (%)	NETO PROFITNA MARŽA (%)
13	RETURN ON ASSETS (%)	POVRAT NA AKTIVU (%)
14	RETURN ON NET WORTH (%)	POVRAT NA KAPITAL (%)

Fokus naše studije je na trima osnovnim grupama s četrnaest finansijskih pokazatelja koji se daju u sljedećem pregledu.

Sastavni dio komentara će biti sva tri pokazatelja (UQ, MED, LQ)*, tj, gornja kvartila, srednja vrijednost normalne raspodjele, donja kvartila, koje pokazuju nadprosječni kvalitet, te srednji i ispodprosječni kvalitet.

Svaki od odnosa će biti ocijenjen kao PRIMJENJIV, PRIMJENJIV s REZERVOM (uz objašnjenje rezerve) te NIJE PRIMJENJIV (uz objašnjenje razloga).

* UQ (upper quartile) – gornji kvartil, MED (median) – medijana, LQ (lower quartile) – donji kvartil

3 DRŽAVNA STATISTIKA U BIH KAO IZVOR POSLOVNIH PODATAKA ZA KOMPANIJE I NJEZINA OGRANIČENJA

Iz analize publikacija i indikatora koje objavljuje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine proizlazi da samo publikacija Strukturne poslovne statistike daje neke podatke za poslovni sektor – kompanije, i to samo grupno, na nivou grupacija, a ne pojedinačnih biznisa.

Statistika strukturnih poslovnih istraživanja predstavlja opći okvir prikupljanja podataka svih aktivnih tržišnih jedinica ne ulazeći u razlikovanje kompanija koji se bave samo core businessom (čisti bilansi) i onih koje pod istim biznisom imaju više djelatnosti. Nerazlikovanje čistih od mješovitih djelatnosti onemogućava stvaranje referentne baze podataka koja bi se koristila u benchmarkingu.

Za razumijevanje upotrebe ovakvog istraživanja treba poći od Klasifikacije djelatnosti Bosne i Hercegovine (KD BiH) koja je izrađena 2010. godine, a na osnovu klasifikacije ekonomskih djelatnosti u Evropskoj uniji NACE Rev. 2 (Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – Revision 2). Metodologija za statističku primjenu KD BiH je u potpunosti usklađena s propisima EU (European Parliament and Council Regulation No 1893/2006 of 20/12/2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2).

3.1 OBUHVAT PODATAKA U STATISTIČKOM ISTRAŽIVANJU O PREDUZEĆIMA ZA 2013. GODINU

Istraživanjem su obuhvaćena aktivne kompanije iz statističkog poslovnog registra kojeg vodi Agencija za statistiku BiH u suradnji sa Statističkim zavodom FBiH i Zavodom za statistiku RS-a i Podružnicom Agencije za statistiku BiH u Brčko distriktu BiH. Aktivne kompanije koje su obuhvaćene ovim istraživanjem grupirane su u sljedeća područja djelatnosti:

A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov; B – Vađenje ruda i kamena; C – Prerađivačka industrija; D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija; E – Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša; F – Građevinarstvo; G – Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala; H – Prijevoz i skladištenje; I – Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (Hotelijerstvo i Ugostiteljstvo); J – Informacije i komunikacije (prema klasifikaciji obuhvaćene oblasti 59, 60 i 61 i grane 63.1 i 58.1); K – Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja; L – Poslovanje nekretninama; M – Stručne, naučne i tehničke djelatnosti (obuhvaćene oblasti 72, 74 i 75); N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (obuhvaćene oblasti 77, 79, 80, 81 i 82); O – Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje; P – Obrazovanje; Q – djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite; R – Umjetnost, zabava i rekreacija i S – Ostale uslužne djelatnosti (obuhvaćene oblasti prema KD BiH 95 i 96).

Jedinica promatranja

U provođenju strukturnih poslovnih statističkih istraživanja koristi se nekoliko statističkih jedinica. Najveći broj strukturnih poslovnih statističkih podataka se odnosi na „kompaniju“, tj. pravno lice kao osnovnu statističku jedinicu. Na žalost, praksa naših kompanija nije striktna orijentacija na „core business“, a kada se u bilansu kompanije nađe više biznisa, ne može se vidjeti koji od njih donosi kvalitet, a koji gubitke.

3.2 CILJEVI ISTRAŽIVANJA O STRUKTURNIM POSLOVNIM STATISTIKAMA

- Cilj istraživanja o strukturnim poslovnim statistikama kompanije je praćenje poslovanja tržišnih proizvođača i osiguravanje podataka u potpunosti sukladnih s evropskim standardima strukturnih poslovnih statistika.
- Podaci prikupljeni istraživanjima strukturnih poslovnih statistika koriste se za: analizu strukture poslovnih subjekata po djelatnostima (vrijednost proizvodnje, dodana vrijednost, zaposlenost itd.); analizu faktora korištenih u procesu proizvodnje (broj zaposlenih, sredstva zaposlenih, investicije itd.); analizu nacionalnog i regionalnog razvitka
- Podaci strukturnih poslovnih statistika grupacija predstavljaju inpute za procjene nacionalnih računa i obračun pondera za izračun indexa u tekućim statistikama, ali ne udovoljavaju uvjet da budu reference za kvalitet kompanija „čistih“ bilanci.

Iz naprijed iznesenog proizlazi da strukturne poslovne statistike služe državnim strukturama za formuliranje politika u pojedinim oblastima i granama djelatnosti. S obzirom na to da kao jedinicu istraživanja posmatraju oblast/granu djelatnosti, a ne pojedinačni „čisti“ biznis (samo one kompanije koje se bave isključivo core businessom), to ne mogu poslužiti u ovoj studiji za ocjenu kvaliteta kompanija.

4 STATISTIKA U SUKLADNOSTI SA STANDARD INDUSTRIAL CODE NUMBERS KAO OSNOV KOMPARATIVNIH MOGUĆNOSTI OCJENE KVALITETA KOMPANIJA

Primjer nekoliko oblasti u kojima su NACE i SIC definicije nomenklature po sadržaju skoro iste, iako definirane različito:

NACE:

DEFINICIJA OBLASTI	BROJ
1. Growing of tobacco	A1.1.5
2. Suport services to forestry	A2.4.0
3. Passenger air transport	H51.1.0
4. Television Broadcasting Stations	J60.2.0
5. Tertiary education	P85.4.2
itd.	

SIC:

DEFINICIJA OBLASTI	BROJ
1. Tobacco	0132
2. Forestry services	0851
3. Air Transportation, Scheduled	4512
4. Television programming and broadcasting	4833
5. Colleges, Universities and Professional Schools	8221
itd.	

Dakle, može se reći da postoji značajan izomorfizam između klasifikacija SIC i NACE.

4.1 PROFIL KNJIGOVODSTVENOG PRIKAZA

Finansijski izvještaji su ključna podloga za analizu poslovanja kompanija. Osnovni elementi tih izvještaja daju se u sljedećem pregledu.

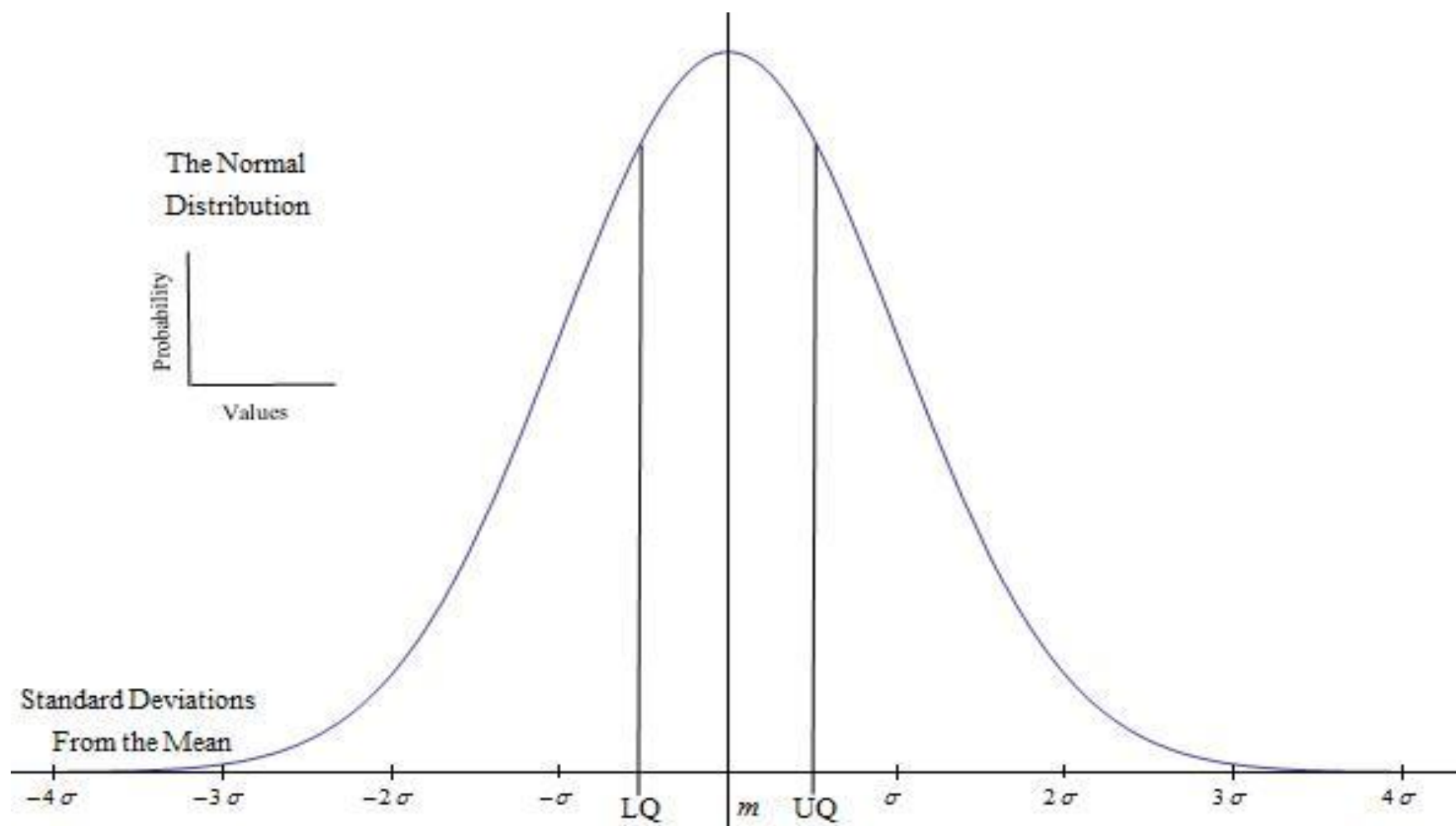
BROJ	NAZIV – ENGLSKI	NAZIV – PREVOD
1	CASH	GOTOVINA
2	ACCOUNTS RECEIVABLE	POTRAŽIVANJA OD KUPACA
3	NOTES RECEIVABLE	POTRAŽIVANJA PO OSNOVU MJENICA
4	INVENTORY	ZALIHE
5	OTHER CURRENT	OSTALA TEKUĆA SREDSTVA
6	TOTAL CURRENT	UKUPNO TEKUĆA SREDSTVA
7	FIXED ASSETS	STALNA SREDSTVA
8	OTHER NON-CURRENT	OSTALA STALNA SREDSTVA
9	TOTAL ASSETS	UKUPNO SREDSTVA (AKTIVA)
10	ACCOUNTS PAYABLE	DOBAVLJAČI
11	BANK LOANS	BANKOVNI KREDITI
12	NOTES PAYABLE	OBAVEZE PO OSNOVU MJENICA I DR.
13	OTHER CURRENT	OSTALE TEKUĆE OBAVEZE
14	TOTAL CURRENT	UKUPNE TEKUĆE OBAVEZE
15	OTHER LONG TERM	OSTALE DUGOROČNE OBAVEZE
16	DEFERRED CREDITS	ODGOĐENI KREDITI
17	NET WORTH	NETO VRIJEDNOST KOMPANJE (KAPITAL)
18	TOTAL LIABILITIES&NET WORTH	UKUPNO OBAVEZE I KAPITAL (PASIVA)
19	NET SALES	NETO PRODAJA (OPERATIVNI PRIHOD)
20	GROSS PROFIT	BRUTO PROFIT
21	NET PROFIT AFTER TAX	NETO PROFIT POSLIJE POREZA
22	WORKING CAPITAL	OBRTNA SREDSTVA (RADNI KAPITAL)

4.2 INDIKATORI ZA PROVOĐENJE RATIO ANALIZE

Indikatori poslovanja i odnosi putem kojih se dobijaju nalaze se u sljedećem pregledu.

BROJ	RATIOS	ODNOSI
I	SOLVENCY	SOLVENTNOST
1	QUICK RATIO (CURR ASSE – INV) / CURR LIAB (TIMES)	UBRZANA LIKVIDNOST (TEKUĆA SREDSTVA – ZALIHE) / TEKUĆE OBAVEZE (PUTA)
2	CURRENT RATIO CURR ASSE / CURR LIAB (TIMES)	TEKUĆA LIKVIDNOST TEKUĆA SREDSTVA / TEKUĆE OBAVEZE
3	CURR LIAB TO NET WORTH (%)	TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA KAPITAL (%)
4	CURR LIAB TO INVENTORY	TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA ZALIHE (%)
5	TOTAL LIAB TO NW (%)	ODNOS DUGA I KAPITALA (%)
6	FIXED ASSETS TO NW (%)	STALNA IMOVINA U ODNOSU NA KAPITAL (%)
II	EFFICIENCY	EFIKASNOST
7	COLL PERIOD (DAYS)	PROSJEČNO VRIJEME NAPLATE POTRAŽIVANJA U DANIMA
8	SALES TO INVENTORY (TIMES)	OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA ZALIHE (PUTA)
9	ASSETS TO SALES (%)	AKTIVA U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE (%)
10	SALES TO NWC (%)	OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA TRAJNA OBRтна SREDSTVA (%)
11	ACCT PAY TO SALES (%)	OBAVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE (%)
III	PROFITABILITY	PROFITABILNOST
12	RETURN ON SALES (%)	NETO PROFITNA MARŽA (%)
13	RETURN ON ASSETS (%)	POVRAT NA AKTIVU (%)
14	RETURN ON NET WORTH (%)	POVRAT NA KAPITAL (%)

Dobijeni indikatori se sistematiziraju po kriteriju relevantnosti i visine. U profilu knjigovodstvenog prikaza podliježu Gausovoj raspodjeli. Indikatori koji su u okolini maksimuma Gausove krivulje iskazuju prosjek i predstavljaju medijanu, oni koji su za vrijednost kvartile bolji od prosjeka su označeni kao UQ – upper qartile (gornja kvartila – natprosječni kvalitet), a oni koji su lošiji za vrijednost kvartile označeni su kao LQ – lower quartile (donja kvartila ispodprosječni kvalitet). (Vidi sliku)



5 DUN & BRADSTREET INDIKATORI SOLVENTNOSTI, EFIKASNOSTI I PROFITABILNOSTI (DEFINICIJE)

Desktop izdanje Dun & Bradstreet Industrijskih normi i ključnih pokazatelja poslovanja omogućeno je zahvaljujući više od milion finansijskih izvještaja u Dun & Bradstreet bazi finansijskih izvještaja. Ona sadrži podatke o američkim korporacijama, partnerstvima i poduzetnicima, kako javnim tako i privatnim, svih veličina i uključuje više od 800 različitih tipova biznisa u skladu s američkom SIC nomenklaturom (SIC – Standard Industrial Classification). Podaci u bazi se prikupljaju sedmično, održavaju svaki dan te stalno uređuju i ažuriraju. Svi ovi faktori zajedno čine ove finansijske informacije bez premca po opsegu i pravovremenosti.

Potrebno je napomenuti da Desktop izdanje sadrži samo generalne podatke. Za detaljnije podatke i podjele dostupna je proširena baza podataka Industrijskih normi i ključnih pokazatelja poslovanja u sljedećih pet segmenata:

1. Poljoprivreda, rudarstvo, graditeljstvo / prijevoz / komunikacije / komunalne usluge;
2. Proizvodnja;
3. Trgovina na veliko;
4. Trgovina na malo;
5. Finansije / Nekretnine / Usluge

Svih pet segmenata su dostupni u tri različita formata. Ti formati su kako slijedi:

1. Industrijske norme* i ključni poslovni pokazatelji, trogodišnje izdanje. Katalozi i fajlovi su na raspolaganju.
2. Industrijske norme i ključni poslovni pokazatelji, godišnje izdanje. Katalozi i fajlovi su na raspolaganju.
3. Ključni pokazatelji poslovanja, godišnje izdanje. Samo katalog.

Potrebno je imati na umu da Industrijske norme sadrže „tipične“ bilanse stanje i uspjeha i „uobičajene veličine“ za finansijske podatke, kao i ključne poslovne pokazatelje**. Knjiga „Ključni pokazatelji poslovanja“ sadrži četrnaest pokazatelja uspješnosti koje smo naprijed naveli.

U nastavku predstavljamo najinteresantnije karakteristike formata Industrijskih normi, finansijskih izvještaja i osnovnih pokazatelja poslovanja.

* Pojam industrijske norme odgovara standardima za pojedine biznise, nikako za poslovne oblasti.

** Da bi se pružile najsvježije dostupne informacije, kao osnov za izračune normi koriste se podaci posljednje izvještajne godine 1. srpnja – 30. lipnja. Prema standardima izvještavanja u SAD-u isto se radi s krajem lipnja.

Format Industrijskih normi

Na početku svakog od standarda nalaze se sljedeći podaci: SIC šifra* i kratki naziv. Pored godine, u zagradi je dat broj kompanija sadržanih u uzorku. Iznosi iz „tipičnog“ bilansa stanja dati su u prvoj koloni, dok su podaci iz „uporednog“ bilansa stanja dati u drugoj koloni. Bilansi uspjeha počinju stavkom „neto prihod“, a ključni pokazatelji poslovanja počinju stavkom „Pokazatelji“. Ovi potonji su potom podijeljeni, ili pobliže definirani, kao medijana, gornja kvartila i donja kvartila.

Uporedni finansijski izvještaj

Uporedni bilans stanja i bilans uspjeha predstavljaju svaku od stavki finansijskog izvještaja kao procenat njene ukupne sume. Uporedni procenti se izračunavaju za sve stavke bilansa za svaku od pojedinačnih kompanija obuhvaćenih uzorkom datog biznisa. Potom se izračunava prosjek svake od stavki bilansa, koji onda predstavlja standard date industrije. To omogućava analitičarima da istraže trenutni sastav kapitala, obaveza i prihoda datog biznisa.

Tipičan finansijski izvještaj

Iznosi sadržani u tipičnom finansijskom izvještaju predstavljaju izraz uporednih procenata u novčanim iznosima. Oni, na primjer, omogućavaju brzu provjeru relativnog iznosa kapitala i obaveza vlastitog poduzeća u odnosu na drugo poduzeće koje se bavi istim poslom.

Nakon što se izračunaju uporedni procenti za određeni uzorak, stvarni finansijski izvještaji se onda dijele na neto vrijednost kompanije (kapital) i ukupnu dobit, gdje medijana, odnosno srednja vrijednost obiju grupa, služi kao „uporedna“ vrijednost. Potom se izračunavaju novčani iznosi tipičnog bilansa stanja i bilansa uspjeha tako što uporedne procentualne vrijednosti množimo odgovarajućim ukupnim iznosima.

(Na primjer, ako je medijana ukupnog kapitala neke kategorije SIC-a 669,599\$, a uporedni procent iznosi 9,2%, množenjem ovih cifara dobićemo da je novčani iznos 61,603\$ za tipičan bilans stanja.)

Ključni pokazatelji poslovanja

Četrnaest ključnih pokazatelja poslovanja dalje je podijeljeno na vrijednosti medijana, gornje i donje kvartile, što analitičarima daje još detaljnije podatke za obradu. Ovi pokazatelji odnose se na sve ključne performanse poslovanja, uključujući indikatore solventnosti, efikasnosti i profitabilnosti.

Ključni pokazatelji poslovanja pružaju temeljit, na stvarnim podacima zasnovan uvid u sve aspekte poslovanja svima koje zanima finansijski dio poslovanja – poslovnim direktorima i menadžerima, kreditnim službenicima, bankarima, zajmodavcima, investitorima, studentima i njihovim nastavnicima.

U tabelama pokazatelja iz ove knjige, predstavljene su vrijednosti medijana – što je srednja vrijednost svih kompanija iz uzorka – te donje i gornje kvartile, tj. srednje vrijednosti donje, odnosno gornje polovice.

* Standard Industrial Classification (SIC) – standardna industrijska klasifikacija je sistem za identifikaciju biznisa u SAD-u. SIC kodovi se prezentuju pomoću četiri cifre. Ova klasifikacija je kreirana u SAD-u 1937. i pomoću nje vladine agencije identificiraju biznise.

Vrijednost gornje kvartile nije uvijek i najviša numerička vrijednost, niti je vrijednost donje kvartile uvijek najniža numerička vrijednost. Vrijednosti kvartila predstavljaju prilagođene vrijednosti, što znači da gornja kvartila predstavlja najbolje stanje za dati pokazatelj, a ne nužno najvišu numeričku vrijednost (na primjer, u stavkama Ukupne obaveze / Neto kapital ili Vrijeme naplate potraživanja, gdje niža numerička vrijednost predstavlja bolje stanje).

Svaki od četrnaest pokazatelja izračunava se zasebno za svaku od kompanija obuhvaćenu u uzorku. Pojedinačne vrijednosti se potom izlistavaju za svaki od pokazatelja zavisno od stanja (od najboljeg do najlošijeg), a iznos koji predstavlja sredinu niza postaje medijana (ili srednja vrijednost) datog pokazatelja za dati biznis. Srednja vrijednost medijane i najbolje vrijednosti niza postaje onda gornja kvartila, dok je numerička sredina između medijane i najlošije vrijednosti niza donja kvartila.

Statistički gledajući, svaka medijana je tipična vrijednost pokazatelja za date kompanije u datoj kategoriji.

U nastavku prezentiramo primjere bilansnih pozicija i svih četrnaest pokazatelja uspješnosti poslovanja za četiri izabrane čiste poslovne djelatnosti.

	SIC 0851 FORESTRY SERVICES (NO BREAKDOWN) 1998 (29 Establishment)		SIC 4512 AIR TRANS, SCHEDULED (NO BREAKDOWN) 1998 (84 Establishment)		SIC 4833 TEL BRDCSTG STNS (NO BREAKDOWN) 1998 (86 Establishment)		SIC 8221 COLLEGES, UNVRSTES (NO BREAKDOWN) 1998 (88 Establishment)	
	\$	%	\$	%	\$	%	\$	%
Cash	95,213	18.1	28,680,656	17.2	1,305,835	9.3	6,550,758	12.2
Accounts Receivable	92,057	17.5	28,180,412	16.9	1,839,402	13.1	2,845,821	5.3
Notes Receivable	13,151	2.5	166,748	0.1	42,124	0.3	322,168	0.6
Inventory	12,099	2.3	5,669,432	3.4	42,124	0.3	322,168	0.6
Other Current	48,396	9.2	13,006,344	7.8	1,684,949	12.0	8,859,632	16.5
Total Current	260,916	49.6	75,703,592	45.4	4,914,433	35.0	18,900,547	35.2
Fixed Assets	202,000	38.4	75,703,592	45.4	4,802,103	34.2	20,618,779	38.4
Other Non-current	63,125	12.0	15,340,816	9.2	4,324,701	30.8	14,175,411	26.4
Total Assets	526,041	100.0	166,748,000	100.0	14,041,238	100.0	53,694,737	100.0
Accounts Payable	45,240	8.6	19,009,272	11.4	758,227	5.4	1,610,824	3.0
Bank Loans	-	-	-	-	-	-	-	-
Notes Payable	32,089	6.1	3,168,212	1.9	154,454	1.1	1,718,232	3.2
Other Current	75,224	14.3	36,184,316	21.7	1,474,330	55.0	8,054,211	15.0
Total Current	152,552	29.0	58,361,800	35.0	2,387,010	17.0	11,383,284	21.2
Other Long Term	88,910	16.9	42,854,236	25.7	3,777,093	26.9	6,121,200	11.4
Deferre Credits	-	-	4,168,700	2.5	154,454	1.1	107,389	0.2
Net Worth	284,588	54.1	61,363,264	36.8	7,722,681	55.0	36,082,863	67.2
Total Liab & Net Worth	526,041	100.0	166,748,000	100.0	14,041,238	100.0	53,694,737	100.0
Net Sales	1,508,054	100.0	29,635,837	100.0	8,839,656	100.0	28,770,949	100.0
Gross Profit	450,908	29.9	10,165,092	34.3	5,339,152	60.4	13,263,407	46.1
Net Profit After Tax	40,717	2.7	207,451	0.7	441,983	5.0	3,078,492	10.7
Working Capital	108,364	-	17,341,792	-	2,527,423	-	7,517,263	-

RATIOS	UQ	MED	LQ	UQ	MED	LQ	UQ	MED	LQ	UQ	MED	LQ
<u>SOLVENCY</u>												
Quick Ratio (times)	3.9	1.7	0.7	1.4	0.8	0.4	2.1	1.2	0.7	1.3	0.8	0.4
Current Ratio (times)	6.3	2.1	1.2	1.8	1.0	0.8	3.4	1.9	1.3	2.8	1.6	1.0
Curr Liab to Nw (%)	7.2	30.3	165.1	53.3	90.4	195.9	12.5	24.6	44.6	9.6	19.1	54.2
Curr Liab to Inv (%)	63.2	116.1	169.0	292.7	552.1	843.7	389.5	507.0	585.2	362.0	506.7	778.4
Total Liab to Nw (%)	23.0	88.9	213.5	87.6	163.0	357.1	22.5	52.9	147.3	18.1	44.2	80.9
Fixed Assets to Nw (%)	25.7	72.1	135.3	77.6	133.3	248.8	23.2	57.4	101.0	34.5	60.9	89.8
<u>EFFICIENCY</u>												
Coll Period (days)	8.4	15.3	47.8	16.4	23.4	38.3	21.0	58.0	74.5	8.0	16.1	40.4
Sales Ti Inv (times)	448.0	219.1	53.3	60.6	36.7	18.2	175.0	105.7	43.5	192.0	99.4	53.7
Assets to Sales (%)	24.1	34.4	56.7	49.8	84.2	110.9	76.0	136.7	300.2	126.5	199.3	266.9
Sales to Nwc (times)	38.9	12.6	5.9	16.5	8.3	3.3	10.8	5.8	2.4	9.9	4.8	1.7
Acct Pay to Sales (%)	0.8	4.2	6.5	4.3	6.0	10.4	2.7	5.3	9.6	1.9	3.3	6.1
<u>PROFITABILITY</u>												
Return on Sales (%)	8.7	1.1	(3.2)	7.3	4.6	0.4	13.0	4.6	(2.7)	22.7	11.2	4.1
Return on Assets (%)	31.2	3.6	(3.8)	9.8	4.7	(0.4)	1.7	4.2	(0.3)	10.7	6.7	2.6
Return on NW (%)	54.8	6.2	(5.1)	28.1	15.2	2.8	16.8	6.4	(0.4)	14.2	10.3	3.6

U svojoj analizi ključnih pokazatelja poslovanja D&B dakle koristi 14 pokazatelja podijeljenih u tri grupe:

1. Pokazatelji solventnosti
2. Pokazatelji efikasnosti
3. Pokazatelji profitabilnosti

5.1 SOLVENTNOST

5.1.1 UBRZANA LIKVIDNOST / QUICK RATIO

(Gotovina + Potraživanja od kupaca) / Tekuće obaveze

Pokazatelj ubrzane likvidnosti mjeri sposobnost kompanije da udovolji svojim kratkoročnim obavezama upotrebom svoje najlikvidnije imovine. Pokazatelj se izračunava tako što se vrijednost gotovine uvećana za potraživanja od kupaca podijeli iznosom kratkoročnih obaveza. Kratkoročne obaveze su sve obaveze s rokom plaćanja unutar godine dana. Odnosni kod ovog pokazatelja bi trebao da bude 1 na 1, odnosno izraženo kao broj 1. Veći pokazatelj ukazuje na to da je kompanija u stanju da se nosi s kratkoročnim obavezama i obrnuto.

5.1.2 TEKUĆA LIKVIDNOST / CURRENT RATIO

Tekuća imovina / Tekuće obaveze

Pokazatelj tekuće likvidnosti prikazuje sposobnost kompanije da podmiri svoje kratkoročne obaveze. Vremensko razdoblje u kojem se očekuje da će se tekuća imovina pretvoriti u novac obično je jedna godina. Pokazatelj se izračunava tako da se tekuća imovina podijeli s kratkoročnim obavezama. Kada vrijednost pokazatelja tekuće likvidnosti iznosi preko 1, vrijednost tekuće imovine je veća od vrijednosti tekućih obaveza i obratno.

Veći pokazatelj ukazuje na veću vjerovatnoću da će kompanija u roku podmiriti dospjele obaveze.

5.1.3 TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA KAPITAL / CURRENT LIABILITIES TO NET WORTH

Tekuće obaveze / Kapital

Ovaj pokazatelj se izračunava tako što kratkoročne obaveze podijelimo iznosom kapitala. Na ovaj način se sredstva koja povjerioci privremeno pozajmljuju porede sa sredstvima koje vlasnici trajno investiraju. Što je niži kapital, a veće obaveze, to je manje sigurnosti za povjerioce. Treba biti na oprezu pri prodaji, odnosno preuzimanju kompanije čije kratkoročne obaveze prelaze dvije trećine (66,6%) kapitala.

5.1.4 TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA ZALIHE / CURRENT LIABILITIES TO INVENTORY

Tekuće obaveze / Zalihe

Dijeljenjem kratkoročnih obaveza sa zalihama i množenjem sa 100, još jednom se pokazuje u kojoj se mjeri kompanija oslanja na sredstva iz neplasiranih zaliha da bi izmirila svoja dugovanja. Ovaj pokazatelj zajedno s pokazateljem Operativni prihodi / zalihe pokazuje kako efikasno menadžment upravlja zalihama. Moguće je imati smanjenu likvidnost dok se održava

odnos prodaje u odnosu na zalihe. Veliko povećanje prodaje, s odgovarajućim porastom nivoa zaliha, može dovesti do neprimjerenog rasta kratkoročnih obaveza ako se rastom ne upravlja adekvatno.

5.1.5 ODNOS UKUPNOG DUGA I KAPITALA / TOTAL LIABILITIES TO NET WORTH

(Tekuće obaveze + Dugoročne obaveze) / Kapital

Dobija se dijeljenjem zbira kratkoročnih i dugoročnih obaveza (ukupnog duga) i kapitala i množenjem sa 100. Efekt dugoročnih obaveza na kompaniju se može odrediti poređenjem ovog pokazatelja s pokazateljem Kratkoročne obaveze / Kapital. Razlika će ukazati na relativnu veličinu dugoročnih obaveza koje, ukoliko su velike, mogu da opterete kompaniju značajnim troškovima kamata. Generalno, ukupne obaveze ne bi trebale da prelaze kapital (100%), jer u takvim slučajevima povjerioci rizikuju više nego vlasnici.

5.1.6 STALNA IMOVINA U ODNOSU NA KAPITAL / FIXED ASSETS TO NET WORTH

Stalna imovina / Kapital

Stalna imovina se dijeli s neto vrijednosti i množi sa 100. Dio kapitala koji se sastoji od osnovnih sredstava varira zavisno od industrije kojoj pripada kompanija ali je uglavnom poželjno da proporcija bude manja. Nepoželjni su visoko uporedni odnosi, jer velika ulaganja u stalna sredstva pokazuju da kompanija ima nizak neto obrtni kapital. Također, što su stalna sredstva veća, veći su i troškovi godišnje amortizacije koji se iskazuju kao trošak na računu dobiti i gubitka (bilans uspjeha). Normalno, stalna imovina preko 75% kapitala ukazuje na prevelika ulaganja i potrebno bi je bilo pažljivo proučiti.

5.2 POKAZATELJI EFIKASNOSTI

5.2.1 PROSJEČNO VRIJEME NAPLATE POTRAŽIVANJA U DANIMA / COLLECTION PERIOD

Potraživanja od kupaca / Ukupni prihodi x 365

Potraživanja od kupaca se dijele s ukupnim prihodima, a zatim množe s 365 da bi se dobio ovaj broj. Kvalitet potraživanja od kupaca u jednoj kompaniji se može utvrditi na osnovu ovog odnosa, ako ga se uspoređi s uvjetima prodaje i ovim standardima. U nekim tipovima poslova gdje prodaja na kredit nije normalan način poslovanja, potrebno je uzeti u obzir procenat gotovinske prodaje. Općenito govoreći, tamo gdje se prodaja odvija uglavnom na kredit, period realizacije naplate duži od jedne trećine normalnih uvjeta prodaje (40 za rok od 30 dana) ukazuje na sporiju naplatu potraživanja. Kada se vrši poređenje perioda naplate potraživanja jedne kompanije s realizacijom one druge, potrebno je izvršiti korekcije zbog mogućih varijacija u uvjetima prodaje.

Pokazatelj mjeri efektivnost kreditne politike i ukazuje na potreban nivo investiranja u potraživanja od kupaca kako bi se zadržao postojeći nivo prodaje. Viši pokazatelj može ukazivati na povećanu vjerovatnoću da se kompanija suočava s problemom naplate potraživanja.

5.2.2 OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA ZALIHE / SALES TO INVENTORY

Operativni prihodi / Zalihe

Dobije se dijeljenjem operativnih prihoda sa zalihama. Kontrola zaliha je primarni cilj menadžmenta, jer slabe kontrole zaliha stvaraju velike troškove kamata, skladištenja, zastarjelost ili nezadovoljene potražnje. Odnos operativni prihodi – zalihe ukazuje na brzinu kojom se trgovačka roba kreće te na efikasnost priliva sredstava u firmu. Ovaj pokazatelj varira u velikoj mjeri zavisno od industrije kojoj kompanija pripada, a brojke koje pokazuju poslovne rezultate kompanije značajne su samo u poređenju sa standardima date industrije. Potrebno je pažljivo proučiti pojedine rezultate koji su izvan gornjih ili donjih kvartila za određeni biznis. Iako su niži rezultati obično problematični jer ukazuju na pretjerano visoke zalihe, krajnje visoki koeficijenti obrta bi mogli da ukazuju na nemogućnost da se robama zadovolje zahtjevi kupaca, što bi za posljedicu imalo gubljenje povjerenja i prihoda.

5.2.3 AKTIVA U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE / ASSETS TO SALES

Aktiva / Operativni prihodi

Aktiva kao procenat operativnih prihoda se izračunava dijeljenjem ukupne aktive s operativnim prihodima i množenjem sa 100. Ovaj odnos povezuje prodaju i ukupna ulaganja koja se koriste za generiranje prodaje. Dok rezultati u velikoj mjeri variraju od jednog do drugog tipa kompanija, poređenjem pokazatelja kompanije s ovim standardima može se utvrditi da li kompanija ima ekspanziju poslovanja (ima pretjeran rast prihoda u odnosu na ulaganja) ili nedovoljnu poslovnu aktivnost (ne stvara dovoljno prihoda kao rezultat uložених sredstava). Nenormalno visoki procenti (iznad gornje kvartile) mogu biti pokazatelji ekspanzije koja može dovesti do finansijskih poteškoća, ukoliko se ne izvrši ispravka. Krajnje niski procenti (ispod donje kvartile) mogu biti rezultat pretjerano opreznog ili slabog rukovođenja prodajom, što govori da bi možda bilo potrebno slijediti politiku agresivnije prodaje.

5.2.4 OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA TRAJNA OBRтна SREDSTVA / SALES TO NET WORKING CAPITAL

Operativni prihodi / Trajna obrtna sredstva

Operativni prihodi se dijele s radnim kapitalom – trajnim obrtnim sredstvima (trajna obrtna sredstva predstavljaju kratkoročna sredstva umanjenja za kratkoročne obaveze). Ovaj odnos pokazuje da li je kompanija u ekspanziji ili obrnuto – ima više likvidne imovine nego što je potrebno. Pojedinačne industrije mogu u znatnoj mjeri varirati u pogledu ovog pokazatelja te je potrebno izvršiti poređenje kompanije sa standardom da bi se vidjelo da li je u ekspanziji zahvaljujući vlastitim raspoloživim sredstvima ili je pretjerano oprezna. Kompanije sa znatnim porastom prodaje često dostižu nivo na kojem im trajna obrtna sredstva postaju prenapregnuta. Čak i ako održavaju ukupna ulaganja adekvatnim za vrijednost koja se generira (aktiva u odnosu na operativne prihode), to ulaganje može biti do te mjere usmjereno u osnovna sredstva ili ostala netekuća sredstva da će, bez dodatnog ulaganja ili smanjenja prihoda, biti teško izvršavati sve tekuće obaveze.

5.2.5 OBAVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA (DUGOVANJA PO RAČUNIMA) U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE / ACCOUNT PAYABLE TO SALES

Obaveze prema dobavljačima / Operativni prihodi

Izračunava se dijeljenjem obaveza prema dobavljačima s operativnim prihodima i množenjem sa 100. Ovaj odnos pokazuje kako kompanija vrši plaćanje svojim dobavljačima u odnosu na obim transakcija. Povećani procenti u odnosu na ovaj standard pokazuju da kompanija možda koristi dobavljače da bi potpomogla finansijsko poslovanje. Ovaj pokazatelj je posebno važan za kratkoročne povjerioce, jer bi visok procenat mogao ukazati na potencijalne probleme kod plaćanja dobavljačima.

5.3 POKAZATELJI PROFITABILNOSTI

5.3.1 NETO PROFITNA MARŽA (PROFIT KAO % OPERATIVNIH PRIHODA) / RETUR ON SALE

Neto dobit / Operativni prihodi

Dobija se dijeljenjem neto dobiti s operativnim prihodima i množenjem sa 100. Ovim se pokazuje dobit ostvarena po svakoj novčanoj jedinici prihoda (prodaja kompanije) te stoga predstavlja mjeru efikasnosti poslovanja. Profit mora biti adekvatan za kompaniju da bi mogla ostvariti zadovoljavajući profit svom vlasniku. Ovaj pokazatelj govori o sposobnosti kompanije da prati promjene na tržištu poput pada cijena, povećanih troškova ili smanjenja prodaje.

5.3.2 POVRAT NA AKTIVU / RETURN ON ASSETS

Neto dobit / Aktiva

Neto dobit se dijeli s aktivom i množi sa 100. Ovaj odnos je ključni indikator profitabilnosti kompanije. On povezuje dobit iz redovnih poslovnih aktivnosti s raspoloživim sredstvima za ostvarivanje profita. Kompanije koje efikasno koriste svoju aktivu će imati relativno visok profit, dok će kompanije s manjom učinkovitosti vođenja poslovanja imati relativno nizak profit.

5.3.3 POVRAT NA KAPITAL / RETURN ON NET WORTH

Neto dobit / Kapital

Izračunava se kao količnik neto dobiti i kapitala. Ovaj pokazatelj ukazuje na sposobnost uprave kompanije da ostvari adekvatan prinos na kapital koji su investirali vlasnici kompanije. Sve češće se ovaj pokazatelj smatra konačnim kriterijem pri određivanju profitabilnosti. Općenito gledajući, omjer od najmanje 10% smatra se poželjnim ciljem, koji može osigurati dividendu, kao i sredstva za budući rast.

5.4 KORIŠTENJE INDUSTRIJSKIH STANDARDA ZA POTREBE FINANSIJSKE ANALIZE

Osnovni cilj finansijske analize je identifikacija odstupanja koja zahtijevaju pojašnjenje kako bi se u potpunosti mogao razumjeti trenutni status, odnosno budući potencijal neke kompanije. Ova odstupanja mogu se identificirati poređenjem podataka o pojedinim kompanijama s industrijskim standardima za istovrsne kompanije (komparativna analiza). D&B industrijski standardi upravo su kreirani kako bi zadovoljili potrebe ovakve analize.

Relativna pozicija

Bilans stanja koji se poredi s tipičnim bilansom stanja pruža odličan pregled sastava aktive i pasive datog biznisa. Da li je aktiva koncentrisana u zalihama ili u potraživanjima? Da li je dugovanje prema dobavljačima preferirani način finansiranja poslovanja u odnosu na bankovne zajmove? Odgovori na ova i druga bitna pitanja jasno su iskazani u industrijskim standardima, pristupu uporednom bilansu stanja koji standard koristi, a dodatno su iskristalizirani u tipičnim bilansima stanja.

Kretanja finansijskih pokazatelja

Promjene ključnih pokazatelja poslovanja kompanija ukazuju na trendove u bitnim odnosima između finansijskih stavki, kao što je odnos između neto profita i neto prihoda od prodaje (što je uobičajeni indikator profitabilnosti). Pokazatelji tekuće i dugoročne likvidnosti, efikasnosti u upravljanju imovinom i kontrole duga te različite mjere profitabilnosti odreda su obuhvaćeni u poglavlju Ključni finansijski pokazatelji industrijskih standarda.

Komparativna analiza

Poređenje kompanija s njima sličnim pouzdan je metod procjene njenog finansijskog stanja. Sastav uporedne grupe i pravovremenost podataka od ključnog su značaja za ovu tehniku. D&B industrijski standardi jedinstveni su u pogledu veličine uzorka i detaljnosti.

Veličina uzorka

Broj kompanija sadržanih u uzorku mora biti reprezentativan ili će rezultat biti iskrivljen zbog neujednačenih brojki relativno malog broja kompanija. Više od milion kompanija u SAD, koliko ih čini osnovu za Industrijske norme, osigurava više nego dovoljan uzorak u većini slučajeva.

Analiza ključnih pokazatelja poslovanja

Dragocjen uvid u rezultate određenog biznisa može se dobiti tako što dvije povezane stavke bilansa upotrijebimo u jednačini kako bismo dobili finansijski pokazatelj. Da bi se dobila zaista djelotvorna analiza pokazatelja, stavke koje se porede moraju biti značajne, a usporedba treba da odražava ukupni učinak dvaju potencijalno različitih trendova. Iako se iz finansijskih izvještaja mogu izračunati brojni pokazatelji, ovih četrnaest pokazatelja koji su obuhvaćeni industrijskim standardima i ključnim pokazateljima poslovanja predstavljaju upravo najčešće korištene, a finansijski analitičari smatraju ih najznačajnijima, kako je pokazala anketa. Mnogi drugi pokazatelji samo su varijacije ovih četrnaest pokazatelja.

Četrnaest ključnih pokazatelja poslovanja razvrstano je u tri velike grupe:

Pokazatelji solventnosti ili likvidnosti – značajni su za procjenu sposobnosti kompanija da izvrši svoje dugoročne i tekuće obaveze. Ovi pokazatelji su od najvišeg značaja za kredit menadžere komercijalnih kompanija i finansijske institucije.

Pokazatelji efikasnosti – ukazuju na to koliko je kompanija efikasna u korištenju i kontroli nad svojom imovinom. Ovaj podatak je od ključnog značaja za procjenu upravljanja kompanijom. Pokazatelji efikasnosti su od koristi u marketinškim, investicijskim i svrhama kreditiranja.

Pokazatelji profitabilnosti – pokazuju koliko je kompanija uspješna u ostvarivanju dobiti (profita) za svoje vlasnike. Ovi podaci se analiziraju prilikom identificiranja potencijalnih kandidata za spajanje i preuzimanje kompanija.

Recentno istraživanje je pokazalo da je upotreba finansijske analize (utemeljene na Industrijskim normama) veoma korisna u nekoliko funkcionalnih oblasti. U nastavku se navode samo neke od oblasti u kojima se koriste ovi jedinstveni podaci.

Kreditiranje

Podaci prema Industrijskim normama pokazali su se nezamjenljivim alatom za određivanje minimalno prihvatljivih standarda rizika. Kreditna vrijednost postojećeg ili potencijalnog klijenta odmah je vidljiva ako se rangira njegova solventnost i ako se njegov trend solventnosti uporedi s trendom konkretne industrijske norme. Tekuće mjere solventnosti, kao što su brzi i trenutni pokazatelji, predstavljaju idealne pokazatelje prilikom procjene klijenta. Poređenje bilansa stanja osigurava dodatnu procjenu jer pruža i poređenje sastava tekućih sredstava i stavki iz pasive. Nadalje, pokazatelji zaduženosti, kao što je omjer kratkoročnih obaveza i neto kapitala, predstavljaju vrijedan signal za potencijalno problematične klijente, dok pokazatelji profitabilnosti i perioda naplate osiguravaju usporedbu gotovinskih tokova za potrebe sveukupne procjene klijenta. Osim što se na osnovu podataka koje pružaju Industrijske norme procjenjuju pojedinačni klijenti, oni služe i za potrebe internih mjera kreditne politike. Da li potraživanja rastu brže nego što je to slučaj u ostatku industrije? Ako je tako, kakva je naplata vaše kompanije u poređenju s ostatkom industrije?

Efikasnost korištenja izvora sredstava

Ovo je jedinstvena prilika za finansijske direktore da usporede svoje kompanije, njihove podružnice ili ogranke, s najboljim u tom biznisu. Moguće je ocijeniti efikasnost uprave uz pomoć kvartila pokazatelja, koji omogućavaju da se rezultati kompanije smjeste među rezultate najboljih u tom biznisu. Na primjer, da li je stopa povrata od prodaje ili bruto profit komparativno nizak, što bi onda značilo da je jedinična cijena preniska ili da je trošak materijala nepotrebno visok?

Jednako tako, poređenje trendova rasta i efikasnosti kompanija s ostatkom industrije otkriva uslove koji su od ključnog značaja za planiranje budžeta. Ukoliko rast kapitala prevazilazi industrijske norme, a pritom je korištenje kapitala (prema omjeru aktive i operativnih prihoda) ispod tih standarda, da li bi trebalo usporiti rast?

Investicijski direktori koriste ove raznovrsne informacije prilikom identificiranja optimalnih prilika za investiranje. Rizik se minimizira ako se otkrije koje industrije imaju najveći rast prodaje uz zadržavanje odgovarajućih prihoda.

Korporativno planiranje

Planiranje poslovanja, strategija kompetitivnosti i odluke o spajanju/pripajanju zahtijevaju sveobuhvatnu analizu datog biznisa. Podaci iz Industrijskih normi od ključnog su značaja za analizu performansi izrazito kompetitivnih, ponekad i nestabilnih, tržišta današnjice. Da li likvidnost određene industrije osigurava dovoljnu zaštitu od trenutno rekordno visokih kamatnih stopa ili predstavlja odveć nekontrolisan rizik da bi se ušlo na dato tržište? Da li je profitabilnost i stanje kapitala kandidata za preuzimanje među najboljima u industriji, što ga čini idealnim kandidatom?

Podaci iz Industrijskih normi predstavljaju stoga ključne pokazatelje koji se koriste prilikom postavljanja strateških ciljeva i mjerenja ukupnih performansi kompanija.

Marketing i prodaja

Detaljno poznavanje potencijalnih ili postojećih klijenata je ključni faktor prilikom izrade uspješne strategije marketinga i prodaje. Podaci iz Industrijskih normi daju ključnu prednost u odnosu na konkurenciju prilikom identificiranja potencijala tržišta i potencijalnih klijenata. Identificirajte biznise koji zadovoljavaju ili prevazilaze vaše kvalifikacije i pođite korak dalje tako što ćete pažnju usmjeriti na određenu oblast ili kategoriju s najvećim potencijalom. Na primjer, izdvojite biznise koji bilježe trendove najvećeg rasta prodaje ili obrta zaliha, a potom prilagodite svoju strategiju marketinga ili prodaje tako što ćete odrediti pojedinačni segment koji je najprivlačniji (kao što su kompanije s kapitalom iznad 1 miliona dolara).

Ove informacije možete upotrijebiti i na druge načine, tako što ćete analizirati biznise postojećih klijenata. Ukoliko biznis kome klijent pripada pokazuje znake slabljenja profitabilnosti i stagnacije prodaje, da li bi trebalo poduzeti mjere opreza? Da li će naredna prodaja biti profitabilna za kompaniju ili će morati biti otpisana? Podaci iz Industrijskih normi pomažu u pronalaženju odgovora na ova i mnoga druga bitna pitanja.

6 ANALIZA FINANSIJSKIH ODNOSA – RACIO ANALIZA TE KRITIČKI POGLED NA PRIMJENJIVOST D&B INDIKATORA NA KOMPANIJE U BIH

Finansijski odnosi na osnovu kojih se dobiju indikatori, odnosno pokazatelji poslovanja, važna su podloga za donošenje poslovnih odluka društava kapitala*. Oni se dobijaju iz finansijskih izvještaja tih privrednih društava, posebno bilansa stanja i bilansa uspjeha. Ti se odnosi i pokazatelji moraju razumjeti da bi se mogli interpretirati i analizirati. Postoji atraktivno profesionalno zvanje – finansijski analitičar specijaliziran za analizu finansijskih odnosa i pokazatelja. Na ovoj analizi se zasniva i jedna od dvije mogućnosti predviđanja kretanja cijena dionica na berzi. Ona se zove fundamentalna analiza.**

U analizi bilansa d. d. postoje dva pristupa: horizontalna i vertikalna analiza pojedinih bilansnih pozicija i njihovih odnosa. Veliki je broj pokazatelja koji se mogu dobiti iz različitih kombinacija u kojima se mogu uspostavljati odgovarajući bilansni odnosi. Mi ćemo naznačiti one osnovne.

Četiri su osnovne skupine tih pokazatelja:

1. Pokazatelji likvidnosti,
2. Pokazatelji aktivnosti (efikasnosti, obrta),
3. Pokazatelji zaduženosti i
4. Pokazatelji profitabilnosti.

Američka finansijska praksa se zasniva na tri skupine osnovnih finansijskih pokazatelja:

1. Pokazatelji solventnosti,
2. Pokazatelji efikasnosti i
3. Pokazatelji profitabilnosti.

Predstavljanjem svakog od pokazatelja ova dva metodološka pristupa naznačit ćemo njihova značenja, način izračuna i osnovne specifičnosti koje ih karakteriziraju.

Smatramo da prvi metodološki pristup pruža jasniju sliku poslovanja i realnije odražava finansijsku i poslovnu poziciju društava kapitala. U vezi s drugim metodološkim pristupom ćemo dati kraći kritički osvrt koji će se u izvjesnoj mjeri odnositi kako na sam sadržaj nekih pokazatelja tako i na nejasnoće terminološke naravi. Treba, naime, imati u vidu dvije sljedeće činjenice. Prvo, američki računovodstveni standardi (GAP – General Accounting Practice) se

* Društva kapitala su, prema Zakonu o privrednim društvima, dionička društva (d. d.) i društva s ograničenom odgovornošću (d. o. o.). Neki od prezentiranih pokazatelja će se ipak odnositi samo na d. d.

** Pored fundamentalne, postoji i tehnička analiza koja je izražena u ekstrapolaciji trenda kretanja cijena dionica jednog emitenta.

razlikuju i fleksibilniji su od Međunarodnih računovodstvenih standarda (ISA – International Standards of Accounting) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (ISFR – International Standards of Financial Reporting) koji se primjenjuju u Evropi.

Drugo, u nekim prilikama nejasnoće proizilaze iz doslovnog prevoda koji rade profesori engleskog jezika bez potrebne stručne redakcije. Dobar primjer za ilustraciju je upravo termin „solventnost“ na koji ćemo se kasnije osvrnuti.

U ovom kontekstu je zanimljiva još jedna napomena. Američka filozofija poslovanja i finansijske analize je zasnovana na sposobnosti kompanije da stvara profit, a evropska preferira imovinsku snagu kompanije. To znači da je za vlasnike, finansijske menadžere i finansijske analitičare u SAD važan bilans uspjeha, a u Evropi je važniji bilans stanja.

Važno je znati da jedan izdvojen pokazatelj nije dovoljan za ocjenu finansijskog stanja društva kapitala. Isto tako, neophodno je da finansijski izvještaji budu pripremljeni uz poštovanje istih računovodstvenih standarda i standarda finansijskog izvještavanja kako bi bili uporedivi. Također je potrebno koristiti revidirane finansijske izvještaje spomenutih privrednih društava.

U narednom tekstu predstavljamo vrste i način izračunavanja pojedinih finansijskih pokazatelja.

6.1 POKAZATELJI LIKVIDNOSTI (LIQUIDITY RATIOS)

Likvidnost se definira kao sposobnost izmirenja **dospjelih** finansijskih obaveza privrednog društva. Mjeri se pomoću dva osnovna pokazatelja: tekućeg odnosa i brzog (acid test) odnosa. Te pokazatelje dobijamo na sljedeći način:

$$\text{a) tekući odnos} = \frac{TA}{TO}$$

TA = tekuća aktiva (imovina)

TO = tekuće obaveze

Tekuća aktiva obuhvata gotovinu, ekvivalente gotovine (vrijednosni papiri), potraživanja i zalihe. Tekuće obaveze se iskazuju prema dobavljačima, državi, bankama i uposlenicima.

Kriterij ocjene likvidnosti kompanije: koeficijent bi trebao biti iznad jedan. U slučaju tekućeg odnosa, najpovoljniji pokazatelj je dva.*

$$\text{b) brzi odnos (Acid test)} = \frac{TA - \text{zalihe}}{TO}$$

Ovaj pokazatelj je prihvatljiv ako je veći od jedan. Brzi odnos je koristan pokazatelj za kompanije koje imaju velike (još ako su nekurentne) zalihe.

* Upravljanje finansijskim sredstvima mora voditi računa o činjenici da pretjerana likvidnost ugrožava profitabilnost društva i obrnuto. Naime, pretjerano visoka likvidnost, odnosno zaleđivanje gotovine, utiče na poslovnu aktivnost kompanije i ostvarenje profita. Zbog toga je potrebno iznos tekuće aktive optimalizirati u odnosu prema obavezama kompanije. Posebnu pažnju treba posvetiti zalihama i potraživanjima koji izazivaju najviše oportunitetne troškove.

U analizi likvidnosti interesantna je i kategorija neto obrtnog kapitala koja se dobije kao razlika između TA i TO. Ovaj se pokazatelj koristi samo u internoj analizi i nije pogodan za usporedbu privrednih društava zbog specifičnih poslovnih djelatnosti.

Ekvivalent likvidnosti iz prvog metodološkog pristupa je solventnost** (solvency ratios) iz drugog metodološkog pristupa. Pod solventnosti se podrazumijeva sposobnost društva da izmiri svoje ukupne obaveze (tekuće i dugoročne). Takvu interpretaciju solventnosti kod nas prihvataju računovođe, dok finansijeri prave razliku između likvidnosti i solventnosti. Ključni kriterij diferenciranja ova dva pokazatelja je vrijeme, odnosno vremensko dospijee finansijske obaveze privrednog društva. Likvidnost se veže za dospelu obavezu, a solventnost za samo postojanje obaveze, bez obzira na njen vremenski horizont, odnosno dospijee. Zbog toga smatramo da je metodološki korektnije i suštinski čišće solventnost shvatiti kao sposobnost kompanije da pokrije svoje obaveze imovinom kojom raspolaže. Američka poslovna filozofija je, za razliku od naše, utemeljena na strogoj finansijskoj disciplini koja podrazumijeva izvršenje, odnosno blagovremeno plaćanje obaveza.

Zbog toga se može razumjeti slična interpretacija značenja ova dva stručna termina. Taj smo pokazatelj mi uvrstili u skupinu onih koji mjere zaduženost društva, o čemu će više riječi biti kasnije.

Suštinsku razliku između solventnosti i likvidnosti potkrepljujemo i činjenicom da kompanija može biti solventna (sposobna za plaćanje), ali ne i likvidna (sposobna za plaćanje u trenutku dospijee obaveze). S druge strane, kompanija može biti likvidna, ali ne i solventna što se dešava prilikom provođenja stečajnih postupaka u kompaniji.

Pokazatelji likvidnosti se dobiju stavljanjem u odnos veličina koje se nalaze samo u bilansu stanja. Podloga za upravljanje likvidnosti je plan gotovinskih tokova (cash flow) koji uz bilans stanja i bilans uspjeha predstavlja važan finansijski izvještaj privrednog društva.

6.2 POKAZATELJI AKTIVNOSTI (POKAZATELJI EFIKASNOSTI I OBRTA) / (ACTIVITY RATIOS)

Pokazatelji iz ove skupine daju sliku intenziteta poslovne aktivnosti kompanije, stepen efikasnosti njenog poslovanja i brzinu obrta sredstava. Predstaviti ćemo sedam osnovnih indikatora i način njihovog dobijanja.

$$\text{a) obrt zaliha} = \frac{\text{trošak prodatih roba (nabavna vrijednost)}}{\text{zalihe}}$$

Ovaj se pokazatelj koristi samo u usporedbi s društvima iz iste poslovne djelatnosti, odnosno grane.

Vrijeme držanja zaliha se dobije kada se broj 360 (konvencija za broj dana u godini) podijeli rezultatom odnosa troška prodatih roba i vrijednosti zaliha.

** Solventnost se u računovodstvenoj pa i finansijskoj literaturi kod nas pogrešno poistovjećuje s likvidnosti. Engleska riječ *solve* znači „razriješiti“, a izvedena riječ *solvency* se prevodi kao „sposobnost plaćanja“. Zahvaljujući neadekvatnom i nepotpunom prevodu dolazi do konfuzije pri interpretiranju stvarnog značenja ova dva finansijska pokazatelja. Slična situacija je i s terminom *kapital* kojeg američka literatura kolokvijalno koristi kako bi predstavila ukupne izvore sredstava (kapital i obaveze) te ukupnu imovinu kao poslovni potencijal kompanije. A kapital kao trajni izvor sredstava samo je jedna komponenta pasive bilansa stanja.

Npr. ako je dobijeni koeficijent obrta 5, onda to znači da vrijeme (ciklus) držanja zaliha iznosi 72 dana. Sa stanovišta upravljanja, zalihe su najdelikatniji oblik tekuće imovine privrednog društva. Podložne su raznim vidovima knjigovodstvenih manipulacija.

b) Vrijeme naplate potraživanja od kupaca:

$$\text{prosječno vrijeme naplate} = \frac{\text{potraživanja}}{\text{prosječno dnevna prodaja}}$$

$$\text{prosječna dnevna prodaja} = \frac{\text{godišnja prodaja}}{360}$$

Vrijeme naplate potraživanja se poredi s dužinom perioda kreditiranja poslovnog procesa. Vrijeme naplate bi trebalo biti kraće od perioda kreditiranja u skladu sa standardima finansijskog upravljanja prema kojim naplatu treba ubrzavati, a plaćanje obaveza usporavati. Naplata se može podsticati različitim mjerama rabata i diskonta koji idu u korist dužnika kompanije.

c) Vrijeme plaćanja obaveza:

$$\text{prosječno vrijeme plaćanja} = \frac{\text{obaveze prema dobavljačima}}{\text{prosječno dnevna nabavka}}$$

$$\text{prosječna dnevna nabavka} = \frac{\text{obaveze prema dobavljačima}}{360}$$

$$\text{d) obrt stalne aktive} = \frac{\text{prihod od prodaje}}{\text{neto stalna aktiva}}$$

Viši koeficijent obrta upućuje na efikasnije poslovanje, odnosno bolje korištenje stalne aktive privrednog društva. Pri tome pažnju treba obratiti na rast cijena koje mogu deformirati značenje ovog pokazatelja.

$$\text{e) obrt ukupne aktive} = \frac{\text{prihod od prodaje}}{\text{ukupna aktiva}}$$

Interpretacija pokazatelja je kao u prethodnom slučaju.

$$\text{f) pokriće kamata zaradom} = \frac{\text{dobit prije kamate i poreza}^*}{\text{trošak kamata}}$$

U razvijenim poslovnim i finansijskim ambijentima se kao donji kvartil ovog pokazatelja uzima 3, a zadovoljavajuća veličina je 5.

$$\text{g) pokriće fiksnih finansijskih obaveza} = \frac{\text{dobit prije kamate i poreza}}{\text{kamate otplata glavnice i dividenda na prioritetne dionice} \times \frac{1}{1-T}}$$

T = stopa poreza na dobit

* To je bruto dobit ili EBIT (Earning Before Interest and Taxes).

Cilj je uprave privrednog društva ostvariti viši stepen pokrića u kom slučaju je rizik nastupanja poslovnih i finansijskih neprilika niži. Na osnovu ovog pokazatelja može se prognozirati opasnost od bankrotstva. Koeficijenti obrta, u stvari, pokazuju brzinu pretvaranja pojedinih bilasnih pozicija u gotovinu kao najlikvidniji oblik imovine.

Pokazatelji aktivnosti koje nalazimo u američkoj stručnoj literaturi su relativno slični ovim koje mi sugeriramo. Suština njihove primjene se odnosi na upravljanje zalihama, potraživanjima, obavezama i stalnom imovinom privrednog društva.

Izračunavamo ih, kao što se može zapaziti, kombinacijom odnosa pojedinih pozicija iz bilansa stanja i bilansa uspjeha.

6.3 POKAZATELJI ZADUŽENOSTI PRIVREDNOG DRUŠTVA / DEBT RATIOS

Zaduženost promatramo kroz dva sljedeća odnosa:

$$\text{a) stepen zaduženosti} = \frac{\text{ukupne obaveze}}{\text{ukupna aktiva}}$$

Ovaj omjer pokazuje koji se dio aktive – imovine finansira dugom. Navedeni odnos možemo pokazati i u recipročnom vidu i tako dobiti odgovor na pitanje koliko jedinica imovine dolazi na jedinicu duga. Na osnovu njega se može cijiniti solventnost kompanije kao sposobnost plaćanja izražena u vrijednosti i kvalitetu imovine kompanije.

$$\text{b) finansijska poluga (financial leverage)} = \frac{\text{dugoročni dug}}{\text{vlasnički kapital}}$$

Bit pravila finansijske poluge je da dug (kredit) može biti povoljniji (jeftiniji) od kapitala kao vlastitog izvora sredstava.

Pomoću ovog pokazatelja se cijeni dejstvo finansijske poluge i koristi se za poređenje društava u istoj grani djelatnosti. U brojnik ovog odnosa se mogu uključiti i tekuće obaveze tako da bi se u odnos prema kapitalu stavljale ukupne obaveze kompanije.

Pokazatelji zaduženosti se dobiju na osnovu odnosa odgovarajućih pozicija iz bilansa stanja.

6.4 POKAZATELJI PROFITABILNOSTI / PROFITABILITY RATIOS

Skupina pokazatelja profitabilnosti govori o prinosu koga društvo ostvaruje na jedinicu imovine, kapitala, prodaje i sl. Mi ćemo prikazati šest osnovnih pokazatelja koji ilustriraju profitabilnost privrednog društva i način njihovog izračuna.

$$\text{a) bruto profitna marža} = \frac{\text{prodaja} - \text{trošak prodatih roba}}{\text{prodaja}} = \frac{\text{EBIT}}{\text{prodaja}}$$

$$\text{b) neto profitna marža} = \frac{\text{profit poslije poreza}^*}{\text{prodaja}}$$

Bruto i neto profitna marža odražavaju zaradu društva na svaku jedinicu njegove realizacije – prodaje.

* To je neto dobit ili EAT (Earning After Taxes).

$$c) \text{ povrat na aktivu}^{**} = \frac{\text{profit poslije poreza}}{\text{ukupna aktiva}}$$

Viši procenat povrata znači uspješnije poslovanje društva.

$$d) \text{ povrat na kapital}^{***} = \frac{\text{profit poslije poreza}}{\text{kapital}}$$

Interpretacija ista kao za ROA.

$$e) \text{ dobit po dionici}^{****} = \frac{\text{dobit raspoloživa vlasnicima običnih dionica}}{\text{broj emitiranih običnih dionica}}$$

Dobit po dionici (Earning Per Share) pokazuje vrijednost ostvarene zarade koja je dostupna vlasnicima običnih dionica, što ne znači da će se ona njima u cijelosti podijeliti (isplatiti). Jedan dio te dobiti se, u pravilu, reinvestira u d. d.

f) Koeficijent odnosa cijene prema dobiti po dionici, poznat kao P/E ratio (Price/Earnings ratio)

$$P/E = \frac{\text{tržišna cijena obične dionice}}{\text{dobit po dionici (EPS)}}$$

P/E ratio može biti dobar indikator investitorove procjene vrijednosti dionice. Odražava povjerenje investitora u buduće stanje d. d. kao emitenta dionice. Odgovara na pitanje koliko je novčanih jedinica investitor spreman platiti za dionicu u odnosu na jednu novčanu jedinicu dobiti po dionici.

Interpretacija i korištenje P/E ratio zahtijeva oprez budući da trenutna cijena, naročito dobit po dionici, ne mora odražavati stvarnu poslovnu i finansijsku snagu društva.

Pokazatelji profitabilnosti po svojim definicijama su u predstavljenim pristupima identični. Neki od njih se, npr. P/E ratio, odnose samo na dionička društva koja kotiraju na berzi.

----- * -----

Na osnovu dva prezentirana pristupa se može zaključiti da prvi omogućava širu i precizniju analizu finansijskih odnosa. Uz odgovarajuću prilagodbu koja se odnosi na likvidnost i solventnost, ova dva metodološka pristupa su u stvari ekvivalentna. To znači da se mogu paralelno koristiti i, uz potreban profesionalni oprez, međusobno porediti.

6.5 CASE STUDY

Izračunavanje navedenih finansijskih odnosa ćemo prikazati na sljedećim pretpostavljenim primjerima bilansa stanja i bilansa uspjeha kompanije „X“^{*}.

^{**} Ovaj pokazatelj se susreće pod nazivom ROA (Return On Asset). Posebno se koristi u finansijskim analizama u posljednje vrijeme. Kategorija aktive i imovine se koriste kao sinonimi.

^{***} ROE (Return On Equity).

^{****} EPS (Earning Per Share). U finansijskom menadžmentu poznata i korištena EBIT – EPS analiza kojom se porede alternativne mogućnosti pribavljanja sredstava – emisija običnih ili prioritarnih dionica ili emisija duga. Ovom analizom se ističe dejstvo poreskog zaklona i dejstvo finansijske poluge.

* Primjer smo uzeli iz knjige: L. Gitman. On nam je pogodan zbog toga što su bilansi, naročito bilans stanja, prikazani tako da se lakše mogu pratiti i razumjeti pojedine pozicije, posebno one iz dioničkog kapitala. Neznatno je modificiran i prilagođen lokalnoj računovodstveno-finansijskoj terminologiji. Vidi L. Gitman: Principles of Managerial Finance, Harper and Row Publisher, N. York, 2000, str. 95 i 112.

Bilans stanja kompanije „X“ (u hiljadama novčanih jedinica)

Aktiva	2013.	2012.
Tekuća aktiva		
Gotovina	363	288
Vrijednosni papiri	68	51
Potraživanja od kupaca	503	365
Zalihe	289	300
Ukupno tekuća aktiva	1.223	1.004
Bruto fiksna aktiva (po trošku)		
Zemljište i građevine	2.072	1.903
Mašine i oprema	1.866	1.693
Namještaj i uređaji	358	316
Vozila	275	314
Ostalo (uključivo finansijske najmove)	98	96
Ukupno bruto fiksna aktiva (po trošku)	4.669	4.322
- (Akumulirana amortizacija)	2.295	2.056
Neto fiksna aktiva	2.374	2.266
Ukupna aktiva	3.597	3.270
Pasiva		
Tekuće obaveze		
Dobavljači	382	270
Tekuće obaveze - mjenice	79	99
Obračunate obaveze (država, zaposleni)	159	114
Ukupne tekuće obaveze	620	483
Dugoročni krediti (uključivo finansijke najmove)	1.023	967
Ukupne obaveze	1.643	1.450
Dionički kapital		
Prioritetne dionice (kumulativne, 5%, \$100, 2000 izdanih dionica)	200	200
Obične dionice (\$2,50, 100.000 odobrenih, izdatih: 76.262 u 2013. 76.244 u 2012.	190	191
Dionička premija (za obične dionice)	428	418
Zadržana dobit	1.135	1.012
Ukupan dionički kapital	1.954	1.820
Ukupna pasiva	3.597	3.270

Bilans uspjeha kompanije „X” (u hiljadama novčanih jedinica)

	2013.	2012.
Prihod od prodaje	3.074	2.567
– (Troškovi prodatih roba)	2.088	1.711
Bruto dobit	986	856
(Troškovi prodaje)	100	108
(Opšti i administrativni troškovi)	229	222
(Amortizacija)	239	223
Ukupni operativni troškovi	568	553
Operativna dobit	418	303
– (Troškovi kamata)	93	91
Dobit prije poreza	325	212
– (Porez na dobit 29% – 2013, 30% – 2012)	94	64
Dobit poslije poreza	231	148
– (Dividenda na prioritetne dionice)	10	10
Dobit raspoloživa vlasnicima običnih dionica	221	138
Broj običnih dionica	76.262	76.244
Dobit po dionici (EPS)	2,90	1,81

Finansijski pokazatelji ove kompanije dobijeni na osnovu podataka iz njenih finansijskih izvještaja – bilansa stanja i bilansa uspjeha i naprijed navedenih osnovnih obrazaca su sljedeći:

6.6 LIKVIDNOST

$$\text{a) Tekući odnos} = \frac{1.223.000}{620.000} = 1,97$$

$$\text{b) Brzi odnos} = \frac{1.223.000 - 289.000}{620.000} = 1,51$$

$$\text{Neto obrtna sredstva} = 1.223.000 - 620.000 = 603.000$$

6.7 AKTIVNOST (EFIKASNOST I OBRT)

$$\text{a) obrt zaliha} = \frac{2.088.000}{289.000} = 7,2$$

$$\text{Vrijeme držanja zaliha je 50 dana (360 : 7,2)}$$

$$b) \text{ vrijeme naplate} = \frac{503.000}{8.539} = 58,9 \text{ dana}$$

$$\text{prosječna dnevna prodaja} = \frac{3.074.000}{360} = 8.539 \text{ novčanih jedinica}$$

$$c) \text{ vrijeme plaćanja obaveza} = \frac{382.000}{5.800} = 65,9 \text{ dana}$$

$$\text{prosječna dnevna nabavka} = \frac{2.088.000}{360} = 5.800 \text{ novčanih jedinica}$$

$$d) \text{ obrt stalne aktive} = \frac{3.074.000}{2.374.000} = 1,29$$

$$e) \text{ obrt ukupne aktive} = \frac{3.074.000}{3.597.000} = 0,85$$

$$f) \text{ pokriće kamate s dobiti} = \frac{418.000}{93.000} = 4,5$$

$$g) \text{ pokriće fiksnih finansijskih obaveza} = \frac{418.000}{93.000 + (71.000 + 10.000) \times \frac{1}{1 - 0,29}} = 2,0$$

6.8 ZADUŽENOST

$$a) \text{ stepen zaduženosti} = \frac{1.643.000}{3.597.000} = 0,457 \text{ ili } 45,7\%$$

$$b) \text{ finansijska poluga (dug/kapital)} = \frac{1.023.000}{1.954.000} = 0,524 = 52,4\%$$

6.9 PROFITABILNOST

$$a) \text{ bruto profitna marža} = \frac{3.074.000 - 2.088.000}{3.074.000} = \frac{986.000}{3.074.000} = 32,1\%$$

$$b) \text{ neto profitna marža} = \frac{231.000}{3.074.000} = 7,5\%$$

$$c) \text{ povrat na imovinu} = \frac{231.000}{3.597.000}$$

ROA = 6,4%

$$d) \text{ povrat na kapital} = \frac{231.000}{1.954.000}$$

ROE = 11,8%

$$e) \text{ zarada po dionici} = \frac{221.000}{76.262}$$

EPS = 2,90 novčanih jedinica

$$f) \text{ P/E} = \frac{32,25}{2,90} = 11,1$$

Dakle, investitori plaćaju dionicu 11,1 novčanih jedinica za svaku novčanu jedinicu dobiti po dionici.

Pokazali smo ovim postupak izračunavanja osnovnih finansijskih indikatora kompanije za posljednju godinu za koju su objavljeni finansijski izvještaji. Tako se, naravno, može učiniti

za svako drugo izvještajno razdoblje na osnovu čega je moguće analizirati kretanje pokazatelja i njihovo međusobno poređenje, kao i poređenje pokazatelja kompanije s prosjekom grane. To daje osnovu za vrednovanje pokazatelja i projiciranje trenda njihovih promjena. Vrednovanje pokazatelja može biti opisno kao u našem primjeru, a mogu biti korišteni i odgovarajući ponderi.

Takav prikaz se nalazi u sljedećem pregledu:

Tabela pokazatelja za kompaniju „X” (2011–2013)

Pokazatelj	Godina			Evaluacija			
				Prosjek grane	Međusektorska	Trend	Ukupno
	2011.	2012.	2013.	2013.	2013.	2011. 2013.	
1. Likvidnost							
Neto obrtni kapital	583000	521000	603000	427000	Dobar	Dobar	Dobar
Tekući omjer	2,04	2,08	1,97	2,05	OK	OK	OK
Brzi omjer (acid test)	1,32	1,46	1,51	1,43	OK	Dobar	Dobar
2. Aktivnost							
Obrt zaliha	5,1	5,7	7,2	6,6	Dobar	Dobar	Dobar
Prosječni period naplate	46,9 d	51,2 d	58,9 d	44,3 d	Loš	Loš	Loš
Prosječni period plaćanja	75,8 d	81,2 d	94,1 d	66,5 d	Loš	Loš	Loš
Obrt fiksne aktive	1,50	1,13	1,29	1,35	OK	OK	OK
Obrt ukupne aktive	0,94	0,79	0,85	0,75	OK	OK	OK
3. Zaduzenost							
Stepen zaduzenosti:							
Omjer duga	36,8%	44,3%	45,7%	40,0%	OK	OK	OK
Omjer dug/kapital	44,2%	53,1%	52,4%	50,0%	OK	OK	OK
Sposobnost otplate:							
Pokr. kam. zaradom	5,6	3,3	4,5	4,3	Dobar	OK	OK
Pokriće fiksn. plaćanja	2,7	1,5	2,0	1,5	Dobar	OK	Dobar
4. Profitabilnost							
Bruto profitna marža	31,4%	33,3%	32,1%	30,0%	OK	OK	OK
Operativna profitna marža	14,6%	11,8%	13,6%	11,0%	Dobar	OK	Dobar
Neto profitna marža							
ROA	8,8%	5,8%	7,5%	6,4%	Dobar	OK	Dobar
ROE	8,3%	4,5%	6,4%	4,8%	Dobar	OK	Dobar
EPS	13,1%	8,1%	11,8%	8,0%	Dobar	OK	Dobar
Price/Earnings (P/E)	3,26\$	1,81\$	2,90\$	2,26\$	Dobar	OK	Dobar
	10,5	10,0	11,1	12,5	OK	OK	OK

DuPont sistem analize na primjeru kompanije „X”

DuPont sistem analize pokazatelja uspješnosti poslovanja se počeo primjenjivati u kompaniji DuPont davne 1919. godine. Smisao DuPont analize je dobiti pokazatelje koji će najbolje odražavati ukupnu uspješnost poslovanja privrednog društva. Naime, neto profitabilnost se dobije iz odnosa neto profita i prodaje, ali na osnovu toga ne možemo ocjenjivati uspješnost poslovanja jer taj pokazatelj ne obuhvata veličine bilansa stanja. Da bi se otklonila ta manjkavost, DuPont sistem analize uključuje koeficijent obrta ukupne aktive (imovine) i njegovim umnoškom s pokazateljem neto profitabilnosti dobija pokazatelj povrata na aktivu, odnosno ROA. Zbog toga se preporučuje da se dobijeni rezultat DuPont analize čitaju s desne prema lijevoj strani sheme.

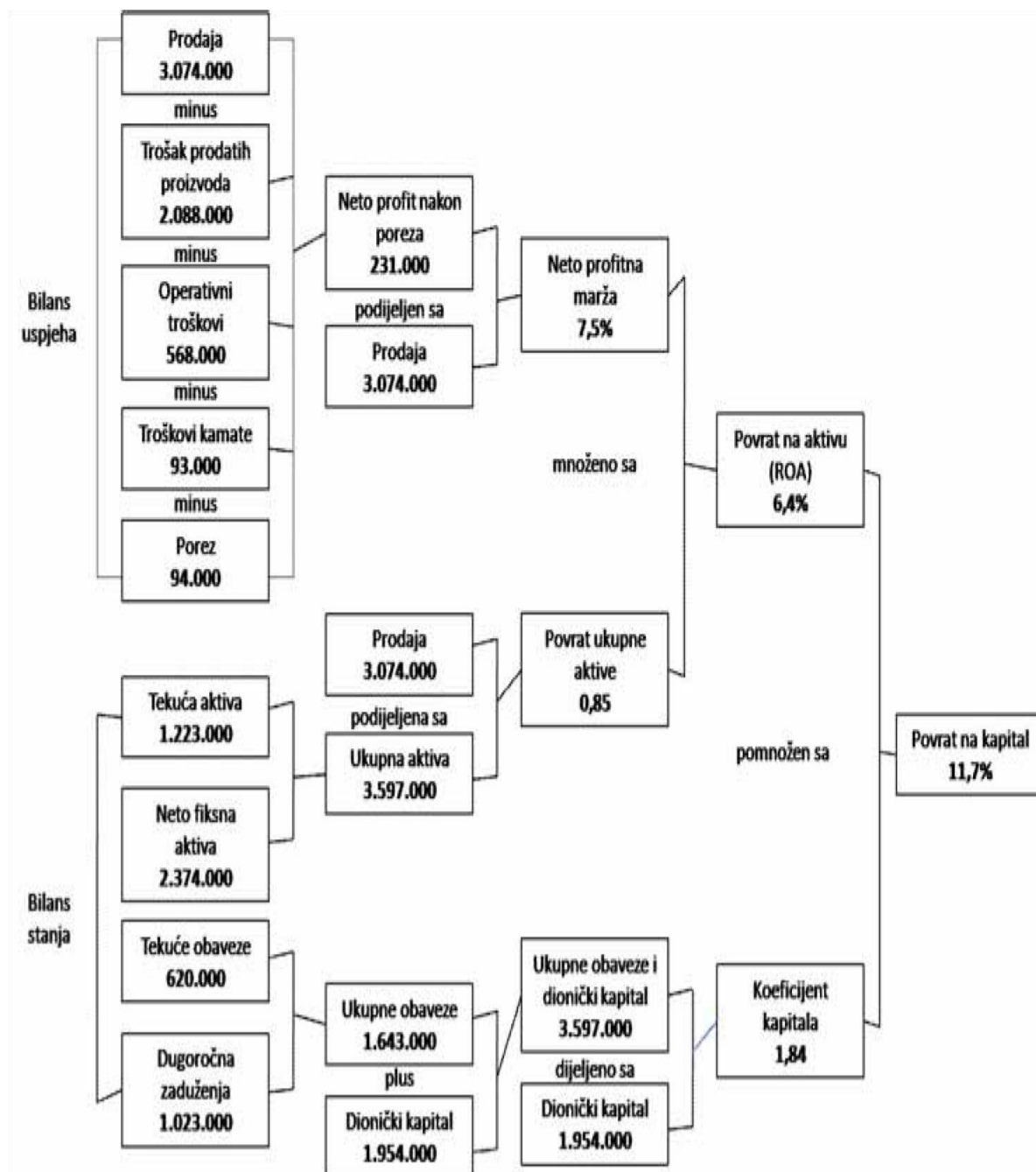
Ovaj pokazatelj (ROA) govori o sposobnosti uprave društva da na imovinu kojom upravlja ostvaruje što viši povrat, odnosno profit. U našem primjeru ROA iznosi 6,4% i rezultat je umnoška neto profitabilnosti (7,5%) i koeficijenta ukupne imovine (0,85%).

Drugi ključni agregatni pokazatelj uspješnosti poslovanja privrednog društva je povrat na kapital (glavnicu) društva, odnosno ROE. Dobijemo ga jednostavnim umnoškom povrata na aktivu i koeficijenta kapitala. Koeficijent kapitala se susreće i pod nazivom multiplikator kapitala koji je u korelaciji s finansijskom polugom.

U našem primjeru je to $6,4 \times 1,84$, što daje povrat na kapital od 11,8%. Dakle, stopu povrata na kapital određuju sljedeći faktori: neto profitabilnost, obrt imovine i snaga finansijske poluge, odnosno multiplikator kapitala.

DuPontov pristup je vrlo pregledan i jasan. Spaja veličine iz bilansa stanja i bilansa uspjeha i omogućava dobijanje najreprezentativnijih pokazatelja uspješnosti poslovanja. ROA i ROE se upoređuju s pokazateljima konkurentnih kompanija ili prosjekom grane i indiciraju slabe i dobre strane poslovanja kompanije te upućuju vlasnike i upravu na vođenje uspješne poslovne politike.

U nastavku predstavljamo matricu (shemu) DuPont analize i izračuna ključnih pokazatelja uspješnosti poslovanja.



DuPont sistem analize (kao metodološki pristup)

$$ROA = \frac{\text{neto profit nakon poreza}}{\text{prodaja}} \times \frac{\text{prodaja}}{\text{ukupna aktiva}} = \frac{\text{neto profit nakon poreza}}{\text{ukupna aktiva}}$$
$$ROA = 7,5\% \times 0,85 = 6,4\%$$

Modificirana DuPont formula

$$ROE = ROA \times \text{koeficijent kapitala}$$

$$ROE = \frac{\text{neto profit nakon poreza}}{\text{ukupna aktiva}} \times \frac{\text{ukupna aktiva}}{\text{dionički kapital}} = \frac{\text{neto profit nakon poreza}}{\text{dionički kapital}}$$
$$ROE = 6,4\% \times 1,84 = 11,8\%$$

Korištenje koeficijenta kapitala za konvertiranje ROA u ROE reflektira uticaj finansijske poluge na povrat na aktivu.

DuPont sistem omogućava raslojavanje povrata na kapital u tri dimenzije:

- profit od prodaje (neto profitna marža),
- efikasnost korištenja aktive (povrat na ukupnu aktivu) i
- korištenje finansijske poluge (koeficijent kapitala).

7 MOGUĆNOST PRIMJENE I UPOREDIVOSTI D&B POKAZATELJA U NAŠIM USLOVIMA

Finansijska analiza poslovanja kompanija danas se zasniva na većem broju pokazatelja koji daju sliku poslovne i finansijske pozicije kompanije. D&B metodologija sadrži četrnaest ključnih pokazatelja uspješnosti poslovanja.

Smatra se da su oni sasvim dovoljna podloga za donošenje potrebnih poslovnih odluka od strane nadzornih odbora koji predstavljaju vlasnike i uprave kompanija koje odgovaraju za njihove rezultate poslovanja.

Metodološki pristup izračuna pokazatelja D&B agencije je, u principu, moguće primijeniti i kod nas. Oprez je, međutim, potreban pri intepretiranju dobijenih pokazatelja i naročito pri njihovoj upotrebi. Jasno je da postoje značajne razlike u kvaliteti pokazatelja američkih i naših kompanija zbog veoma različitih okolnosti i uslova u kojim obavljaju svoju djelatnost.

Osnovni problem je vezan za vrijednosnu strukturu finansijskih izvještaja kao što su bilans stanja i bilans uspjeha. U narednom osvrtu ćemo ukazati na neke od tih problema.

Generalno govoreći, u bilansima stanja naših kompanija je potcijenjena tekuća imovina na strani aktive i kapital (vlastita sredstva) na strani izvora, odnosno pasive bilansa stanja. S druge strane visoke su obaveze na strani imovine bilansa stanja. Bilanse uspjeha uglavnom karakteriziraju gubici ili relativno niski iznosi dobiti.

Zbog toga je određen broj pokazatelja D&B metodologije u našim okolnostima primjenjiv i usporediv, dok jedan broj njih treba koristiti i intepretirati s potrebnom rezervom.

U nastavku slijedi konkretniji osvrt na svaki od navedenih pokazatelja.

	POKAZATELJI	OPIS	MOGUĆNOST PRIMJENE	NAPOMENA
SOLVENTNOST	1. UBRZANA LIKVIDNOST / QUICK RATIO (GOTOVINA + POTRAŽIVANJA OD KUPACA / TEKUĆE OBAVEZE)	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv, s rezervom	Ovaj pokazatelj je primjenjiv s rezervom zbog toga što struktura tekuće imovine naših kompanija značajno odstupa od strukture tekuće imovine američkih kompanija na pozicijama gotovine, ekvivalenata gotovine (vrijednosnih papira), kao i potraživanja. Naime, naše kompanije imaju relativno niže iznose gotovine, ekvivalent gotovine u pravilu ne postoji, a potraživanja su relativno visoka. Dakle, sve suprotno praksi američkih kompanija, zbog čega pri korištenju i poređenju ovog pokazatelja sugerišemo oprez.
	2. TEKUĆA LIKVIDNOST / CURRENT RATIO (TEKUĆA IMOVINA / TEKUĆE OBAVEZE)	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv, s rezervom	Rezerva u primjeni i tumačenju ovog pokazatelja odnosi se na strukturu tekuće imovine kompanija u Bosni i Hercegovini. Naime, zalihe se na razvijenim tržištima smatraju utrživom, pa i likvidnom imovinom, dok se u BiH to nikako ne smije bezrezervno prihvatati. Prosječne vrijednosti dobijene u istraživanju testiranih grupa firmi uglavnom su manje od 2, što se smatra poželjnom vrijednošću ovog pokazatelja.
	3. TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA KAPITAL / CURRENT LIABILITIES TO NET WORTH	NESTANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv, s rezervom	Još jedno od obilježja lokalnog poslovnog okruženja – dugoročni izvori finansiranja su razmjerno teško dostupni. Stoga se kompanije finansiraju iz kratkoročnih izvora više nego što je uobičajeno u praksi razvijenih tržišta. Vrijednost dobijena u istraživanju je uglavnom veća od 1, što ukazuje na veće tekuće obaveze od kapitala.

4.	TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA ZALIHE / CURRENT LIABILITIES TO INVENTORY	NESTANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv, s rezervom	Tekuće obaveze su u prosjeku daleko veće od zaliha.
5.	ODNOS UKUPNOG DUGA I KAPITALA / TOTAL LIABILITIES TO NET WORTH	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv, s rezervom	Rezultati pokazuju da je u prosjeku dug veći od kapitala. Na ovaj način se rizik poslovanja prebacuje s vlasnika kapitala na državu, finansijske institucije, odnosno dobavljače.
6.	STALNA IMOVINA U ODNOSU NA KAPITAL / FIXED ASSETS TO NET WORTH	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv, s rezervom	Vrijednost veća od 1 ukazuje na neefikasno korištenje kapitala, odnosno na to da je veliki dio kapitala vezan u stalnim sredstvima. Pored toga, i struktura stalne imovine u lokalnom okruženju je nepovoljna. Nerijetko se radi o imovini koja nije dio poslovnog procesa, po svojoj prirodi je nefunkcionalna, a tržišno nekurentna.
7.	PROSJEČNO VRIJEME NAPLATE POTRAŽIVANJA U DANIMA / COLLECTION PERIOD	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv	Uobičajene vrijednosti za naplatu potraživanja, odnosno norme, kod nas su duže, odnosno nestandardne. Razlog tome je, jednim dijelom, problem opšte nelikvidnosti u privredi, ali i nedovoljna disciplina koja generira duge rokove naplate, uz vrlo neefikasnu zaštitu kompanija u slučajevima nemogućnosti ili prolongiranja naplate potraživanja. Finansijska nedisciplina je uobičajeno ponašanje.
8.	OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA ZALIHE / SALES TO INVENTORY	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv	Istraživanje je za ovaj pokazatelj pokazalo visoke vrijednosti. Suviše visoke vrijednosti ukazuju na male zalihe ili da kupci kupuju na drugom mjestu.
9.	AKTIVA U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE / ASSETS TO SALES	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv	Relativno visoka aktiva prema prihodima, odnosno koeficijent obrta imovine nizak.

10.	OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA TRAJNA OBRTNA SREDSTVA / SALES TO NET WORKING CAPITAL	STANDARDAN POKAZATELJ	Neprimjenjiv, radi praktične manifestacije FI	Kod većine testiranih grupa radni kapital je bio negativan. Ovo, kao i kod odnosa duga i kapitala, pokazuje prebacivanje rizika poslovanja s vlasnika kapitala na povjerioce. Pokazatelj, u kontekstu modela vrednovanja, očito je besmislen ukoliko ima negativnu vrijednost. Ipak, iako neprimjenjiv u direktnoj formi, i ovaj pokazatelj treba posmatrati u kontekstu trenda i tako identificirati kompanije koje ostvaruju napredak. S obzirom na to da je razlog negativnoj vrijednosti pokazatelja negativna vrijednost radnog kapitala, to se treba fokusirati na kompanije koje imaju uzlazni trend radnog kapitala, iz zone negativnog, ka zoni pozitivne vrijednosti radnog kapitala.
11.	OBAVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA (DUGOVANJA PO RAČUNIMA) U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE / ACCOUNT PAYABLE TO SALES	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv	Ukoliko se vrijednost pokazatelja približi vrijednosti 1, to ukazuje na veliku nelikvidnost firmi.
12.	NETO PROFITNA MARŽA (PROFIT KAO % OPERATIVNIH PRIHODA) / RETUR ON SALE	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv	Neto profitna marža kod testiranih firmi je uglavnom bila niska.
13.	POVRAT NA AKTIVU / RETURN ON ASSETS	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv	Pokazuje „efikasnost“ korištenja imovine. Pod pretpostavkom da kompanija koristi cjelokupnu svoju imovinu u poslovnom procesu, pokazatelj mjeri efikasnost menadžmenta da raspoloživom imovinom generiše profit. Ipak, određenu rezervu treba imati upravo u pogledu strukture imovine i njene funkcionalnosti u kontekstu poslovnog procesa. Mnoge kompanije su „opterećene“ poslovno nefunkcionalnom, a istovremeno tržišno nekurentnom imovinom.
14.	POVRAT NA KAPITAL / RETURN ON NET WORTH	STANDARDAN POKAZATELJ	Primjenjiv	Usljed niskog iznosa kapitala, kod velikog broja firmi ovaj pokazatelj može da pokaže „lažno“ dobre rezultate.

Working capital – tekuća imovina koja predstavlja obrtna sredstva preduzeća (gotovina, ekvivalenti gotovine, potraživanja i zalihe).

Net working capital – trajna obrtna sredstva, kao razlika između tekuće imovine i tekućih obaveza.

Net worth – neto vrijednost, razlika između imovine i obaveza preduzeća. Prema našoj bilansnoj strukturi, to predstavlja kapital, odnosno vlastite izvore sredstava (trajni izvori sredstava).

Ovim pregledom se, u stvari, identificiraju neuralgične tačke upravljanja imovinom i izvorima sredstava naših preduzeća, kao što su obrtna sredstva, naročito zalihe i nefunkcionalni dio stalne imovine, kao i relativno visoke obaveze u odnosu na kapital kao izvor sredstava.

Pokazatelji poslovanja će ukazivati upravo na te slabe tačke u finansijskim izvještajima kao slici stanja, a posebno kada se njihovi pokazatelji upoređuju s najboljim iz D&B baze podataka.

8 MOGUĆNOST KORIŠTENJA DOMAĆIH BAZA PODATAKA

U prilogu se nalaze rezultati koji su napravljeni s ciljem potvrđivanja ili odbacivanja tvrdnje da je pokazatelje uspješnosti poslovanja u Bosni i Hercegovini moguće standardizirati. Tokom izrade studije urađeno je testiranje 14 „standardnih“ pokazatelja iz D&B modela. Nakon toga su izračunate vrijednosti koje „koreliraju“ s logikom izvještaja, pri čemu su korišteni standardni bon.ba izvještaji, odnosno pokazatelji za koje smatramo da jesu primjenjivi u našim uslovima. Sve vrijednosti i rezultati su kreirani iz www.bon.ba najveće funkcionalne baze podataka o pravnim licima u Bosni i Hercegovini koja je vlasništvo Agencije TEC d.o.o. Hadži Idrizova 5.

Uzevši u obzir da u BiH ima oko 5.000 djelatnosti u skladu s NACE rev 2 nomenklaturom, za potrebe testiranja je uzeto 5 podrazreda za period 2011–2013. godina, koji su iskorišteni kao uzorak u oblasti:

- Mašinska obrada metala NACE rev 2 25.62 s ukupno 82 kompanija
- Proizvodnja hljeba svježih peciva i kolača NACE rev 2 10.71 s ukupno 257 kompanija
- Hoteli i restorani NACE rev 2 55.10 s ukupno 236 kompanija
- Računovodstvo NACE rev 2 69.20 s ukupno 590 kompanija
- Trgovina na malo NACE rev 2 47.11 s ukupno 851 firmom

Vrijednosti su rezultat prostih prosjeka u domenu bilansnih pozicija, odnosno srednjih vrijednosti te gornje i donje kvartile za pokazatelje. Sve vrijednosti za veličine su izračunate u skladu s EU definicijom SME*. Pored toga, kao kriterij za djelatnosti je korištena NACE rev 2 nomenklatura djelatnosti. Ovo omogućava da su rezultati istraživanja primjenjivi kao predmet daljeg upoređivanja unutar EU.

Kao rezultat testiranja se pokazalo da je jedan dio pokazatelja koji se koriste od strane D&B u ovom trenutku neprimjenjiv, drugi dio je primjenjiv uz veliki oprez, a treći je primjenjiv u cijelosti, pri čemu treba uzeti u obzir da dobijene vrijednosti (standardi) u našoj zemlji mogu da odstupaju od standardnih normi za određene pokazatelje.

Kao razlog za to moguće je naći više odgovora. Možda je najvažniji taj da su naše kompanije u prosjeku loše kapitalizirane, odnosno imaju nedovoljan kapital i u proširenom smislu tog pojma. Ovo dovodi do zaključka da se uspješnost poslovanja, odnosno rizik uspjeha ili neuspjeha poslovanja, prenosi u većoj mjeri s vlasnika kapitala na banke, finansijske institucije, odnosno dobavljače. Ovom prilikom je bitno naglasiti da je D&B pokazatelj odnos operativnih prihoda i radnog kapitala neprimjenjiv u našim uslovima upravo iz razloga jer je radni kapital negativan. Navedeni pokazatelj je upravo dokaz ove teze.

Rezultati testiranja koji su izvedeni sa setom izvještaja i pokazatelja unutar www.bon.ba baze su pokazali da kod nas jeste moguće pristupiti procesu standardizacije pokazatelja poslovanja. Dobijeni rezultati koji se nalaze u prilogu ukazuju na konzistentnost podataka na nivou bilansnih pozicija i pokazatelja na nivou veličine subjekta, vremena i djelatnosti samih subjekata.

* http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm

Male – Trgovina na malo NACE 2. 47.11 – rezultat je sačinjen na osnovu obrade 748 kompanija

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		88.732			108.873			121.458	
Tekuća imovina		145.065			169.167			159.123	
(Potraživanja od kupaca)		39.417			49.558			46.140	
Gubitak iznad visine kapitala		20.099			21.780			21.406	
Poslovna aktiva		253.896			299.820			301.987	
Vanbilansna aktiva		1.585			1.673			1.957	
Ukupno aktiva		255.482			301.492			303.944	
Kapital		86.423			101.130			102.716	
Dugoročne obaveze		25.594			33.054			35.930	
(Dug. fin. obaveze)		22.538			28.881			30.536	
Tekuće obaveze		141.880			165.637			163.341	
(Kratk. fin. obaveze)		29.381			32.084			31.406	
(Dobavljači)		71.522			82.844			80.514	
Poslovna pasiva		253.896			299.820			301.987	
Vanbilansna pasiva		1.585			1.673			1.957	
Ukupno pasiva		255.482			301.492			303.944	
Operativni prihodi		367.993			429.294			430.964	
Operativni rashodi		369.141			425.956			430.177	
Operativni dobitak/gubitak		-1.148			3.339			787	
Amortizacija		5.150			6.771			6.799	
EBITDA		4.003			10.110			7.586	
Finansijski prihodi		2.212			1.481			1.468	
Finansijski rashodi		2.242			3.475			3.700	
Ostali prihodi		9.393			7.202			7.562	
Ostali rashodi		7.372			6.057			4.844	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		189			1.770			-390	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		189			1.883			-597	
Ukupni prihodi		379.599			437.978			439.993	
Ukupni rashodi		378.755			435.488			438.721	
Prosječan broj zaposlenih	1	3	5	1	3	5	2	3	5
Ukupni prihodi po zaposlenom	24,857	56.037	102.408	21.762	53.718	106.654	27.023	58.743	106.961
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	-1.586	174	1.408	-1.679	142	1.114	-915	228	1.130
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	6.921	7.554	8.377	6.886	7.483	8.427	7.004	7.599	8.648
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	577	630	698	574	624	702	584	633	721
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	6,77%	11,67%	20,66%	6,65%	11,82%	22,17%	6,53%	11,52%	20,7%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	0	1	23	0	2	41	0	2	37
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	21	50	106	19	51	103	22	48	101
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	13	43	98	15	43	105	15	46	103
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,62	2,00	3,79	0,50	1,64	3,57	0,63	1,85	3,53
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,46	14,45	66,03	1,33	14,61	61,13	1,50	14,31	50,73
Neto marža	-2,53%	0,32%	1,87%	-1,99%	0,28%	1,61%	-1,46%	0,4%	1,61%
Operativna marža	-7,65%	0,0%	1,77%	-8,91%	0,0%	1,91%	-7,14%	0,0%	1,94%
EBITDA marža	-7,05%	0,0%	2,94%	-7,54%	0,0%	2,71%	-5,5%	0,36%	2,73%
Povrat na kapital	0,0%	1,39%	16,2%	0,0%	1,38%	12,06%	0,0%	1,41%	16,42%
Povrat na aktivu	-4,98%	0,63%	3,88%	-4,33%	0,49%	3,21%	-3,39%	0,67%	3,68%
Omjer dugoročnih obaveza i dugotrajne imovine	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,10
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,00	1,16	4,56	0,06	1,42	4,92	0,06	1,39	5,16
Tekuća likvidnost	0,59	1,06	1,65	0,64	1,06	1,53	0,62	1,04	1,52
Ubrzana likvidnost	0,09	0,28	0,81	0,10	0,33	0,80	0,10	0,31	0,75
Gotovinska likvidnost	0,01	0,07	0,26	0,01	0,06	0,28	0,01	0,07	0,26
Radni kapital '000 KM	-22	2	32	-27	3	34	-27	2	31

Srednje – Trgovina na malo NACE 2. 47.11 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 72 kompanije

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		2.552.657			2.579.311			2.779.820	
Tekuća imovina		1.605.597			1.579.576			1.621.790	
(Potraživanja od kupaca)		468.662			523.933			480.157	
Gubitak iznad visine kapitala		31.292			32.738			33.282	
Poslovna aktiva		4.189.546			4.191.625			4.434.892	
Vanbilansna aktiva		34.503			29.488			21.844	
Ukupno aktiva		4.224.049			4.221.113			4.456.736	
Kapital		2.000.474			2.044.700			2.262.903	
Dugoročne obaveze		736.916			688.463			677.868	
(Dug. fin. obaveze)		503.748			453.055			467.245	
Tekuće obaveze		1.452.157			1.458.462			1.494.121	
(Kratk. fin. obaveze)		310.960			316.635			370.027	
(Dobavljači)		856.677			841.567			804.326	
Poslovna pasiva		4.189.546			4.191.625			4.434.892	
Vanbilansna pasiva		34.503			29.488			21.844	
Ukupno pasiva		4.224.049			4.221.113			4.456.736	
Operativni prihodi		3.805.169			3.692.854			3.599.376	
Operativni rashodi		3.735.739			3.632.892			3.534.712	
Operativni dobitak/gubitak		69.430			59.962			64.664	
Amortizacija		79.054			79.215			83.410	
EBITDA		148.484			139.177			148.073	
Finansijski prihodi		16.984			17.654			12.192	
Finansijski rashodi		35.419			44.778			37.532	
Ostali prihodi		66.959			67.099			65.429	
Ostali rashodi		80.394			155.630			54.441	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		25.597			-65.189			39.674	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		25.597			-65.189			39.178	
Ukupni prihodi		3.889.112			3.777.607			3.676.997	
Ukupni rashodi		3.851.552			3.833.301			3.626.686	
Prosječan broj zaposlenih	11	19	35	8	17	34	9	19	36
Ukupni prihodi po zaposlenom	83.164	152.840	227.217	66.693	158.919	263.826	85.478	162.152	237.522
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	-223	1.359	8.719	72	1.336	6.386	128	1.419	9.813
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	7.536	8.290	9.695	7.650	8.114	9.509	7.622	8.290	9.243
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	628	691	808	637	676	793	635	691	771
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	3,9%	5,59%	9,68%	3,62%	5,5%	11,26%	3,48%	5,35%	9,69%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	9	32	72	12	28	74	12	31	75
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	27	47	87	25	44	68	22	42	71
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	39	65	100	38	60	113	33	59	117
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,59	1,73	2,86	0,17	1,86	2,83	0,31	1,82	2,92
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,72	3,91	10,31	0,18	4,61	11,40	0,73	4,75	10,57
Neto marža	-0,23%	0,98%	3,68%	0,1%	1,17%	2,54%	0,08%	1,06%	4,03%
Operativna marža	-0,7%	1,92%	4,98%	0,03%	2,02%	5,05%	-0,78%	2,23%	4,94%
EBITDA marža	0,75%	3,37%	7,31%	1,26%	2,99%	6,6%	1,32%	3,61%	7,08%
Povrat na kapital	0,0%	5,82%	20,81%	0,13%	5,64%	22,1%	0,03%	7,46%	22,58%
Povrat na aktivu	-0,17%	1,58%	6,35%	0,12%	1,56%	5,49%	0,02%	2,17%	7,02%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,15	0,53	0,00	0,11	0,47	0,00	0,17	0,56
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,46	1,34	4,16	0,45	1,35	4,08	0,56	1,16	4,71
Tekuća likvidnost	0,77	1,11	1,72	0,77	1,10	1,44	0,79	1,16	1,59
Ubrzana likvidnost	0,31	0,52	0,88	0,30	0,54	0,89	0,30	0,49	0,88
Gotovinska likvidnost	0,02	0,07	0,25	0,02	0,07	0,27	0,03	0,09	0,32
Radni kapital '000 KM	-246	159	580	-253	139	498	-261	180	517

Velike – Trgovina na malo NACE 2. 47.11 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 31 kompanije

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		20.920.314			21.747.282			22.968.077	
Tekuća imovina		12.736.965			12.528.374			10.233.867	
(Potraživanja od kupaca)		1.897.554			1.997.162			1.835.445	
Gubitak iznad visine kapitala		1.439.863			757.552			257.508	
Poslovna aktiva		35.097.143			35.033.208			33.459.451	
Vanbilansna aktiva		6.309.389			5.938.310			5.074.392	
Ukupno aktiva		41.406.532			40.971.518			38.533.843	
Kapital		14.354.189			12.980.026			12.530.808	
Dugoročne obaveze		4.148.310			4.801.905			5.747.712	
(Dug. fin. obaveze)		3.717.644			3.923.345			5.017.809	
Tekuće obaveze		16.594.644			17.251.277			15.180.931	
(Kratk. fin. obaveze)		6.658.729			6.200.882			4.266.548	
(Dobavljači)		8.737.179			9.907.617			9.425.514	
Poslovna pasiva		35.097.143			35.033.208			33.459.451	
Vanbilansna pasiva		6.309.389			5.938.310			5.074.392	
Ukupno pasiva		41.406.532			40.971.518			38.533.843	
Operativni prihodi		50.722.279			50.469.034			49.116.890	
Operativni rashodi		49.597.928			49.432.633			48.164.505	
Operativni dobitak/gubitak		1.124.351			1.036.401			952.385	
Amortizacija		1.085.114			1.173.872			1.123.312	
EBITDA		2.209.465			2.210.273			2.075.697	
Finansijski prihodi		499.183			465.328			278.520	
Finansijski rashodi		490.247			561.955			477.952	
Ostali prihodi		877.667			409.671			324.651	
Ostali rashodi		1.176.073			1.479.947			360.990	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		746.123			-151.117			369.243	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		732.004			-146.385			162.200	
Ukupni prihodi		52.099.129			51.344.032			49.720.062	
Ukupni rashodi		51.264.248			51.474.535			49.003.447	
Prosječan broj zaposlenih	58	85	168	66	82	182	61	75	251
Ukupni prihodi po zaposlenom	164.701	186.295	281.439	161.079	191.653	238.744	155.299	188.830	239.641
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	474	3.333	7.775	934	2.083	7.160	890	3.303	10.807
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	7.879	9.115	10.606	8.213	8.959	10.059	7.458	9.341	10.284
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	657	760	884	685	747	839	622	779	857
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	3,29%	4,66%	6,27%	3,38%	4,98%	6,04%	3,15%	5,06%	6,35%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	7	15	27	7	14	28	6	14	23
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	31	45	79	30	52	78	33	52	72
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	48	60	79	55	63	80	52	66	74
Obrtaj prosječne ukupne imovine	1,27	2,08	2,93	1,27	2,08	2,95	1,24	2,09	3,02
Obrtaj prosječne fiksne imovine	2,17	5,26	10,60	2,14	4,80	9,02	2,21	4,20	10,29
Neto marža	0,27%	1,79%	2,85%	0,53%	1,21%	3,27%	0,66%	2,11%	2,92%
Operativna marža	0,46%	2,17%	4,8%	0,84%	2,74%	4,56%	0,7%	2,78%	4,56%
EBITDA marža	2,5%	4,16%	6,64%	2,14%	4,66%	6,42%	2,95%	4,42%	6,94%
Povrat na kapital	2,61%	6,57%	29,06%	1,67%	6,79%	28,03%	1,66%	9,24%	25,34%
Povrat na aktivu	0,47%	2,98%	7,32%	0,5%	2,21%	7,67%	0,84%	2,68%	8,64%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,17	0,55	0,00	0,12	0,54	0,01	0,20	0,60
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,65	1,02	3,50	0,72	1,37	4,79	1,10	1,55	6,05
Tekuća likvidnost	0,85	0,99	1,38	0,77	0,88	1,20	0,70	0,88	1,25
Ubrzana likvidnost	0,26	0,41	0,54	0,22	0,32	0,52	0,19	0,31	0,44
Gotovinska likvidnost	0,03	0,07	0,16	0,03	0,07	0,11	0,04	0,09	0,14
Radni kapital '000 KM	-1.895	-58	1.041	-1.582	-468	657	-2.869	-441	758

Male – Mašinska obrada metala NACE 2 25.62 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 73 kompanije

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		212.805			195.318			174.257	
Tekuća imovina		215.359			217.601			203.249	
(Potraživanja od kupaca)		106.287			112.173			97.029	
Gubitak iznad visine kapitala		16.601			13.691			11.871	
Poslovna aktiva		444.766			426.610			389.378	
Vanbilansna aktiva		5.540			4.983			7.885	
Ukupno aktiva		450.305			431.593			397.262	
Kapital		197.178			187.426			180.882	
Dugoročne obaveze		92.646			79.368			73.678	
(Dug. fin. obaveze)		66.958			64.898			62.971	
Tekuće obaveze		154.942			159.816			134.818	
(Kratk. fin. obaveze)		38.501			39.919			33.747	
(Dobavljači)		68.898			71.514			61.904	
Poslovna pasiva		444.766			426.610			389.378	
Vanbilansna pasiva		5.540			4.983			7.885	
Ukupno pasiva		450.305			431.593			397.262	
Operativni prihodi		349.429			306.483			339.187	
Operativni rashodi		295.640			263.611			303.791	
Operativni dobitak/gubitak		53.789			42.872			35.396	
Amortizacija		14.832			13.790			13.596	
EBITDA		68.621			56.662			48.992	
Finansijski prihodi		10.090			10.720			11.560	
Finansijski rashodi		8.130			6.712			6.316	
Ostali prihodi		4.592			7.650			5.759	
Ostali rashodi		9.794			4.613			2.397	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		48.593			47.672			41.661	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		48.593			47.672			41.905	
Ukupni prihodi		364.111			324.854			356.505	
Ukupni rashodi		313.564			274.935			312.504	
Prosječan broj zaposlenih	1	3	9	2	3	10	1	4	12
Ukupni prihodi po zaposlenom	18.133	42.174	66.032	14.861	31.478	59.260	10.729	30.999	52.845
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	92	2.676	9.740	-1.108	1.051	6.178	0	1.241	7.513
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	7.360	8.206	10.036	7.395	8.376	10.165	6.934	7.732	9.440
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	613	684	836	617	698	847	578	644	787
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	17,24%	25,04%	45,65%	19,82%	29,15%	47,62%	16,73%	35,26%	46,2%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	21	64	170	31	121	204	40	109	164
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	0	5	62	0	5	62	0	18	76
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	14	51	111	15	63	136	14	50	139
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,33	0,83	1,54	0,36	0,77	1,37	0,38	0,81	1,63
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,47	1,82	10,43	0,68	1,88	7,96	1,10	3,02	9,25
Neto marža	0,39%	6,41%	23,61%	0,0%	2,67%	16,61%	0,08%	5,01%	22,58%
Operativna marža	0,0%	7,79%	23,17%	-5,38%	4,36%	18,14%	0,0%	6,09%	23,57%
EBITDA marža	0,57%	16,41%	29,3%	-0,59%	7,36%	27,99%	1,5%	9,84%	29,47%
Povrat na kapital	0,0%	13,67%	71,0%	0,0%	13,11%	33,42%	0,07%	15,72%	56,51%
Povrat na aktivu	0,26%	5,28%	23,66%	-5,7%	2,4%	13,2%	0,08%	5,76%	20,58%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,00	0,19	0,00	0,00	0,33	0,00	0,00	0,23
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,14	0,83	2,90	0,13	0,63	3,46	0,06	0,83	3,14
Tekuća likvidnost	0,83	1,22	2,66	0,63	1,28	2,27	0,78	1,24	2,21
Ubrzana likvidnost	0,53	1,09	2,29	0,51	1,07	2,23	0,54	1,01	1,80
Gotovinska likvidnost	0,05	0,16	0,79	0,02	0,11	0,84	0,03	0,12	0,63
Radni kapital '000 KM	-16	15	90	-37	8	84	-14	14	122

Srednje – Mašinska obrada metala NACE 25.62 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 6 kompanija

pis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		9.194.180			9.629.258			9.163.380	
Tekuća imovina		1.763.251			1.455.836			1.429.344	
(Potraživanja od kupaca)		348.148			465.007			444.329	
Gubitak iznad visine kapitala		130.050			0			0	
Poslovna aktiva		11.087.481			11.085.095			10.592.724	
Vanbilansna aktiva		0			0			0	
Ukupno aktiva		11.087.481			11.085.095			10.592.724	
Kapital		9.497.271			9.364.236			9.453.009	
Dugoročne obaveze		223.215			160.305			146.004	
(Dug. fin. obaveze)		182.488			140.670			128.802	
Tekuće obaveze		1.366.995			1.560.554			993.710	
(Kratk. fin. obaveze)		100.472			134.106			30.515	
(Dobavljači)		438.256			400.003			302.911	
Poslovna pasiva		11.087.481			11.085.095			10.592.724	
Vanbilansna pasiva		0			0			0	
Ukupno pasiva		11.087.481			11.085.095			10.592.724	
Operativni prihodi		2.539.230			2.746.863			2.086.563	
Operativni rashodi		2.361.199			2.614.255			2.199.429	
Operativni dobitak/gubitak		178.030			132.608			-112.866	
Amortizacija		149.590			121.917			231.998	
EBITDA		327.620			254.525			119.132	
Finansijski prihodi		351.185			207.325			207.158	
Finansijski rashodi		50.268			26.958			48.404	
Ostali prihodi		210.158			64.598			83.095	
Ostali rashodi		369.451			93.351			442.908	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		295.717			261.273			-332.939	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		443.581			482.470			-276.638	
Ukupni prihodi		3.100.572			3.018.787			2.376.815	
Ukupni rashodi		2.780.918			2.734.563			2.690.741	
Prosječan broj zaposlenih	23	41	49	25	47	55	19	43	57
Ukupni prihodi po zaposlenom	31.382	51.746	185.806	37.565	62.850	165.075	32.878	65.156	105.780
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	-3.393	24.567	33.515	3.653	17.181	47.679	-5.910	679	15.056
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	8.950	13.316	20.714	9.131	13.635	16.807	10.060	11.804	12.605
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	746	1.110	1.726	761	1.136	1.401	839	984	1.051
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	13,68%	22,92%	36,95%	13,2%	20,47%	34,56%	12,69%	20,21%	33,82%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	36	49	83	46	49	77	56	85	111
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	23	54	63	23	53	77	48	69	101
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	18	61	109	32	50	93	28	53	89
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,32	0,89	1,58	0,41	1,13	1,49	0,35	0,80	0,99
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,48	1,85	7,99	0,59	1,56	6,97	0,66	1,99	3,25
Neto marža	-32,71%	20,84%	32,2%	5,73%	21,39%	30,21%	-29,28%	1,26%	17,28%
Operativna marža	-48,73%	7,51%	25,18%	-32,63%	11,27%	26,18%	-23,49%	1,81%	19,29%
EBITDA marža	-38,32%	14,11%	28,86%	-24,35%	16,04%	28,04%	-16,87%	6,44%	26,91%
Povrat na kapital	-12,04%	26,09%	80,86%	10,11%	44,63%	84,74%	-2,82%	6,41%	58,03%
Povrat na aktivu	-6,58%	14,49%	34,28%	2,19%	9,97%	37,94%	-3,5%	1,05%	25,84%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,01	0,10	0,19	0,00	0,06	0,16	0,00	0,01	0,14
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,79	1,18	76,96	0,68	1,08	7,16	0,42	0,61	3,25
Tekuća likvidnost	0,70	0,98	1,17	0,71	1,16	1,55	1,17	1,21	1,41
Ubrzana likvidnost	0,64	0,73	0,89	0,67	0,94	1,06	0,93	1,06	1,25
Gotovinska likvidnost	0,03	0,14	0,56	0,01	0,03	0,27	0,02	0,06	0,16
Radni kapital '000 KM	-472	-24	163	-355	264	710	79	234	695

Velike – Mašinska obrada metala NACE 2 25.62 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 3 kompanije

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		5.962.891			4.171.044			3.026.423	
Tekuća imovina		9.061.594			7.457.689			8.312.013	
(Potraživanja od kupaca)		3.970.447			3.125.386			3.802.471	
Gubitak iznad visine kapitala		0			0			0	
Poslovna aktiva		15.024.485			11.628.733			11.338.435	
Vanbilansna aktiva		1.458.932			939.832			1.013.854	
Ukupno aktiva		16.483.417			12.568.565			12.352.289	
Kapital		7.116.264			6.399.659			7.122.443	
Dugoročne obaveze		1.390.559			1.080.646			321.549	
(Dug. fin. obaveze)		1.141.827			433.279			0	
Tekuće obaveze		6.517.661			4.148.428			3.894.444	
(Kratk. fin. obaveze)		1.065.745			376.833			1.159.749	
(Dobavljači)		1.752.311			1.459.748			1.010.476	
Poslovna pasiva		15.024.485			11.628.733			11.338.435	
Vanbilansna pasiva		1.458.932			939.832			1.013.854	
Ukupno pasiva		16.483.417			12.568.565			12.352.289	
Operativni prihodi		11.779.941			10.301.703			9.960.115	
Operativni rashodi		11.050.424			9.622.767			9.246.238	
Operativni dobitak/gubitak		729.517			678.936			713.877	
Amortizacija		463.640			364.384			366.499	
EBITDA		1.193.157			1.043.320			1.080.376	
Finansijski prihodi		30.151			85.011			14.402	
Finansijski rashodi		85.804			125.784			74.557	
Ostali prihodi		788.363			279.032			173.527	
Ostali rashodi		62.209			1.016.258			23.098	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		1.311.222			-142.988			681.347	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		1.416.440			-142.988			681.347	
Ukupni prihodi		12.598.455			10.665.746			10.148.043	
Ukupni rashodi		11.198.437			10.764.809			9.343.893	
Prosječan broj zaposlenih	47	87	201	45	82	192	40	71	192
Ukupni prihodi po zaposlenom	83.922	154.838	1.346.855	82.651	131.186	768.805	88.153	149.900	762.371
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	13.425	26.613	146.112	3.631	14.463	47.206	12.885	25.962	29.293
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	10.795	12.427	13.107	13.158	13.494	15.226	10.924	11.280	12.594
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	900	1.036	1.093	1.096	1.124	1.269	911	940	1.050
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	5,8%	11,05%	28,78%	6,37%	11,77%	31,05%	4,76%	8,67%	29,8%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	60	72	345	50	67	150	51	74	224
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	27	44	149	33	38	157	50	87	195
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	55	69	71	41	54	73	38	47	48
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,53	0,71	0,98	0,77	0,85	1,10	0,68	0,72	1,24
Obrtaj prosječne fiksne imovine	1,48	1,52	2,20	2,13	2,61	3,75	2,80	3,71	6,28
Neto marža	6,14%	10,46%	13,83%	-7,72%	5,68%	8,35%	0,82%	2,37%	9,85%
Operativna marža	-21,03%	9,46%	14,45%	3,44%	5,65%	9,12%	0,28%	3,96%	11,31%
EBITDA marža	-16,88%	12,1%	18,33%	6,01%	8,09%	13,02%	3,25%	6,53%	15,13%
Povrat na kapital	10,32%	19,32%	34,96%	-13,89%	10,94%	15,69%	7,46%	15,65%	15,84%
Povrat na aktivu	6,41%	12,19%	12,62%	-5,18%	7,64%	7,66%	1,86%	4,19%	8,31%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,08	0,16	0,31	0,23	0,30	0,41	0,05	0,10	0,35
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,84	1,08	1,98	0,79	1,15	1,41	0,44	0,58	1,66
Tekuća likvidnost	1,25	1,46	1,64	1,53	1,54	1,99	1,84	2,37	2,57
Ubrzana likvidnost	0,67	0,79	1,12	0,95	1,23	1,32	0,98	1,21	1,58
Gotovinska likvidnost	0,10	0,17	0,23	0,11	0,14	0,23	0,04	0,08	0,19
Radni kapital '000 KM	1.550	2.837	3.685	2.318	2.866	4.079	3.528	5.886	6.042

Male – Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača NACE 2 10.71 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 237 kompanija

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		188.238			220.481			218.265	
Tekuća imovina		131.408			123.406			129.572	
(Potraživanja od kupaca)		52.734			56.591			61.563	
Gubitak iznad visine kapitala		12.364			9.189			11.758	
Poslovna aktiva		332.010			353.077			359.595	
Vanbilansna aktiva		349			487			538	
Ukupno aktiva		332.359			353.563			360.134	
Kapital		148.524			160.557			158.955	
Dugoročne obaveze		56.342			59.475			65.884	
(Dug. fin. obaveze)		49.375			51.676			55.447	
Tekuće obaveze		127.143			133.045			134.756	
(Kratk. fin. obaveze)		31.621			31.302			30.227	
(Dobavljači)		54.376			61.604			58.254	
Poslovna pasiva		332.010			353.076			359.595	
Vanbilansna pasiva		349			487			538	
Ukupno pasiva		332.359			353.563			360.134	
Operativni prihodi		305.082			282.849			304.370	
Operativni rashodi		302.671			280.763			303.492	
Operativni dobitak/gubitak		2.410			2.086			878	
Amortizacija		12.575			12.777			14.582	
EBITDA		14.985			14.863			15.461	
Finansijski prihodi		2.790			1.132			1.236	
Finansijski rashodi		4.232			4.335			3.789	
Ostali prihodi		9.894			13.600			10.290	
Ostali rashodi		6.084			5.198			3.694	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		3.756			6.466			3.204	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		3.756			6.466			3.034	
Ukupni prihodi		317.765			297.582			315.896	
Ukupni rashodi		312.988			290.296			310.976	
Prosječan broj zaposlenih	3	6	13	3	6	13	4	7	14
Ukupni prihodi po zaposlenom	15.544	22.349	35.615	14.968	22.061	32.076	16.175	22.835	35.006
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	4	271	1.192	22	223	664	0	224	851
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	6.938	7.496	8.214	6.995	7.495	8.196	6.850	7.559	8.228
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	578	625	685	583	625	683	571	630	686
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	21,74%	30,93%	40,59%	23,69%	33,02%	41,65%	22,81%	30,77%	39,26%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	0	34	88	0	29	92	0	44	94
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	8	23	47	9	21	61	9	25	55
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	13	40	83	15	39	101	16	46	92
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,66	1,38	2,49	0,59	1,26	2,31	0,62	1,23	2,39
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,73	2,48	9,72	0,77	2,47	7,91	0,87	2,30	8,63
Neto marža	0,1%	1,46%	4,09%	0,16%	1,0%	2,58%	0,08%	0,98%	3,36%
Operativna marža	-7,82%	0,81%	5,22%	-9,19%	0,74%	4,27%	-8,33%	0,74%	4,56%
EBITDA marža	-3,86%	2,75%	9,88%	-3,31%	2,37%	9,05%	-4,68%	3,13%	9,12%
Povrat na kapital	0,0%	4,72%	24,54%	0,0%	3,2%	19,65%	0,0%	3,36%	24,07%
Povrat na aktivu	0,06%	1,92%	6,29%	0,15%	1,11%	4,22%	0,07%	1,14%	5,69%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,00	0,21	0,00	0,00	0,25	0,00	0,00	0,29
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,14	0,92	3,69	0,22	0,98	4,28	0,31	1,02	5,62
Tekuća likvidnost	0,54	0,97	1,83	0,44	0,97	1,60	0,52	0,93	1,70
Ubrzana likvidnost	0,29	0,65	1,36	0,24	0,62	1,19	0,28	0,60	1,21
Gotovinska likvidnost	0,01	0,09	0,37	0,02	0,09	0,30	0,02	0,07	0,26
Radni kapital '000 KM	-35	0	26	-45	-1	22	-45	-3	22

Srednje – Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača NACE 2 10.71 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 13 kompanija

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		3.064.998			3.026.412			3.066.265	
Tekuća imovina		1.444.500			1.337.297			1.369.187	
(Potraživanja od kupaca)		747.270			624.338			619.680	
Gubitak iznad visine kapitala		448.625			357.557			488.383	
Poslovna aktiva		4.958.124			4.721.266			4.923.835	
Vanbilansna aktiva		0			0			0	
Ukupno aktiva		4.958.124			4.721.266			4.923.835	
Kapital		921.485			939.675			907.227	
Dugoročne obaveze		2.045.004			1.957.576			1.898.151	
(Dug. fin. obaveze)		1.578.006			1.487.479			1.425.251	
Tekuće obaveze		1.991.634			1.824.013			2.118.456	
(Kratk. fin. obaveze)		485.075			429.194			557.175	
(Dobavljači)		836.336			754.340			866.269	
Poslovna pasiva		4.958.124			4.721.266			4.923.835	
Vanbilansna pasiva		0			0			0	
Ukupno pasiva		4.958.124			4.721.266			4.923.835	
Operativni prihodi		2.564.308			2.375.276			2.337.485	
Operativni rashodi		2.409.414			2.293.511			2.248.239	
Operativni dobitak/gubitak		154.894			81.765			89.246	
Amortizacija		106.308			98.947			98.194	
EBITDA		261.202			180.711			187.440	
Finansijski prihodi		462			2.060			1.652	
Finansijski rashodi		42.741			43.033			142.619	
Ostali prihodi		15.702			211.637			32.016	
Ostali rashodi		211.073			63.097			37.511	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		-94.265			180.529			-83.251	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		-94.265			180.529			-83.251	
Ukupni prihodi		2.580.472			2.588.973			2.371.153	
Ukupni rashodi		2.663.228			2.399.641			2.428.369	
Prosječan broj zaposlenih	25	44	62	15	39	56	29	42	61
Ukupni prihodi po zaposlenom	37.466	50.147	76.960	36.185	49.332	70.657	35.475	47.910	63.299
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	-2.430	1.308	4.508	277	3.879	7.203	42	1.393	2.775
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	7.295	7.945	8.982	7.162	7.357	8.805	7.296	7.931	8.802
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	608	662	748	597	613	734	608	661	733
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	9,68%	16,83%	19,7%	10,41%	18,5%	23,69%	12,32%	19,79%	23,0%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	57	63	148	42	63	144	45	56	176
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	14	31	62	23	45	62	19	55	75
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	58	82	124	50	67	111	45	68	273
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,08	1,18	1,89	0,19	1,65	1,84	0,14	1,73	1,98
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,31	1,90	5,50	0,32	2,85	5,14	0,24	2,99	7,14
Neto marža	-3,44%	1,9%	5,08%	1,21%	4,19%	14,6%	0,08%	2,2%	4,13%
Operativna marža	0,04%	3,34%	9,5%	1,63%	5,35%	9,91%	1,82%	3,62%	7,71%
EBITDA marža	4,52%	7,98%	10,6%	5,19%	9,3%	13,28%	3,49%	5,5%	11,91%
Povrat na kapital	0,0%	2,85%	17,92%	0,0%	2,96%	11,34%	0,4%	5,47%	16,36%
Povrat na aktivu	-0,18%	2,79%	6,01%	1,14%	3,75%	11,51%	0,17%	2,07%	4,78%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,15	0,45	0,59	0,07	0,22	0,73	0,05	0,25	0,63
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,00	0,99	1,61	0,03	0,94	1,92	0,03	0,94	3,13
Tekuća likvidnost	0,59	1,01	1,26	0,68	1,02	1,11	0,59	0,95	2,79
Ubrzana likvidnost	0,54	0,75	0,94	0,42	0,65	1,01	0,33	0,64	1,31
Gotovinska likvidnost	0,02	0,05	0,07	0,01	0,05	0,11	0,02	0,05	0,11
Radni kapital '000 KM	-559	8	375	-328	11	120	-340	-66	363

Velike – Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača NACE 2 10.71 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 5 kompanija

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		31.884.098			32.973.055			31.009.591	
Tekuća imovina		7.857.153			8.453.703			11.409.138	
(Potraživanja od kupaca)		4.280.378			4.671.878			5.063.452	
Gubitak iznad visine kapitala		0			0			0	
Poslovna aktiva		39.741.251			41.426.759			42.418.730	
Vanbilansna aktiva		386.990			339.380			313.178	
Ukupno aktiva		40.128.241			41.766.139			42.731.908	
Kapital		13.434.759			15.656.158			15.776.719	
Dugoročne obaveze		14.747.932			14.623.887			12.202.363	
(Dug. fin. obaveze)		13.690.610			13.262.654			11.356.217	
Tekuce obaveze		11.558.559			11.146.714			14.439.648	
(Kratk. fin. obaveze)		2.684.326			4.557.846			7.189.374	
(Dobavljači)		5.108.944			3.746.556			4.884.200	
Poslovna pasiva		39.741.251			41.426.759			42.418.730	
Vanbilansna pasiva		386.990			339.380			313.178	
Ukupno pasiva		40.128.241			41.766.139			42.731.908	
Operativni prihodi		19.005.859			20.870.848			22.928.007	
Operativni rashodi		18.677.560			20.517.119			22.295.263	
Operativni dobitak/gubitak		328.299			353.729			632.743	
Amortizacija		1.095.771			1.129.571			1.261.751	
EBITDA		1.424.070			1.483.300			1.894.494	
Finansijski prihodi		266.879			157.201			200.076	
Finansijski rashodi		1.269.164			1.192.138			1.485.991	
Ostali prihodi		736.188			333.972			412.904	
Ostali rashodi		2.128.019			1.326.580			2.415.042	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		-2.078.598			-1.682.008			-2.685.405	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		-2.078.598			-1.682.008			-2.685.405	
Ukupni prihodi		20.008.926			21.362.021			23.540.987	
Ukupni rashodi		22.074.743			23.035.837			26.196.296	
Prosječan broj zaposlenih	68	163	181	55	175	233	51	212	240
Ukupni prihodi po zaposlenom	64.704	86.224	123.198	72.823	79.199	109.900	62.708	79.618	112.605
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	45	528	5.434	-2.316	553	5.226	-2.593	2.039	2.702
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	9.297	11.564	11.841	9.192	11.654	12.855	8.548	8.711	12.035
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	775	964	987	766	971	1.071	712	726	1.003
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	7,19%	11,59%	18,11%	7,98%	14,24%	16,46%	7,83%	14,0%	18,26%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	59	64	98	68	80	82	63	85	93
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	27	33	37	15	30	44	18	28	37
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	66	96	112	54	64	100	41	69	123
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,42	0,46	0,85	0,45	0,49	0,67	0,49	0,52	0,98
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,54	0,54	1,07	0,62	0,62	0,87	0,65	0,69	1,60
Neto marža	0,09%	0,61%	4,41%	-5,2%	0,76%	4,76%	-5,24%	1,81%	4,31%
Operativna marža	-1,04%	6,57%	6,95%	-0,37%	3,0%	5,04%	3,0%	7,4%	8,85%
EBITDA marža	5,54%	8,4%	12,58%	6,48%	7,0%	7,55%	5,59%	11,6%	15,45%
Povrat na kapital	0,15%	1,67%	7,76%	-11,18%	1,72%	6,54%	-11,59%	14,42%	18,27%
Povrat na aktivu	0,03%	0,52%	6,76%	-1,95%	0,51%	5,31%	-2,26%	4,23%	7,95%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,48	0,50	0,13	0,42	0,58	0,36	0,58	0,61
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,33	2,21	2,26	0,34	1,66	2,36	1,30	1,53	4,14
Tekuća likvidnost	0,62	0,69	0,71	0,73	0,90	1,07	0,70	0,81	0,84
Ubrzana likvidnost	0,48	0,52	0,57	0,54	0,58	1,00	0,55	0,61	0,72
Gotovinska likvidnost	0,00	0,00	0,02	0,02	0,02	0,04	0,00	0,01	0,03
Radni kapital '000 KM	-2.262	-1.691	-1.584	-2.867	-484	251	-4.291	-2.264	-557

Male – Računovodstvo i revizija NACE 2 69.20 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 585 kompanija

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		45.366			53.862			50.853	
Tekuća imovina		69.386			65.592			59.857	
(Potraživanja od kupaca)		26.436			25.227			23.099	
Gubitak iznad visine kapitala		1.996			1.821			919	
Poslovna aktiva		116.748			121.274			111.629	
Vanbilansna aktiva		1.615			2.448			1.420	
Ukupno aktiva		118.363			123.723			113.050	
Kapital		59.495			60.340			57.485	
Dugoročne obaveze		13.861			16.915			14.948	
(Dug. fin. obaveze)		12.151			14.784			13.284	
Tekuce obaveze		43.391			44.020			39.195	
(Kratk. fin. obaveze)		15.877			16.471			14.640	
(Dobavljači)		8.608			7.659			6.873	
Poslovna pasiva		116.748			121.274			111.629	
Vanbilansna pasiva		1.615			2.448			1.420	
Ukupno pasiva		118.363			123.723			113.050	
Operativni prihodi		124.416			121.387			121.394	
Operativni rashodi		102.660			101.982			102.282	
Operativni dobitak/gubitak		21.757			19.310			19.112	
Amortizacija		4.549			4.814			4.964	
EBITDA		26.306			24.124			24.075	
Finansijski prihodi		403			317			345	
Finansijski rashodi		1.486			1.496			1.501	
Ostali prihodi		3.486			3.522			2.325	
Ostali rashodi		4.567			4.010			2.922	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		17.813			15.838			14.909	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		17.839			15.525			14.926	
Ukupni prihodi		128.306			125.225			124.063	
Ukupni rashodi		108.713			107.488			106.706	
Prosječan broj zaposlenih	2	2	4	2	2	4	2	2	4
Ukupni prihodi po zaposlenom	16.175	24.539	34.971	15.944	23.946	36.288	16.117	23.963	36.524
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	184	1.284	5.141	100	983	4.710	149	1.129	5.156
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	7.206	8.310	10.047	7.087	8.105	10.021	7.236	8.462	9.947
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	600	693	837	590	675	836	603	705	829
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	32,77%	43,4%	54,96%	31,15%	42,71%	55,01%	32,3%	42,26%	54,83%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	28	59	115	31	64	123	30	54	103
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	2	5	21	1	6	26	1	5	21
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,85	1,50	2,52	0,84	1,48	2,49	0,90	1,53	2,70
Obrtaj prosječne fiksne imovine	1,63	8,38	24,69	1,60	7,75	22,39	1,60	6,54	21,07
Neto marža	1,06%	5,79%	17,19%	0,86%	4,8%	15,97%	0,89%	5,42%	16,97%
Operativna marža	1,11%	8,33%	22,6%	0,95%	7,61%	22,49%	1,21%	8,51%	21,88%
EBITDA marža	3,11%	12,27%	26,81%	3,21%	11,83%	26,81%	3,21%	13,18%	27,83%
Povrat na kapital	2,58%	19,13%	51,23%	2,29%	16,7%	49,58%	2,96%	18,47%	54,56%
Povrat na aktivu	1,36%	8,48%	26,27%	1,09%	7,56%	27,73%	1,25%	7,75%	26,45%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,16	0,57	1,85	0,17	0,59	2,00	0,19	0,66	1,92
Tekuća likvidnost	1,03	1,88	4,45	1,02	1,81	4,18	1,02	1,74	4,27
Ubrzana likvidnost	0,96	1,81	4,33	0,97	1,73	4,04	0,95	1,67	3,88
Gotovinska likvidnost	0,15	0,56	1,57	0,11	0,57	1,56	0,14	0,56	1,65
Radni kapital '000 KM	1	9	31	1	8	29	0	8	26

Srednje – Računovodstvo i revizija NACE 2 69.20 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 6 kompanija

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		1.715.297			805.899			771.141	
Tekuća imovina		1.783.830			1.016.613			948.269	
(Potraživanja od kupaca)		461.728			379.024			400.987	
Gubitak iznad visine kapitala		31.945			32.167			32.907	
Poslovna aktiva		3.531.073			1.854.680			1.752.316	
Vanbilansna aktiva		0			0			0	
Ukupno aktiva		3.531.073			1.854.680			1.752.316	
Kapital		609.678			922.625			838.176	
Dugoročne obaveze		62.559			70.648			82.581	
(Dug. fin. obaveze)		56.961			61.457			74.386	
Tekuce obaveze		2.858.836			861.407			831.559	
(Kratk. fin. obaveze)		2.250.962			511.342			493.931	
(Dobavljači)		137.134			107.027			127.980	
Poslovna pasiva		3.531.073			1.854.680			1.752.316	
Vanbilansna pasiva		0			0			0	
Ukupno pasiva		3.531.073			1.854.680			1.752.316	
Operativni prihodi		1.911.707			1.955.290			1.940.945	
Operativni rashodi		1.887.691			1.732.551			1.587.343	
Operativni dobitak/gubitak		24.016			222.739			353.602	
Amortizacija		36.011			31.379			37.206	
EBITDA		60.027			254.118			390.807	
Finansijski prihodi		24.813			10.878			11.603	
Finansijski rashodi		44.596			25.007			20.844	
Ostali prihodi		11.742			33.818			37.223	
Ostali rashodi		22.517			33.089			15.874	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		-17.925			194.870			331.112	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		-17.925			194.870			331.112	
Ukupni prihodi		1.948.262			1.999.985			1.989.770	
Ukupni rashodi		1.954.804			1.790.647			1.624.060	
Prosječan broj zaposlenih	17	30	41	17	32	37	16	28	31
Ukupni prihodi po zaposlenom	30.977	63.582	99.317	65.530	90.931	109.608	30.964	88.346	117.088
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	174	560	8.010	216	3.437	12.115	1.873	13.075	24.966
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	18.231	24.397	31.958	13.415	18.802	33.798	10.145	18.721	36.261
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	1.519	2.034	2.664	1.118	1.567	2.817	846	1.560	3.022
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	40,51%	44,6%	47,49%	17,41%	41,95%	49,47%	37,73%	45,89%	52,05%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	61	76	110	55	74	78	70	93	111
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	2	9	110	0	6	54	0	11	95
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	12	22	27	10	25	38	22	33	55
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,49	1,00	1,50	0,79	1,06	1,68	0,66	1,01	1,84
Obrtaj prosječne fiksne imovine	1,06	6,95	21,41	1,21	12,96	26,67	1,09	12,70	27,91
Neto marža	0,28%	1,74%	5,56%	0,75%	5,05%	12,53%	9,63%	17,25%	25,37%
Operativna marža	0,44%	2,19%	9,16%	3,03%	8,05%	13,71%	5,35%	18,69%	28,74%
EBITDA marža	1,98%	6,36%	11,38%	6,01%	12,29%	14,78%	7,79%	19,64%	29,9%
Povrat na kapital	2,11%	9,83%	19,44%	2,86%	15,49%	29,03%	6,68%	32,79%	61,62%
Povrat na aktivu	0,38%	1,9%	5,96%	0,65%	8,14%	24,41%	1,69%	12,59%	33,98%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,01	0,34	0,00	0,01	0,43	0,00	0,01	0,54
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,46	2,49	8,87	0,18	0,33	0,76	0,11	0,29	0,67
Tekuća likvidnost	0,62	0,92	1,62	0,42	1,57	3,08	0,49	1,70	3,30
Ubrzana likvidnost	0,61	0,91	1,62	0,34	1,42	2,98	0,38	1,02	2,14
Gotovinska likvidnost	0,22	0,37	0,44	0,08	0,59	1,26	0,13	0,17	1,21
Radni kapital '000 KM	-1.613	-55	533	-270	376	1.040	-53	443	931

Velike – Računovodstvo i revizija NACE 2 69.20 ne postoje velike kompanije u ovoj oblasti

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina									
Tekuća imovina									
(Potraživanja od kupaca)									
Gubitak iznad visine kapitala									
Poslovna aktiva									
Vanbilansna aktiva									
Ukupno aktiva									
Kapital									
Dugoročne obaveze									
(Dug. fin. obaveze)									
Tekuće obaveze									
(Kratk. fin. obaveze)									
(Dobavljači)									
Poslovna pasiva									
Vanbilansna pasiva									
Ukupno pasiva									
Operativni prihodi									
Operativni rashodi									
Operativni dobitak/gubitak									
Amortizacija									
EBITDA									
Finansijski prihodi									
Finansijski rashodi									
Ostali prihodi									
Ostali rashodi									
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)									
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja									
Ukupni prihodi									
Ukupni rashodi									
Prosječan broj zaposlenih									
Ukupni prihodi po zaposlenom									
Neto zarada/gubitak po zaposlenom									
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom									
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom									
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima									
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)									
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)									
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)									
Obrtaj prosječne ukupne imovine									
Obrtaj prosječne fiksne imovine									
Neto marža									
Operativna marža									
EBITDA marža									
Povrat na kapital									
Povrat na aktivu									
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine									
Omjer ukupnog duga i kapitala									
Tekuća likvidnost									
Ubrzana likvidnost									
Gotovinska likvidnost									
Radni kapital '000 KM									

Mali – Hoteli restorani NACE 2 55.10 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 171 kompanije

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		605.618			638.746			683.343	
Tekuća imovina		154.977			146.396			173.272	
(Potraživanja od kupaca)		42.834			43.280			60.928	
Gubitak iznad visine kapitala		47.624			45.261			46.088	
Poslovna aktiva		808.219			830.403			902.703	
Vanbilansna aktiva		48.443			54.498			991	
Ukupno aktiva		856.661			884.901			903.694	
Kapital		345.286			374.161			424.726	
Dugoročne obaveze		167.100			171.951			174.239	
(Dug. fin. obaveze)		140.047			144.504			156.316	
Tekuće obaveze		295.833			284.292			303.737	
(Kratk. fin. obaveze)		117.466			106.547			98.196	
(Dobavljači)		99.893			96.034			98.797	
Poslovna pasiva		808.219			830.403			902.703	
Vanbilansna pasiva		48.443			54.498			991	
Ukupno pasiva		856.661			884.901			903.694	
Operativni prihodi		229.126			233.071			245.301	
Operativni rashodi		223.119			230.522			247.212	
Operativni dobitak/gubitak		6.007			2.548			-1.911	
Amortizacija		20.820			24.391			27.237	
EBITDA		26.827			26.939			25.326	
Finansijski prihodi		2.175			2.536			1.373	
Finansijski rashodi		7.085			7.227			10.292	
Ostali prihodi		10.077			9.668			11.875	
Ostali rashodi		11.442			10.029			16.827	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		-1.825			-3.491			-19.549	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		-1.825			-3.491			-22.442	
Ukupni prihodi		241.378			245.274			258.548	
Ukupni rashodi		241.645			247.778			274.331	
Prosječan broj zaposlenih	1	4	8	1	4	8	2	5	9
Ukupni prihodi po zaposlenom	12.123	24.350	38.983	14.032	24.988	41.824	16.624	25.331	41.720
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	-2.444	221	1.654	-2.466	233	1.558	-2.665	358	1.433
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	6.872	7.687	8.699	6.815	7.701	8.698	7.235	7.857	8.626
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	573	641	725	568	642	725	603	655	719
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	18,0%	28,75%	39,51%	16,55%	24,85%	37,73%	17,47%	27,53%	38,35%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	0	17	67	2	16	61	3	20	66
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	0	11	50	0	14	55	1	16	53
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	17	69	218	16	64	208	19	70	237
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,06	0,47	1,41	0,09	0,49	1,46	0,12	0,46	1,32
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,04	0,44	3,19	0,07	0,52	5,87	0,12	0,61	5,29
Neto marža	0,0%	0,83%	4,28%	-0,25%	0,93%	5,02%	-4,89%	1,33%	4,82%
Operativna marža	-5,06%	0,82%	9,95%	-7,69%	0,2%	7,7%	-15,4%	0,0%	7,93%
EBITDA marža	-0,14%	6,01%	18,43%	-2,6%	2,75%	14,76%	-3,92%	4,47%	14,25%
Povrat na kapital	0,0%	0,34%	21,87%	0,0%	0,3%	14,41%	0,0%	0,43%	18,13%
Povrat na aktivu	-1,91%	0,29%	3,17%	-2,63%	0,22%	2,9%	-2,89%	0,41%	3,13%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,00	0,09	0,00	0,00	0,09	0,00	0,00	0,08
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,02	0,76	5,14	0,00	0,48	3,84	0,02	0,46	3,71
Tekuća likvidnost	0,24	0,65	1,19	0,20	0,58	1,32	0,24	0,66	1,28
Ubrzana likvidnost	0,18	0,46	0,94	0,15	0,43	0,98	0,17	0,42	1,00
Gotovinska likvidnost	0,02	0,10	0,42	0,01	0,10	0,35	0,01	0,10	0,36
Radni kapital '000 KM	-164	-25	10	-161	-27	10	-166	-31	9

Srednji – Hoteli restorani NACE 2 55.10 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 62 kompanije

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		13.666.565			13.383.518			12.972.447	
Tekuća imovina		1.184.209			1.484.750			1.679.895	
(Potraživanja od kupaca)		294.961			277.943			245.878	
Gubitak iznad visine kapitala		525.399			443.104			369.194	
Poslovna aktiva		15.376.172			15.311.372			15.021.535	
Vanbilansna aktiva		561.296			564.632			600.242	
Ukupno aktiva		15.937.468			15.876.005			15.621.778	
Kapital		9.237.831			9.426.634			9.601.450	
Dugoročne obaveze		3.327.508			3.122.265			2.892.726	
(Dug. fin. obaveze)		1.240.230			1.004.811			1.029.536	
Tekuće obaveze		2.810.833			2.762.474			2.527.359	
(Kratk. fin. obaveze)		1.246.451			1.287.513			1.154.451	
(Dobavljači)		823.404			837.692			807.935	
Poslovna pasiva		15.376.172			15.311.372			15.021.535	
Vanbilansna pasiva		561.296			564.632			600.242	
Ukupno pasiva		15.937.468			15.876.005			15.621.778	
Operativni prihodi		1.327.281			1.395.037			1.360.493	
Operativni rashodi		1.514.595			1.607.589			1.587.077	
Operativni dobitak/gubitak		-187.314			-212.552			-226.583	
Amortizacija		275.797			284.328			264.276	
EBITDA		88.483			71.776			37.692	
Finansijski prihodi		26.304			49.580			28.572	
Finansijski rashodi		121.819			150.067			104.708	
Ostali prihodi		49.306			87.427			113.081	
Ostali rashodi		36.050			67.294			44.396	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		-271.637			-296.241			-235.617	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		-267.394			-291.822			-229.724	
Ukupni prihodi		1.402.891			1.532.044			1.502.146	
Ukupni rashodi		1.672.464			1.824.951			1.736.181	
Prosječan broj zaposlenih	6	23	38	5	21	44	6	29	46
Ukupni prihodi po zaposlenom	16.449	29.564	48.676	14.965	31.229	42.757	16.317	26.301	40.844
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	-13.495	-3.570	1.001	-15.299	-1.996	419	-11.697	-525	588
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	7.641	8.585	11.122	7.306	8.447	11.920	7.576	8.630	11.471
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	637	715	927	609	704	993	632	719	956
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	18,79%	28,16%	33,81%	18,29%	26,5%	35,07%	16,43%	27,4%	34,55%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	20	56	156	22	49	190	16	44	86
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	6	18	57	6	16	50	5	15	53
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	71	181	752	50	158	592	63	179	399
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,02	0,06	0,15	0,02	0,07	0,15	0,03	0,08	0,14
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,02	0,07	0,17	0,02	0,09	0,20	0,03	0,10	0,18
Neto marža	-36,19%	0,0%	2,26%	-65,67%	-7,36%	1,53%	48,88%	0,0%	1,39%
Operativna marža	-53,76%	-19,31%	2,99%	-52,32%	-20,71%	1,31%	50,48%	-14,37%	0,0%
EBITDA marža	-18,23%	0,0%	19,71%	-21,28%	3,23%	14,7%	20,74%	0,0%	10,74%
Povrat na kapital	-2,16%	0,0%	0,42%	-3,54%	-0,02%	0,25%	-3,57%	0,0%	0,22%
Povrat na aktivu	-2,91%	-0,11%	0,13%	-3,14%	-0,35%	0,14%	-3,22%	-0,06%	0,16%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,00	0,05	0,23	0,00	0,04	0,23	0,00	0,05	0,26
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,09	0,32	0,67	0,09	0,33	0,94	0,10	0,31	0,73
Tekuća likvidnost	0,17	0,42	0,84	0,17	0,41	1,07	0,24	0,46	1,54
Ubrzana likvidnost	0,15	0,31	0,68	0,13	0,29	0,88	0,13	0,38	1,39
Gotovinska likvidnost	0,01	0,05	0,14	0,01	0,04	0,19	0,01	0,04	0,19
Radni kapital '000 KM	-2.309	-562	-148	-1.743	-495	188	-2.051	-432	251

Veliki – Hoteli restorani NACE 2 55.10 rezultat je sačinjen na osnovu obrade 3 kompanije

Opis	donji kvartil	2013.	gornji kvartil	donji kvartil	2012.	gornji kvartil	donji kvartil	2011.	gornji kvartil
Stalna imovina		33.371.450			30.960.335			31.798.971	
Tekuća imovina		7.316.885			12.777.843			10.076.003	
(Potraživanja od kupaca)		983.026			959.432			772.588	
Gubitak iznad visine kapitala		0			0			0	
Poslovna aktiva		40.688.335			43.738.178			41.874.975	
Vanbilansna aktiva		947.442			1.999.997			1.807.371	
Ukupno aktiva		41.635.777			45.738.175			43.682.346	
Kapital		27.691.245			24.718.198			24.359.698	
Dugoročne obaveze		7.873.865			7.672.697			9.228.254	
(Dug. fin. obaveze)		7.873.865			7.672.697			9.099.783	
Tekuće obaveze		5.123.225			11.347.283			8.287.023	
(Kratk. fin. obaveze)		2.400.153			2.257.382			2.566.245	
(Dobavljači)		1.017.206			1.168.782			1.056.285	
Poslovna pasiva		40.688.335			43.738.178			41.874.975	
Vanbilansna pasiva		947.442			1.999.997			1.807.371	
Ukupno pasiva		41.635.777			45.738.175			43.682.346	
Operativni prihodi		9.368.390			7.881.248			8.676.426	
Operativni rashodi		7.348.157			5.617.181			6.874.471	
Operativni dobitak/gubitak		2.020.233			2.264.067			1.801.955	
Amortizacija		2.308.814			1.547.763			1.881.183	
EBITDA		4.329.047			3.811.831			3.683.138	
Finansijski prihodi		2.337			6.836			13.018	
Finansijski rashodi		510.986			504.136			641.471	
Ostali prihodi		1.922.856			83.993			166.390	
Ostali rashodi		283.129			1.415.100			106.012	
Neto dobit/gubitak perioda (tekuće godine)		2.973.047			253.457			1.108.211	
Sveobuhvatna dobit/gubitak razdoblja		2.973.047			253.457			1.108.211	
Ukupni prihodi		11.293.583			7.972.077			8.855.834	
Ukupni rashodi		8.142.272			7.536.417			7.621.954	
Prosječan broj zaposlenih	81	102	134	67	87	119	88	99	124
Ukupni prihodi po zaposlenom	83.773	91.795	95.479	82.110	93.292	96.315	73.519	75.605	89.783
Neto zarada/gubitak po zaposlenom	16.596	20.353	50.108	-36.200	17.590	21.691	6.340	12.639	15.777
Prosječni troškovi osoblja po zaposlenom	8.734	9.327	11.487	8.304	9.021	10.488	8.023	8.278	10.312
Prosječni mjesečni troškovi osoblja po zaposlenom	728	777	957	692	752	874	669	690	860
Udio troškova za osoblje u ukupnim rashodima	13,33%	15,0%	15,6%	12,35%	12,57%	15,97%	13,45%	16,14%	16,22%
Prosječno vrijeme naplate potraživanja (u danima)	36	52	54	36	58	76	29	46	47
Prosječno vrijeme obrtaja zaliha (u danima)	14	19	572	14	19	1.460	13	15	496
Prosječno vrijeme isplate dobavljačima (u danima)	59	108	111	75	139	160	35	60	113
Obrtaj prosječne ukupne imovine	0,18	0,24	0,33	0,15	0,22	0,32	0,18	0,22	0,32
Obrtaj prosječne fiksne imovine	0,22	0,26	0,37	0,19	0,24	0,36	0,23	0,23	0,34
				-					
Neto marža	18,74%	20,53%	53,77%	35,83%	24,8%	25,38%	8,87%	17,69%	17,94%
Operativna marža	12,45%	23,99%	26,8%	16,19%	34,34%	35,68%	14,02%	28,22%	29,4%
EBITDA marža	32,01%	50,66%	53,72%	33,81%	51,08%	55,01%	27,93%	44,97%	53,88%
Povrat na kapital	9,29%	12,32%	15,81%	-2,02%	8,32%	17,08%	3,26%	6,5%	14,41%
Povrat na aktivu	6,4%	8,67%	9,41%	-0,56%	5,52%	8,17%	1,94%	3,87%	5,64%
Omjer dugoročnih obveza i dugotrajne imovine	0,18	0,30	0,32	0,20	0,31	0,33	0,24	0,35	0,39
Omjer ukupnog duga i kapitala	0,37	0,52	0,87	0,69	0,86	1,13	0,61	0,68	1,35
Tekuća likvidnost	0,69	0,99	1,77	0,83	1,22	1,49	0,58	0,83	1,23
Ubrzana likvidnost	0,37	0,40	0,68	0,27	0,40	1,06	0,39	0,48	0,64
Gotovinska likvidnost	0,10	0,14	0,42	0,09	0,13	0,83	0,25	0,39	0,48
Radni kapital '000 KM	-1.787	-38	5.059	-776	1.723	3.783	-2.157	-623	4.529

**PRIMJENA D&B POKAZATELJA NA FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA BH.
KOMPANIJA
POKAZATELJI SOLVENTNOSTI**

UBRZANA LIKVIDNOST / QUICK RATIO

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,18	0,46	0,94	0,15	0,43	0,98	0,17	0,42	1,00
	S	0,15	0,31	0,68	0,13	0,29	0,88	0,13	0,38	1,39
	V	0,37	0,40	0,68	0,27	0,40	1,06	0,39	0,48	0,64
Računovodstveni i revizioni poslovi 69.20	M	0,96	1,81	4,33	0,97	1,73	4,04	0,95	1,67	3,88
	S	0,61	0,91	1,62	0,34	1,42	2,98	0,38	1,02	2,14
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,29	0,65	1,36	0,24	0,62	1,19	0,28	0,60	1,21
	S	0,54	0,75	0,94	0,42	0,65	1,01	0,33	0,64	1,31
	V	0,48	0,52	0,57	0,54	0,58	1,00	0,55	0,61	0,72
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,53	1,09	2,29	0,51	1,07	2,23	0,54	1,01	1,80
	S	0,64	0,73	0,89	0,67	0,94	1,06	0,93	1,06	1,25
	V	0,67	0,79	1,12	0,95	1,23	1,32	0,98	1,21	1,58
Trgovina na malo 47,11	M	0,09	0,28	0,81	0,10	0,33	0,80	0,10	0,31	0,75
	S	0,31	0,52	0,88	0,30	0,54	0,89	0,30	0,49	0,88
	V	0,26	0,41	0,54	0,22	0,32	0,52	0,19	0,31	0,44

Prema standardnim normama ovaj pokazatelj bi trebao da iznosi 1 (tekuće obaveze odgovaraju tekućoj imovini) kao indikator likvidnosti.

Pokazatelj tekuće likvidnosti prikazuje sposobnost kompanije da podmiri svoje tekuće obaveze. Vremensko razdoblje u kojem se očekuje da će se imovina pretvoriti u novac obično je jedna godina. Pokazatelj se izračunava tako da se tekuća imovina podijeli s tekućim obvezama. Kada vrijednost pokazatelja tekuće likvidnosti iznosi preko 1, vrijednost tekuće imovine je veća od vrijednosti tekućih obaveza i obratno. Veći pokazatelj ukazuje na veću vjerovatnoću da će kompanija u roku podmiriti dospelje obaveze.

Kod grupa djelatnosti koje su bile predmetom istraživanja rezultati su pokazali da srednje vrijednosti indiciraju da kod najvećeg broja kompanija koje su bile predmetom posmatranja ovaj odnos ne odgovara. Ovo ukazuje na lošu likvidnost.

TEKUĆA LIKVIDNOST / CURRENT RATIO

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,24	0,65	1,19	0,20	0,58	1,32	0,24	0,66	1,28
	S	0,17	0,42	0,84	0,17	0,41	1,07	0,24	0,46	1,54
	V	0,69	0,99	1,77	0,83	1,22	1,49	0,58	0,83	1,23
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	1,03	1,88	4,45	1,02	1,81	4,18	1,02	1,74	4,27
	S	0,62	0,92	1,62	0,42	1,57	3,08	0,49	1,70	3,30
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,54	0,97	1,83	0,44	0,97	1,60	0,52	0,93	1,70
	S	0,59	1,01	1,26	0,68	1,02	1,11	0,59	0,95	2,79
	V	0,62	0,69	0,71	0,73	0,90	1,07	0,70	0,81	0,84
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,83	1,22	2,66	0,63	1,28	2,27	0,78	1,24	2,21
	S	0,70	0,98	1,17	0,71	1,16	1,55	1,17	1,21	1,41
	V	1,25	1,46	1,64	1,53	1,54	1,99	1,84	2,37	2,57
Trgovina na malo 47,11	M	0,59	1,06	1,65	0,64	1,06	1,53	0,62	1,04	1,52
	S	0,77	1,11	1,72	0,77	1,10	1,44	0,79	1,16	1,59
	V	0,85	0,99	1,38	0,77	0,88	1,20	0,70	0,88	1,25

Što je ovaj pokazatelj veći, to je veća sposobnost kompanije da odgovori svojim obavezama. Rezultat 2 (odnos kratkoročnih potraživanja 2 prema tekućim obavezama 1) bi ukazivao na adekvatnu likvidnost. Kod djelatnosti koje su bile predmetom posmatranja ovaj odnos uglavnom nije prelazio 2, što ukazuje na lošiji odnos potraživanja i obaveza. Ovaj pokazatelj jeste primjenjiv s tim da daje rezultate koji su niži od standardno dobrih pokazatelja.

TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA KAPITAL / CURRENT LIABILITIES TO NET WORTH

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,01	0,54	4,03	0,00	0,43	3,32	0,02	0,41	2,26
	S	0,06	0,16	0,34	0,07	0,16	0,41	0,07	0,13	0,43
	V	0,13	0,17	0,35	0,37	0,67	0,72	0,27	0,42	0,64
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	0,15	0,46	1,53	0,15	0,50	1,59	0,17	0,56	1,68
	S	0,44	1,89	8,54	0,18	0,33	0,71	0,10	0,29	0,63
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,13	0,78	2,75	0,16	0,79	3,26	0,20	0,79	3,86
	S	0,00	0,62	1,22	0,02	0,64	1,67	0,03	0,43	1,30
	V	0,33	0,94	1,04	0,33	0,77	0,85	0,33	0,88	1,34
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,12	0,74	2,33	0,13	0,56	1,77	0,06	0,74	2,52
	S	0,62	1,11	75,51	0,62	0,91	7,14	0,40	0,52	3,20
	V	0,77	1,08	1,60	0,64	0,94	1,11	0,42	0,55	1,42
Trgovina na malo 47,11	M	0,00	0,99	3,81	0,05	1,24	4,11	0,06	1,20	4,44
	S	0,38	1,11	3,52	0,20	1,06	3,46	0,33	0,92	3,44
	V	0,53	0,95	2,31	0,50	1,37	3,34	0,82	1,35	5,04

Ovaj pokazatelj pokazuje odnos kratkoročnih obaveza i kapitala u širem smislu (pod kapitalom u širem smislu se podrazumijeva kapital, rezerve i akumulirana dobit). Kod testiranih djelatnosti su tekuće obaveze bile veće od kapitala, što ukazuje na lošu kapitaliziranost. Navedeni pokazatelj je primjenjiv, ali su rezultati niži od standardno dobrih pokazatelja.

TEKUĆE OBAVEZE U ODNOSU NA ZALIHE / CURRENT LABILITIES TO INVENTORY

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,03	5,48	20,11	0,40	5,03	16,34	0,35	5,31	20,38
	S	4,22	15,60	55,67	3,89	18,00	80,99	2,42	13,42	45,00
	V	11,23	21,99	22,92	11,11	21,31	24,11	16,34	31,81	33,41
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	S	0,06	16,76	36,05	0,06	1,84	36,16	0,00	0,23	1,73
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	1,22	3,62	8,84	1,30	3,44	8,39	1,45	4,09	9,71
	S	1,93	3,22	13,69	2,17	2,95	11,66	1,45	4,73	6,97
	V	5,30	5,35	7,15	3,13	5,26	14,34	4,42	6,74	11,01
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,00	1,02	4,29	0,00	0,98	4,60	0,00	1,09	3,97
	S	2,78	6,54	23,92	0,64	3,37	6,44	0,94	3,05	3,74
	V	2,49	4,19	21,99	2,13	3,69	5,51	1,42	2,34	6,58
Trgovina na malo 47,11	M	0,66	1,31	2,92	0,72	1,32	2,95	0,78	1,42	3,45
	S	0,88	1,71	3,64	1,02	1,92	3,41	0,97	1,69	3,28
	V	1,10	1,61	2,52	1,33	1,89	2,88	1,10	1,74	2,60

Ovaj pokazatelj pokazuje u kojoj mjeri zalihe mogu da odgovore tekućim obavezama. Navedeni rezultati ukazuju na to da lica iz testiranih djelatnosti uglavnom imaju veće tekuće obaveze od zaliha te uglavnom iz zaliha nisu u stanju da odgovore na svoje obaveze.

ODNOS UKUPNOG DUGA I KAPITALA / TOTAL LIABILITIES TO NET WORTH

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,01	0,76	5,14	0,00	0,48	3,83	0,02	0,46	3,71
	S	0,09	0,32	0,67	0,09	0,33	0,94	0,10	0,31	0,72
	V	0,37	0,52	0,87	0,68	0,86	1,12	0,60	0,68	1,35
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	0,16	0,57	1,85	0,17	0,59	2,00	0,19	0,66	1,92
	S	0,46	2,48	8,87	0,18	0,33	0,76	0,10	0,29	0,67
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,14	0,92	3,69	0,21	0,98	4,28	0,31	1,02	5,62
	S	0,00	0,99	1,61	0,03	0,94	1,92	0,03	0,94	3,13
	V	0,33	2,21	2,26	0,34	1,66	2,36	1,30	1,53	4,14
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,14	0,83	2,90	0,13	0,62	3,46	0,06	0,83	3,14
	S	0,79	1,18	76,96	0,68	1,08	7,15	0,41	0,61	3,25
	V	0,83	1,08	1,98	0,79	1,15	1,41	0,43	0,58	1,66
Trgovina na malo 47,11	M	0,00	1,15	4,55	0,06	1,42	4,92	0,06	1,39	5,16
	S	0,46	1,34	4,16	0,45	1,34	4,07	0,55	1,15	4,71
	V	0,65	1,02	3,49	0,72	1,37	4,78	1,10	1,55	6,05

Ovaj pokazatelj pokazuje u kojoj mjeri se kompanije financiraju iz duga, odnosno kapitala. Kako je vidljivo iz navedenih podataka, uglavnom preovladava financiranje iz dugova, što znači da banke, finansijske institucije i dobavljači preuzimaju veći rizik za poslovanje u odnosu na vlasnike kapitala.

STALNA IMOVINA U ODNOSU NA KAPITAL / FIXED ASSETS TO NET WORTH

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,00	1,04	2,85	0,00	0,94	1,90	0,01	1,01	2,42
	S	1,03	1,21	1,61	1,03	1,23	1,80	1,00	1,21	1,56
	V	1,10	1,43	1,72	1,15	1,38	1,74	1,21	1,58	2,15
Računovodstveni i revizion poslovi 69,20	M	0,06	0,30	0,84	0,08	0,33	0,95	0,11	0,42	1,05
	S	0,05	0,58	2,18	0,05	0,08	0,93	0,06	0,10	0,82
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,01	0,65	1,68	0,10	0,80	1,79	0,24	0,93	2,18
	S	0,00	0,74	0,97	0,54	0,88	1,22	0,39	0,67	1,40
	V	1,15	2,55	2,55	0,98	2,10	2,60	1,06	1,79	4,60
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,02	0,48	1,29	0,01	0,64	1,55	0,06	0,50	1,17
	S	0,94	1,25	8,69	0,51	0,93	1,44	0,84	0,96	1,03
	V	0,62	0,74	1,21	0,65	0,70	0,72	0,38	0,49	0,62
Trgovina na malo 47,11	M	0,00	0,10	0,78	0,00	0,23	0,90	0,00	0,22	1,03
	S	0,60	1,08	1,91	0,62	1,07	1,68	0,59	1,00	1,67
	V	0,68	0,99	1,69	0,90	1,16	1,83	0,86	1,40	2,10

Ovaj pokazatelj nam daje sliku koliko je kapitala kompanije zaleđeno u stalnim sredstvima. Omjer od preko 0,75 ukazuje na to da je dio kapitala već zamrznut u stalnim sredstvima i da se neto dobit usljed nedostatka radnog kapitala topi, odnosno da je teško voditi svakodnevne operacije. Kako se vidi iz prezentiranih rezultata, najveći broj pravnih lica upravo ima najveći dio svog kapitala u stalnim sredstvima. Iz ovoga bi se mogao izvesti zaključak da se sredstva ne koriste na adekvatan način. Ovaj pokazatelj jeste primjenjiv u cijelosti

POKAZATELJI EFIKASNOSTI

PROSJEČNO VRIJEME NAPLATE POTRAŽIVANJA U DANIMA / COLLECTION PERIOD

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,00	17,00	67,00	2,00	15,50	61,00	3,00	20,00	66,25
	S	20,25	56,00	155,75	22,00	49,00	189,75	16,00	44,00	85,50
	V	35,50	52,00	53,50	35,50	58,00	76,00	29,00	46,00	46,50
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	28,00	59,00	115,00	31,00	63,50	122,75	30,00	54,00	103,00
	S	60,50	75,50	110,00	55,00	74,00	78,00	69,75	92,50	110,75
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,00	34,00	88,00	0,00	29,00	92,00	0,00	43,50	93,50
	S	57,00	63,00	148,00	42,00	63,00	144,00	45,00	56,00	176,00
	V	59,00	64,00	98,00	68,00	80,00	82,00	63,00	85,00	93,00
Mašinska obrada metala 25,62	M	21,00	64,00	170,00	31,00	121,00	204,25	40,00	109,00	163,50
	S	36,25	48,50	82,50	45,50	49,00	76,50	56,25	84,50	110,50
	V	60,00	72,00	345,00	49,50	67,00	149,50	50,50	74,00	224,00
Trgovina na malo 47,11	M	0,00	1,00	23,00	0,00	2,00	41,00	0,00	2,00	36,50
	S	8,75	32,00	72,00	12,25	27,50	74,00	12,00	30,50	74,50
	V	6,50	15,00	27,00	7,00	14,00	28,00	6,00	13,50	23,25

Pokazatelj mjeri efektivnost kreditne politike i ukazuje na potreban nivo investiranja u potraživanja od kupaca kako bi se zadržao postojeći nivo prodaje. Viši pokazatelj može ukazivati na povećanu vjerojatnoću da se kompanija suočava s problemom naplate potraživanja. Dobijeni rezultati ukazuju na slabiju likvidnost naše privrede, odnosno indicira da se naše kompanije uglavnom suočavaju s otežanom naplatom potraživanja.

OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA ZALIHE / SALES TO INVENTORY

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,00	7,49	34,57	0,00	6,88	23,81	0,00	7,58	28,76
	S	2,55	14,20	34,92	3,23	13,01	38,38	2,53	12,35	31,60
	V	19,50	38,61	68,84	20,17	40,20	70,19	23,00	45,58	73,37
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	S	0,00	0,92	25,61	0,54	4,15	27,86	0,00	1,10	2,96
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	3,49	11,49	27,17	3,90	12,20	28,77	5,58	12,08	30,66
	S	6,06	8,44	23,06	5,47	6,82	14,90	3,90	5,61	13,28
	V	10,35	11,77	15,53	8,82	13,11	25,88	11,98	13,94	24,17
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,00	0,97	11,26	0,00	1,54	8,10	0,00	3,06	7,40
	S	4,19	9,29	23,25	3,20	4,07	8,62	2,40	3,32	4,70
	V	5,71	9,52	18,06	6,02	10,38	12,35	2,92	4,26	17,71
Trgovina na malo 47,11	M	1,97	4,93	10,46	1,66	4,90	10,11	2,26	5,20	10,11
	S	3,06	7,72	12,18	3,37	7,34	12,43	3,60	7,57	11,93
	V	4,85	7,77	10,97	5,01	7,32	14,15	5,24	7,00	10,92

Ovaj pokazatelj mjeri koliko brzo se zalihe pretvaraju u novac. Kada je ovaj pokazatelj visok, moguće je da je to indikator koji ukazuje na situaciju da su operativni prihodi (prodaja) manji jer ili su zalihe suviše male i/ili kupci kupuju na nekom drugom mjestu. Ukoliko je ovaj pokazatelj suviše nizak, ovo može da ukazuje na to da su zalihe prevelike ili zastarjele.

AKTIVA U ODNOSU NA OPERATIVNE PRIHODE / ASSETS TO SALES

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,38	1,14	4,85	0,39	1,17	4,72	0,46	1,66	5,78
	S	5,14	12,08	30,81	5,86	12,82	36,61	5,49	11,00	26,23
	V	3,24	4,11	6,60	3,44	4,49	10,21	3,52	4,57	6,49
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	0,37	0,64	1,13	0,39	0,64	1,14	0,35	0,62	1,05
	S	0,48	0,76	1,05	0,62	0,96	1,28	0,57	1,05	1,54
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,36	0,69	1,38	0,36	0,71	1,50	0,36	0,73	1,47
	S	0,53	0,85	13,16	0,54	0,61	5,22	0,50	0,58	7,25
	V	1,18	2,16	2,41	1,48	2,08	2,22	1,02	1,91	2,06
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,56	1,00	1,61	0,64	1,08	2,27	0,56	0,98	2,27
	S	0,69	1,13	5,67	0,69	0,89	4,72	1,02	1,25	3,77
	V	1,23	1,41	2,15	1,10	1,17	1,31	1,12	1,39	1,48
Tgovina na malo 47,11	M	0,21	0,42	1,07	0,23	0,50	1,26	0,25	0,47	1,15
	S	0,35	0,57	1,30	0,33	0,52	1,32	0,34	0,55	4,61
	V	0,34	0,57	0,89	0,35	0,51	0,90	0,35	0,55	0,82

Ovaj pokazatelj nam ukazuje na koji način, odnosno koliko efikasno kompanija upravlja svojom imovinom u odnosu na operativne prihode. Što je omer veći, to su manja ulaganja potrebna za generiranje prihoda od prodaje i, prema tome, to je profitabilnost kompanije veća. U našim uslovima ovaj pokazatelj je primjenjiv u cijelosti, s tim da rezultati ukazuju na potrebu za ulaganjima u većini testiranih podrazreda.

OPERATIVNI PRIHODI U ODNOSU NA TRAJNA OBRтна SREDSTVA / SALES TO NET WORKING CAPITAL

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	-2,94	-0,23	1,51	-2,18	-0,24	2,57	-2,19	-0,46	2,19
	S	-1,45	-0,29	0,00	-0,99	-0,18	0,00	-0,95	-0,18	0,11
	V	-165,53	-2,86	-0,89	-0,96	0,75	3,50	-9,71	-2,18	-0,69
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	0,40	2,83	6,27	0,19	3,05	6,68	0,37	3,40	7,59
	S	-8,38	-0,41	1,08	-0,89	0,43	2,51	0,41	2,75	3,88
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	-5,16	0,00	6,64	-4,29	0,00	7,36	-4,70	-0,27	7,18
	S	-1,57	0,29	20,12	-1,01	0,37	38,23	-4,82	-0,10	4,55
	V	-5,07	-4,34	-3,94	-6,32	-3,66	8,45	-8,92	-6,02	-2,78
Mašinska obrada metala 25,62	M	-1,41	1,33	4,02	-1,34	1,01	4,44	-0,73	1,54	7,43
	S	-6,97	-0,42	10,61	-1,06	2,42	4,38	1,71	4,37	10,30
	V	2,63	2,99	35,37	2,98	3,92	4,78	1,61	1,83	5,62
Trgovina na malo 47,11	M	-3,03	1,57	10,33	-2,17	1,07	11,51	-3,03	1,06	11,94
	S	-8,38	0,51	9,69	-7,17	0,78	13,85	-6,47	0,63	11,91
	V	-21,52	-1,19	13,15	-14,09	-2,73	14,04	-13,45	-4,12	11,46

Ovaj pokazatelj pokazuje koliko efikasno kompanija upravlja svojim ranim kapitalom u odnosu na operativne prihode. Kao i kod svih pokazatelja, radi adekvatnog tumačenja ovog pokazatelja trebali bi se uzeti u obzir uporedivi pokazatelji za granu. Kako se tokom ovog istraživanja pokazalo da je kod većine kompanija radni kapital negativan (obaveze su veće od potraživanja), s obzirom na trenutno stanje naše ekonomije, ovaj pokazatelj je neprimjenjiv. Takođe je bitno napomenuti da ovaj pokazatelj indicira da su vlasnici kapitala težište rizika sa sebe prebacili na banke i ostale finansijske institucije, odnosno dobavljače. Na ovaj način oni ne samo da nadoknađuju nedovoljan kapital nego i prebacuju rizik poslovanja.

**OBAVEZE PREMA DOBAVLJAČIMA (DUGOVANJA PO RAČUNIMA) U ODNOSU
NA OPERATIVNE PRIHODE / ACCOUNT PAYABLE TO SALES**

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,02	0,14	0,36	0,03	0,11	0,43	0,04	0,17	0,50
	S	0,13	0,39	1,78	0,15	0,51	2,30	0,12	0,37	1,96
	V	0,08	0,15	0,20	0,10	0,19	0,30	0,08	0,15	0,20
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	0,00	0,01	0,05	0,00	0,01	0,05	0,00	0,01	0,05
	S	0,02	0,04	0,06	0,02	0,06	0,10	0,05	0,08	0,13
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,04	0,11	0,22	0,03	0,10	0,24	0,03	0,11	0,24
	S	0,11	0,19	0,30	0,10	0,15	0,27	0,12	0,18	0,27
	V	0,16	0,22	0,29	0,14	0,16	0,23	0,09	0,18	0,28
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,01	0,11	0,25	0,02	0,12	0,31	0,02	0,10	0,29
	S	0,07	0,13	0,25	0,08	0,15	0,20	0,07	0,14	0,22
	V	0,12	0,17	0,23	0,10	0,14	0,19	0,09	0,12	0,13
Trgovina na malo 47,11	M	0,03	0,10	0,26	0,03	0,11	0,27	0,04	0,12	0,28
	S	0,10	0,16	0,24	0,10	0,16	0,26	0,09	0,16	0,29
	V	0,12	0,15	0,22	0,14	0,16	0,21	0,13	0,17	0,20

Ovaj pokazatelj pokazuje kakav je odnos plaćanja prema dobavljačima u odnosu na operativne prihode koje ostvaruje kompanija, odnosno koliko efikasno se vrši plaćanje prema dobavljačima.

POKAZATELJI PROFITABILNOSTI NETO PROFIRNA MARŽA (PROFIT KAO % PRODAJE) / RETUR ON SALE

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,00%	0,83%	4,28%	-0,25%	0,93%	5,02%	-4,89%	1,33%	4,82%
	S	-36,19%	0,00%	2,26%	-65,67%	-7,36%	1,53%	-48,88%	0,00%	1,39%
	V	18,74%	20,53%	53,77%	-35,83%	24,80%	25,38%	8,87%	17,69%	17,94%
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	1,06%	5,79%	17,19%	0,86%	4,80%	15,97%	0,89%	5,42%	16,97%
	S	0,28%	1,74%	5,56%	0,75%	5,05%	12,53%	9,63%	17,25%	25,37%
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,10%	1,46%	4,09%	0,16%	1,00%	2,58%	0,08%	0,98%	3,36%
	S	-3,44%	1,90%	5,08%	1,21%	4,19%	14,60%	0,08%	2,20%	4,13%
	V	0,09%	0,61%	4,41%	-5,20%	0,76%	4,76%	-5,24%	1,81%	4,31%
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,39%	6,41%	23,61%	0,00%	2,67%	16,61%	0,08%	5,01%	22,58%
	S	-32,71%	20,84%	32,20%	5,73%	21,39%	30,21%	-29,28%	1,26%	17,28%
	V	6,14%	10,46%	13,83%	-7,72%	5,68%	8,35%	0,82%	2,37%	9,85%
Trgovina na malo 47,11	M	-2,53%	0,32%	1,87%	-1,99%	0,28%	1,61%	-1,46%	0,40%	1,61%
	S	-0,23%	0,98%	3,68%	0,10%	1,17%	2,54%	0,08%	1,06%	4,03%
	V	0,27%	1,79%	2,85%	0,53%	1,21%	3,27%	0,66%	2,11%	2,92%

Neto profitna marža pokazuje koliki je procenat neto dobiti ostvaren po jedinici operativnih prihoda (prihoda od prodaje).

POVRAT NA AKTIVU / RETURN ON ASSETS

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	-1,91%	0,29%	3,17%	-2,63%	0,22%	2,90%	-2,89%	0,41%	3,13%
	S	-2,91%	-0,11%	0,13%	-3,14%	-0,35%	0,14%	-3,22%	-0,06%	0,16%
	V	6,40%	8,67%	9,41%	-0,56%	5,52%	8,17%	1,94%	3,87%	5,64%
Računovodstveni i revizion poslovi 69,20	M	1,36%	8,48%	26,27%	1,09%	7,56%	27,73%	1,25%	7,75%	26,45%
	S	0,38%	1,90%	5,96%	0,65%	8,14%	24,41%	1,69%	12,59%	33,98%
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,06%	1,92%	6,29%	0,15%	1,11%	4,22%	0,07%	1,14%	5,69%
	S	-0,18%	2,79%	6,01%	1,14%	3,75%	11,51%	0,17%	2,07%	4,78%
	V	0,03%	0,52%	6,76%	-1,95%	0,51%	5,31%	-2,26%	4,23%	7,95%
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,26%	5,28%	23,66%	-5,70%	2,40%	13,20%	0,08%	5,76%	20,58%
	S	-6,58%	14,49%	34,28%	2,19%	9,97%	37,94%	-3,50%	1,05%	25,84%
	V	6,41%	12,19%	12,62%	-5,18%	7,64%	7,66%	1,86%	4,19%	8,31%
Trgovina na malo 47,11	M	-4,98%	0,63%	3,88%	-4,33%	0,49%	3,21%	-3,39%	0,67%	3,68%
	S	-0,17%	1,58%	6,35%	0,12%	1,56%	5,49%	0,02%	2,17%	7,02%
	V	0,47%	2,98%	7,32%	0,50%	2,21%	7,67%	0,84%	2,68%	8,64%

Povrat na aktivu predstavlja sposobnost kompanije da korištenjem raspoložive imovine ostvari dobit. Viši pokazatelj ukazuje na efikasniju iskorištenost imovine kojom kompanija raspolaže i obrnuto. U našem uzorku je najveći povrat na aktivu u prerađivačkoj grani Mašinska obrada metala.

POVRAT NA KAPITAL / RETURN ON NET WORTH

Djelatnost			2013.			2012.			2011.	
		Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil	Donji kvartil	Medijana	Gornji kvartil
Hotel i restorani 55,10	M	0,00%	0,34%	21,87%	0,00%	0,30%	14,41%	0,00%	0,43%	18,13%
	S	-2,16%	0,00%	0,42%	-3,54%	-0,02%	0,25%	-3,57%	0,00%	0,22%
	V	9,29%	12,32%	15,81%	-2,02%	8,32%	17,08%	3,26%	6,50%	14,41%
Računovodstveni i revizioni poslovi 69,20	M	2,58%	19,13%	51,23%	2,29%	16,70%	49,58%	2,96%	18,47%	54,56%
	S	2,11%	9,83%	19,44%	2,86%	15,49%	29,03%	6,68%	32,79%	61,62%
	V									
Proizvodnja hljeba, svježih peciva i kolača 10,71	M	0,00%	4,72%	24,54%	0,00%	3,20%	19,65%	0,00%	3,36%	24,07%
	S	0,00%	2,85%	17,92%	0,00%	2,96%	11,34%	0,40%	5,47%	16,36%
	V	0,15%	1,67%	7,76%	-11,18%	1,72%	6,54%	-11,59%	14,42%	18,27%
Mašinska obrada metala 25,62	M	0,00%	13,67%	71,00%	0,00%	13,11%	33,42%	0,07%	15,72%	56,51%
	S	-12,04%	26,09%	80,86%	10,11%	44,63%	84,74%	-2,82%	6,41%	58,03%
	V	10,32%	19,32%	34,96%	-13,89%	10,94%	15,69%	7,46%	15,65%	15,84%
Trgovina na malo 47,11	M	0,00%	1,39%	16,20%	0,00%	1,38%	12,06%	0,00%	1,41%	16,42%
	S	0,00%	5,82%	20,81%	0,13%	5,64%	22,10%	0,03%	7,46%	22,58%
	V	2,61%	6,57%	29,06%	1,67%	6,79%	28,03%	1,66%	9,24%	25,34%

Povrat na kapital pokazuje koliki povrat se ostvaruje na svaku jedinicu investiranu od strane vlasnika kapitala. Kako pokazuju rezultati, i u uslovima naše ekonomije moguće je ostvariti dobar do iznadprosječan povrat na kapital. Pri tumačenju samih rezultata vezanih za ovaj pokazatelj treba uzeti u obzir i ukupnu zaduženost jer je tokom ovog istraživanja uočeno da određeni broj kompanija nema „dovoljan“ kapital, tako da velike vrijednosti ovog pokazatelja mogu dovesti do nerealne slike o profitabilnosti ulaganja.

9 ZAKLJUČAK

Postoji potreba da se pojedine kompanije usporede s najboljim kompanijama koje imaju istovrsnu djelatnost. Moguće je definirati kriterije kvaliteta kao odnose stavki iz bilansa stanja i bilansa uspjeha te ih komparirati s onima koje postižu najbolji. U tu svrhu potrebno je imati uređenu bazu podataka koja daje osnovu za komparaciju.

Državne statističke organizacije su usmjerene na to da daju iskaze koji služe vladama da generiraju politike u privredi, ali rezolucija za koju daju iskaze je na nivou privrednih grana i ne obuhvata iskaze za pojedinačne kompanije.

S obzirom na to da kompanije obavezno predaju određenim organizacijama svoje bilanse, uređena baza podataka pogodna za komparaciju kvaliteta kompanija bi se mogla načiniti, ali u BiH to nitko ne radi, iako kompanija Agencije TEC (Tehnologija, Ekonomija Consulting) ima potencijal da se time bavi.

Međutim, i kada bi takva baza podataka bila sačinjena, komparacija s najboljim kompanijama iz takve baze bi omogućavala benchmarking samo unutar države. S obzirom na to da je država u privrednom smislu minijatura, vjerodostojnost nalaza bi došla u pitanje zbog malog broja kompanija iste djelatnosti. Izvoznici na svjetskom tržištu trebaju uvid u kvalitetu svojih konkurenata te se moraju mjeriti s najboljima u globalnom smislu. Nažalost, potrebne baze podataka u globalnom smislu ne postoje te je izlaz u upotrebi odgovarajuće baze koja je dostupna za najveću (i najkonkurentniju) ekonomiju svijeta, a to je SAD.

Cilj ovoga rada je da ohrabri domaće kompanije da koriste komparativne metode zasnovane na poređenju s najboljim koje otkriva specijalna i dostupna baza podataka, a u cilju dubinske analize stanja vlastite kompanije. Treba napomenuti da je nemoguće koristiti ovu metodu bez opreza, jer u referentnoj bazi podataka konsalting kompanije D&B sadržane su kompanije koje se bave samo core businessom, a kod nas je običaj da se mnogo djelatnosti pridodaje core businessu.

Opći trend u razvijenim tržišnim privredama, da se jedno pravno lice bavi samo core businessom, kod nas dobiva sve više pristalica, te se nadamo da će predložena metoda kod nas imati sve više korisnika. Drugi razlog za oprez je potreban zbog semantičkog problema (npr. različitost naše i američke prakse u upotrebi pojma solventnost) te neke druge nijanse u definicijama.

U ovoj studiji komentirana je primjenjivost kriterija kvalitete definiranih u D&B bazi u našim uvjetima.

10 RECENZIJE

Prof. dr. Dragan Mikerević
Ekonomski fakultet Banja Luka

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine
Centar za sistemska istraživanja

Dobio sam na recenziju tekst Studije: **Metoda i tehnika benchmarkinga pravnih lica u Bosni i Hercegovini, autora: Božidara Matića, Mirka Puljića, Jasmina Baralije i Amre Avdagić.**

Pošto sam ga pažljivo proučio, o njemu dajem sljedeće

MIŠLJENJE

Sadržaj Studije, pored uvoda, postavke problema i zaključka, čine:

- Državna statistika u BiH kao izvor poslovnih podataka za kompanije i njezina ograničenja;
- Statistika u sukladnosti sa standard industrial code numbers kao osnov komparativnih mogućnosti ocjene kvaliteta kompanija;
- Dun & Bradstreet indikatori solventnosti, efikasnosti i profitabilnosti (definicije);
- Analiza finansijskih odnosa – racio analiza te kritički pogled na primjenjivost D&B indikatora na kompanije u BiH;
- Mogućnost primjene i uporedivost D&B pokazatelja u našim uslovima;
- Mogućnost korištenja domaćih baza podataka.

Autori su, na sebi svojstven način, pošli od činjenice da se definisanju uspješnosti pravnih lica kod nas polazi s različitih stanovišta. Pravna lica su prije svega dinamični, otvoreni i stohastični poslovni sistemi koji u uslovima ekstremno dinamičnog okruženja nastoje postići efikasnost, uspješnost, integritet te vanjski interes za njegovo trajno postojanje, rast i razvoj. Da bi to postigle, kompanijama su potrebni kreatori vrijednosti koji su uspješniji od drugih i koji utiču ne samo na uspješnost pravnih lica koja predstavljaju, već i cjelokupnih grana, djelatnosti i nacionalnih privreda.

Ova studija odiše zanimljivim i oštroumnim pristupom, gdje autori pokazuju da se do uspješnosti i konkurentske sposobnosti ne dolazi poređenjem s bilo kakvim prosjecima, već samo poređenjem s najuspješnijim kompanijama koje u određenom čistom biznisu imaju ulogu standarda (benchmark).

Koncentrirajući se na finansijske standarde (finansijski benchmarking) i primjenjujući odgovarajuću analitičku aparaturu finansijskih izvještaja kompanija (bilans stanja i bilans uspjeha), autori sugeriraju kako menadžeri i cjelokupne uprave kompanija mogu

dijagnosticirati faktore od uticaja na njihovu uspješnost te ih upotrijebiti za unapređenje i svojih karijera.

U ovoj Studiji autori predstavljaju menadžerima i svim zaposlenicima koji odgovaraju za određene segmente poslovanja kako da svoje kompanije usmjere u pravcu ostvarivanja uspjeha i stvaranja vrijednosti (profita) kako za samu kompaniju tako i njene vlasnike (dioničari/akcionari, i/ ili udjeličari). U pojedinim poglavljima Studije, autori na eksplicitan i razumljiv način upućuju na faktore kojim se mogu otklanjati ograničenja stvaranju nove vrijednosti. Koristeći finansijske podatke bosanskohercegovačkih agencija za statistiku i agencija nastalih demontažom bivše Službe društvenog knjigovodstva o poslovanju naših kompanija, autori su kroz tri osnovne grupe indikatora s četrnaest finansijskih pokazatelja ovu studiju učinili izuzetnom i rijetkom na ovim balkanskim prostorima.

Smatrajući ovu Studiju izvrsnim alatom za upravljanje našim kompanijama te korisnom za dalje istraživanje u akademskim krugovima, preporučujem da se ista objavi i postane dostupna kako teoretičarima tako i praktičarima iz ove oblasti.

Banja Luka, 28. februar 2015. godine

Recezent
Prof. dr. Dragan Mikerević



Prof. dr. Željko Šain
Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine
Centar za sistemska istraživanja

Predmet: RECENZIJA studije: „Metoda i tehnika benchmarkinga pravnih lica u Bosni i Hercegovini“; autori: Božidar Matić, Mirko Puljić, Amra Avdagić i Jasmin Baralija; izdavač Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Centar za sistemska istraživanja; Sarajevo, 2015. godina.

Nakon pažljivog čitanja studije „Metoda i tehnika benchmarkinga pravnih lica u Bosni i Hercegovini“ (u daljem tekstu Studija), autora Božidara Matića, Mirka Puljića, Amre Avdagić i Jasmina Baralije (u daljem tekstu autori), dajem svoje

M I Š L J E N J E

Rukopis Studije ima 11 numerisanih dijelova: (1) Uvodne napomene, (2) Postavka problema, (3) Državna statistika u BiH kao izvor poslovnih podataka za kompanije i njezina ograničenja, (4) Statistika u sukladnosti sa Standard Industrial Code Numbers kao osnova komparativnih mogućnosti ocjene kvaliteta kompanija, (5) Dun & Bradstreet indikatori solventnosti, efikasnosti i profitabilnosti (definicije), (6) Analiza finansijskih odnosa – racio analiza te kritički pogled na primjenjivost D&B indikatora na kompanije u BiH, (7) Mogućnost primjene i uporedivosti D&B pokazatelja u našim uslovima, (8) Mogućnost korištenja domaćih baza podataka, (9) Zaključak, (10) Recenzija i (11) Prilog: SIC klasifikacija. Rukopis Studije je dat na 121 stranici teksta napisan standardnom kompjuterskom tehnikom.

Autori Studije su primjerenom metodologijom napisali profesionalno kvalitetan, izuzetno vrijedan tekst nedostajući u bosanskohercegovačkoj literaturi.

U naučnoj i stručnoj djelatnosti, komparacija dvije ili više veličina, kvalitativno i kvantitativno moguća, ne samo da je prirodno prisutna od nastanka civilizacije i biznisa, nego i neophodno potrebna kako bi se imala mogućnost objektivnog sagledavanja mjesta i značaja ostvarenog outputa. Ona nije i ne može biti unutar uporedive konkretne skupine samo zbog kvantitativnog pozicioniranja promatranog proizvoda nego prvenstveno zbog njenog kvalitativnog sagledavanja mjesta i uloge u sveukupnim procesima društvene reprodukcije.

Studija nam vrlo jasno i argumentirano daje metode i tehnike benchmarkinga pravnih lica u Bosni i Hercegovini, tj. načine poređenja s onim tko je najbolji u konkretnoj, istovrsnoj djelatnosti više poslovnih subjekata. Državna statistika u Bosni i Hercegovini, kao ni druge uređene baze podataka (npr. institucije koje su sljedbenici nekadašnje Službe društvenog knjigovodstva) nam ne daju do kraja analitičke podatke potrebne za sagledavanje benchmarkinga prav-

nih lica u BiH. Zato je bilo jako važno da se pojavila ovakva Studija koja čitatelju omogućava spoznaju metoda i tehnika kako se to može napraviti.

U Studiji su posebno prezentirani sadržaji Dun & Bradstreet indikatora solventnosti, efikasnosti i profitabilnosti. Možemo konstatirati: tri analitička i istovremeno sintetička pokazatelja (kao rezultante) poslovnih procesa čine esencijalno važan „poslovni trijumvirat“ svakog pravnog lica. Bez ovakvog sagledavanja činjeničnog stanja ne možemo znati gdje se tržišno konkurencijski nalazi promatrano pravno lice, kakav mu je objektivni kompleksni bonitet i kakav bi oblik trebao imati ciljani due diligence ako bismo ga trebali ili željeli vršiti. Tržišno konkurencijsko pozicioniranje i kompeticije pravnog lica dinamički su proces koji traži kontinuirana sagledavanja, mjerenja, kritičke argumentirane analize u vremenu i prostoru da bi se mogla voditi pravovremena aktivna i učinkovita poslovna politika na dobrobit korporativnog društva, ali i nacionalne ekonomije. Ovo je posebno bitno za tzv. otvorene ekonomije kakva je, zbog niza razloga, i ekonomija Bosne i Hercegovine.

Studija daje ne samo „tehničku stranu“ metoda i tehnika benchmarkinga pravnih lica u Bosni i Hercegovini nego i validnu osnovu za kvalitativna promišljanja kritičke utemeljene analize, ex post i ex ante, u sagledavanju poslovne politike pravnih lica i ekonomske politike države.

Autori Studije su napisali tekst koji je neophodan našoj poslovnoj javnosti, od individualnih pravnih lica, njihovih proizvodnih skupina i udruženja, do nadležnih državnih institucija. Zato izdavaču Studije iskreno preporučujem njeno javno objavljivanje kako bi mogla biti dostupna svima onima kojima je neophodna u profiliranju, analiziranju i vođenju poslovnih politika pravnih lica u Bosni i Hercegovini. Njena je upotrebljivost ne samo u sagledavanju i planiranju poslovnih procesa diplomiranih stručnjaka već treba služiti i kao edukativni sadržaj mladim budućim poslovnim kadrovima.

Sarajevo, mart 2015. godine

Recenzent



Prof. dr. Željko Šain

11 Prilog: SIC klasifikacija

Izvor: Undited States Department of Labor
Occupational Safety & Health Administration – OSHA
<https://www.osha.gov/>

STANDARD INDUSTRIAL CODE (SIC) NUMBERS

A. Division A: Agriculture, Forestry, and Fishing

Major Group 01: Agricultural Production Crops

Major Group 02: Agriculture Production Livestock and Animal Specialties

Major Group 07: Agricultural Services

Major Group 08: Forestry

Major Group 09: Fishing, Hunting, and Trapping

B. Division B: Mining

Major Group 10: Metal Mining

Major Group 12: Coal Mining

Major Group 13: Oil and Gas Extraction

Major Group 14: Mining and Quarrying of Nonmetallic Minerals, except Fuels

C. Division C: Construction

Major Group 15: Building Construction General Contractors and Operative Builders

Major Group 16: Heavy Construction Other than Building Construction Contractors

Major Group 17: Construction Special Trade Contractors

D. Division D: Manufacturing

Major Group 20: Food and Kindred Products

Major Group 21: Tobacco Products

Major Group 22: Textile Mill Products

Major Group 23: Apparel and Other Finished Products Made from Fabrics and Similar Materials

Major Group 24: Lumber and Wood Products, except Furniture

Major Group 25: Furniture and Fixtures

Major Group 26: Paper and Allied Products

Major Group 27: Printing, Publishing, and Allied Industries

Major Group 28: Chemicals and Allied Products

Major Group 29: Petroleum Refining and Related Industries

Major Group 30: Rubber and Miscellaneous Plastics Products

Major Group 31: Leather and Leather Products

Major Group 32: Stone, Clay, Glass, and Concrete Products

Major Group 33: Primary Metal Industries

Major Group 34: Fabricated Metal Products, except Machinery and Transportation

Equipment

Major Group 35: Industrial and Commercial Machinery and Computer Equipment

Major Group 36: Electronic and Other Electrical Equipment and Components, except Computer Equipment

Major Group 37: Transportation Equipment

Major Group 38: Measuring, Analyzing, and Controlling Instruments; Photographic, Medical and Optical Goods; Watches and Clocks

Major Group 39: Miscellaneous Manufacturing Industries

E. Division E: Transportation, Communications, Electric, Gas, and Sanitary Services

Major Group 40: Railroad Transportation

Major Group 41: Local and Suburban Transit and Interurban Highway Passenger Transportation

Major Group 42: Motor Freight Transportation and Warehousing

Major Group 43: United States Postal Service

Major Group 44: Water Transportation

Major Group 45: Transportation by Air

Major Group 46: Pipelines, except Natural Gas

Major Group 47: Transportation Services

Major Group 48: Communications

Major Group 49: Electric, Gas, and Sanitary Services

F. Division F: Wholesale Trade

Major Group 50: Wholesale Trade-Durable Goods

Major Group 51: Wholesale Trade-Non-Durable Goods

G. Division G: Retail Trade

Major Group 52: Building Materials, Hardware, Garden Supply, and Mobile Home Dealers

Major Group 53: General Merchandise Stores

Major Group 54: Food Stores

Major Group 55: Automotive Dealers and Gasoline Service Stations

Major Group 56: Apparel and Accessory Stores

Major Group 57: Home Furniture, Furnishings, and Equipment Stores

Major Group 58: Eating and Drinking Places

Major Group 59: Miscellaneous Retail

H. Division H: Finance, Insurance, and Real Estate

Major Group 60: Depository Institutions

Major Group 61: Non-Depository Credit Institutions

Major Group 62: Security and Commodity Brokers, Dealers, Exchanges, and Services

Major Group 63: Insurance Carriers

Major Group 64: Insurance Agents, Brokers, and Service

Major Group 65: Real Estate

Major Group 67: Holding and Other Investment Offices

I. Division I: Services

Major Group 70: Hotels, Rooming Houses, Camps, and Other Lodging Places

Major Group 72: Personal Services

Major Group 73: Business Services

Major Group 75: Automotive Repair, Services, and Parking

Major Group 76: Miscellaneous Repair Services

Major Group 78: Motion Pictures

Major Group 79: Amusement and Recreation Services

Major Group 80: Health Services

Major Group 81: Legal Services

Major Group 82: Educational Services

Major Group 83: Social Services

Major Group 84: Museums, Art Galleries, and Botanical and Zoological Gardens

Major Group 86: Membership Organizations

Major Group 87: Engineering, Accounting, Research, Management, and Related Services

Major Group 88: Private Households

Major Group 89: Miscellaneous Services

J. Division J: Public Administration

Major Group 91: Executive, Legislative, and General Government, except Finance

Major Group 92: Justice, Public Order, and Safety

Major Group 93: Public Finance, Taxation, and Monetary Policy

Major Group 94: Administration of Human Resource Programs

Major Group 95: Administration of Environmental Quality and Housing Programs

Major Group 96: Administration of Economic Programs

Major Group 97: National Security and International Affairs

Major Group 99: Nonclassifiable Establishments

DIVISION A: AGRICULTURE, FORESTRY, AND FISHING

Major Group 01: Agricultural Production Crops

Industry Group 011: Cash Grains

- 0111 Wheat
- 0112 Rice
- 0115 Corn
- 0116 Soybeans
- 0119 Cash Grains, Not Elsewhere Classified

Industry Group 013: Field Crops, except Cash Grains

- 0131 Cotton
- 0132 Tobacco
- 0133 Sugarcane and Sugar Beets
- 0134 Irish Potatoes
- 0139 Field Crops, except Cash Grains, Not Elsewhere Classified

Industry Group 016: Vegetables and Melons

- 0161 Vegetables and Melons

Industry Group 017: Fruits and Tree Nuts

- 0171 Berry Crops
- 0172 Grapes
- 0173 Tree Nuts
- 0174 Citrus Fruits
- 0175 Deciduous Tree Fruits
- 0179 Fruits and Tree Nuts, Not Elsewhere Classified

Industry Group 018: Horticultural Specialties

- 0181 Ornamental Floriculture and Nursery Products
- 0182 Food Crops Grown Under Cover

Industry Group 019: General Farms, Primarily Crop

- 0191 General Farms, Primarily Crop

0252 Chicken Eggs

- 0253 Turkeys and Turkey Eggs
- 0254 Poultry Hatcheries
- 0259 Poultry and Eggs, Not Elsewhere Classified

Industry Group 027: Animal Specialties

- 0271 Fur-Bearing Animals and Rabbits
- 0272 Horses and Other Equines
- 0273 Animal Aquaculture
- 0279 Animal Specialties, Not Elsewhere Classified

Industry Group 029: General Farms, Primarily Livestock and Animal

- 0291 General Farms, Primarily Livestock and Animal Specialties

Major Group 02: Agriculture production livestock and animal specialties

Industry Group 021: Livestock, except Dairy and Poultry

- 0211 Beef Cattle Feedlots
- 0212 Beef Cattle, except Feedlots
- 0213 Hogs
- 0214 Sheep and Goats
- 0219 General Livestock, except Dairy and Poultry

Industry Group 024: Dairy Farms

- 0241 Dairy Farms

Industry Group 025: Poultry and Eggs

- 0251 Broiler, Fryer, and Roaster Chickens

Major Group 07: Agricultural Services

Industry Group 071: Soil Preparation Services

- 0711 Soil Preparation Services

Industry Group 072: Crop Services

- 0721 Crop Planting, Cultivating, and Protecting
- 0722 Crop Harvesting, Primarily by Machine
- 0723 Crop Preparation Services for Market, except Cotton Ginning
- 0724 Cotton Ginning

Industry Group 074: Veterinary Services

- 0741 Veterinary Services for Livestock
- 0742 Veterinary Services for Animal Specialties

Industry Group 075: Animal Services, except Veterinary

- 0751 Livestock Services, except Veterinary
- 0752 Animal Specialty Services, except Veterinary

Industry Group 076: Farm Labor and Management Services

- 0761 Farm Labor Contractors and Crew Leaders
- 0762 Farm Management Services

Industry Group 078: Landscape and Horticultural Services

- 0781 Landscape Counseling and Planning
- 0782 Lawn and Garden Services
- 0783 Ornamental Shrub and Tree Services

Major Group 08: Forestry

Industry Group 081: Timber Tracts

- 0811 Timber Tracts

Industry Group 083: Forest Nurseries and Gathering of Forest

- 0831 Forest Nurseries and Gathering of Forest Products

Industry Group 085: Forestry Services

- 0851 Forestry Services

Major Group 09: Fishing, hunting, and trapping

Industry Group 091: Commercial Fishing

- 0912 Finfish
- 0913 Shellfish
- 0919 Miscellaneous Marine Products

Industry Group 092: Fish Hatcheries and Preserves

- 0921 Fish Hatcheries and Preserves

Industry Group 097: Hunting and Trapping, and Game Propagation

- 0971 Hunting and Trapping, and Game Propagation

DIVISION B: MINING

Major Group 10: Metal Mining

Industry Group 101: Iron Ores

- 1011 Iron Ores

Industry Group 102: Copper Ores

- 1021 Copper Ores

Industry Group 103: Lead and Zinc Ores

- 1031 Lead and Zinc Ores

Industry Group 104: Gold and Silver Ores

- 1041 Gold Ores
- 1044 Silver Ores

Industry Group 106: Ferroalloy Ores, except Vanadium

- 1061 Ferroalloy Ores, except Vanadium

Industry Group 108: Metal Mining Services

- 1081 Metal Mining Services

Industry Group 109: Miscellaneous Metal Ores

- 1094 Uranium-Radium-Vanadium Ores
- 1099 Miscellaneous Metal Ores, Not Elsewhere Classified

Major Group 12: Coal Mining

Industry Group 122: Bituminous Coal and Lignite Mining

- 1221 Bituminous Coal and Lignite Surface Mining
- 1222 Bituminous Coal Underground Mining

Industry Group 123: Anthracite Mining

- 1231 Anthracite Mining

Industry Group 124: Coal Mining Services

- 1241 Coal Mining Services

Major Group 13: Oil and Gas Extraction

Industry Group 131: Crude Petroleum and Natural Gas

- 1311 Crude Petroleum and Natural Gas

Industry Group 132: Natural Gas Liquids

- 1321 Natural Gas Liquids

Industry Group 138: Oil and Gas Field Services

- 1381 Drilling Oil and Gas Wells
- 1382 Oil and Gas Field Exploration Services
- 1389 Oil and Gas Field Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 14: Mining and Quarrying of Nonmetallic Minerals, except Fuels

Industry Group 141: Dimension Stone

- 1411 Dimension Stone

Industry Group 142: Crushed and Broken Stone, Including Riprap

- 1422 Crushed and Broken Limestone
- 1423 Crushed and Broken Granite
- 1429 Crushed and Broken Stone, Not Elsewhere Classified

Industry Group 144: Sand and Gravel

- 1442 Construction Sand and Gravel
- 1446 Industrial Sand

Industry Group 145: Clay, Ceramic, and Refractory Minerals

- 1455 Kaolin and Ball Clay
- 1459 Clay, Ceramic, and Refractory Minerals, Not Elsewhere Classified

Industry Group 147: Chemical and Fertilizer Mineral Mining

- 1474 Potash, Soda, and Borate Minerals
- 1475 Phosphate Rock
- 1479 Chemical and Fertilizer Mineral Mining, Not Elsewhere Classified

Industry Group 148: Nonmetallic Minerals Services, except Fuels

- 1481 Nonmetallic Minerals Services, except Fuels

Industry Group 149: Miscellaneous Nonmetallic Minerals, except

- 1499 Miscellaneous Nonmetallic Minerals, except Fuels

DIVISION C: CONSTRUCTION

Major Group 15: Building Construction General Contractors and Operative Builders

Industry Group 152: General Building Contractors-Residential

- 1521 General Contractors-Single-Family Houses
- 1522 General Contractors-Residential Buildings, Other than Single-Family

Industry Group 153: Operative Builders

- 1531 Operative Builders

Industry Group 154: General Building Contractors-Nonresidential

- 1541 General Contractors-Industrial Buildings and Warehouses
- 1542 General Contractors-Nonresidential Buildings, Other than Industrial Buildings and Warehouses

Major Group 16: Heavy Construction Other than Building Construction Contractors

Industry Group 161: Highway and Street Construction, except

- 1611 Highway and Street Construction, except Elevated Highways

Industry Group 162: Heavy Construction, except Highway and Street

- 1622 Bridge, Tunnel, and Elevated Highway Construction
- 1623 Water, Sewer, Pipeline, and Communications and Power Line Construction
- 1629 Heavy Construction, Not Elsewhere Classified

Major Group 17: Construction Special Trade Contractors

Industry Group 171: Plumbing, Heating and Air-Conditioning

- 1711 Plumbing, Heating and Air-Conditioning

Industry Group 172: Painting and Paper Hanging

- 1721 Painting and Paper Hanging

Industry Group 173: Electrical Work

- 1731 Electrical Work

Industry Group 174: Masonry, Stonework, Tile Setting, and Plastering

- 1741 Masonry, Stone Setting, and Other Stone Work
- 1742 Plastering, Drywall, Acoustical, and Insulation Work
- 1743 Terrazzo, Tile, Marble, and Mosaic Work

Industry Group 175: Carpentry and Floor Work

- 1751 Carpentry Work
- 1752 Floor Laying and Other Floor Work, Not Elsewhere Classified

Industry Group 176: Roofing, Siding, and Sheet Metal Work

- 1761 Roofing, Siding, and Sheet Metal Work

Industry Group 177: Concrete Work

- 1771 Concrete Work

Industry Group 178: Water Well Drilling

- 1781 Water Well Drilling

Industry Group 179: Miscellaneous Special Trade Contractors

- 1791 Structural Steel Erection
- 1793 Glass and Glazing Work
- 1794 Excavation Work
- 1795 Wrecking and Demolition Work
- 1796 Installation or Erection of Building Equipment, Not Elsewhere
- 1799 Special Trade Contractors, Not Elsewhere Classified

DIVISION D: MANUFACTURING

Major Group 20: Food and Kindred Products

Industry Group 201: Meat Products

- 2011 Meat Packing Plants
- 2013 Sausages and Other Prepared Meat Products
- 2015 Poultry Slaughtering and Processing

Industry Group 202: Dairy Products

- 2021 Creamery Butter
- 2022 Natural, Processed, and Imitation Cheese
- 2023 Dry, Condensed, and Evaporated Dairy Products
- 2024 Ice Cream and Frozen Desserts
- 2026 Fluid Milk

Industry Group 203: Canned, Frozen, and Preserved Fruits, Vegetables, and Food Specialties

- 2032 Canned Specialties
- 2033 Canned Fruits, Vegetables, Preserves, Jams, and Jellies
- 2034 Dried and Dehydrated Fruits, Vegetables, and Soup Mixes
- 2035 Pickled Fruits and Vegetables, Vegetable Sauces and Seasonings, and Salad Dressings
- 2037 Frozen Fruits, Fruit Juices, and Vegetables
- 2038 Frozen Specialties, Not Elsewhere Classified

Industry Group 204: Grain Mill Products

- 2041 Flour and Other Grain Mill Products
- 2043 Cereal Breakfast Foods
- 2044 Rice Milling
- 2045 Prepared Flour Mixes and Doughs
- 2046 Wet Corn Milling
- 2047 Dog and Cat Food
- 2048 Prepared Feed and Feed Ingredients for Animals and Fowls, except Dogs and Cats

Industry Group 205: Bakery Products

- 2051 Bread and Other Bakery Products, except Cookies and Crackers
- 2052 Cookies and Crackers
- 2053 Frozen Bakery Products, except Bread

Industry Group 206: Sugar and Confectionery Products

- 2061 Cane Sugar, except Refining
- 2062 Cane Sugar Refining
- 2063 Beet Sugar
- 2064 Candy and Other Confectionery Products
- 2066 Chocolate and Cocoa Products
- 2067 Chewing Gum
- 2068 Salted and Roasted Nuts and Seeds

Industry Group 207: Fats and Oils

- 2074 Cottonseed Oil Mills
- 2075 Soybean Oil Mills
- 2076 Vegetable Oil Mills, except Corn, Cottonseed, and Soybean
- 2077 Animal and Marine Fats and Oils
- 2079 Shortening, Table Oils, Margarine, and Other Edible Fats and Oils, Not Elsewhere Classified

Industry Group 208: Beverages

- 2082 Malt Beverages
- 2083 Malt
- 2084 Wines, Brandy, and Brandy Spirits
- 2085 Distilled and Blended Liquors
- 2086 Bottled and Canned Soft Drinks and Carbonated Waters
- 2087 Flavoring Extracts and Flavoring Syrups, Not Elsewhere Classified

Industry Group 209: Miscellaneous Food Preparations and Kindred

- 2091 Canned and Cured Fish and Seafoods
- 2092 Prepared Fresh or Frozen Fish and Seafoods
- 2095 Roasted Coffee
- 2096 Potato Chips, Corn Chips, and Similar Snacks
- 2097 Manufactured Ice
- 2098 Macaroni, Spaghetti, Vermicelli, and Noodles
- 2099 Food Preparations, Not Elsewhere Classified

Major Group 21: Tobacco Products

Industry Group 211: Cigarettes

- 2111 Cigarettes

Industry Group 212: Cigars

- 2121 Cigars

Industry Group 213: Chewing and Smoking Tobacco and Snuff

- 2131 Chewing and Smoking Tobacco and Snuff

Industry Group 214: Tobacco Stemming and Redrying

- 2141 Tobacco Stemming and Redrying

Major Group 22: Textile Mill Products

Industry Group 221: Broadwoven Fabric Mills, Cotton

- 2211 Broadwoven Fabric Mills, Cotton

Industry Group 222: Broadwoven Fabric Mills, Manmade Fiber and Silk

- 2221 Broadwoven Fabric Mills, Manmade Fiber and Silk

Industry Group 223: Broadwoven Fabric Mills, Wool (including Dyeing and Finishing)

- 2231 Broadwoven Fabric Mills, Wool (including Dyeing and Finishing)

Industry Group 224: Narrow Fabric and Other Smallwares Mills, Cotton, Wool, Silk, and Manmade Fiber

- 2241 Narrow Fabric and Other Smallware Mills: Cotton, Wool, Silk, and Manmade Fiber

Industry Group 225: Knitting Mills

- 2251 Women's Full-Length and Knee-Length Hosiery, except Socks
- 2252 Hosiery, Not Elsewhere Classified
- 2253 Knit Outerwear Mills
- 2254 Knit Underwear and Nightwear Mills
- 2257 Weft Knit Fabric Mills
- 2258 Lace and Warp Knit Fabric Mills
- 2259 Knitting Mills, Not Elsewhere Classified

Industry Group 226: Dyeing and Finishing Textiles, except Wool Fabrics

- 2261 Finishers of Broadwoven Fabrics of Cotton
- 2262 Finishers of Broadwoven Fabrics of Manmade Fiber and Silk
- 2269 Finishers of Textiles, Not elsewhere Classified

Industry Group 227: Carpets and Rugs

- 2273 Carpets and Rugs

Industry Group 228: Yarn and Thread Mills

- 2281 Yarn Spinning Mills
- 2282 Yarn Texturizing, Throwing, Twisting, and Winding Mills
- 2284 Thread Mills

Industry Group 229: Miscellaneous Textile Goods

- 2295 Coated Fabrics, Not Rubberized
- 2296 Tire Cord and Fabrics
- 2297 Non-woven Fabrics
- 2298 Cordage and Twine
- 2299 Textile goods, Not Elsewhere Classified

Major Group 23: Apparel and Other Finished Products Made from Fabrics and Similar Materials

Industry Group 231: Men's and Boys' Suits, Coats, and Overcoats

- 2311 Men's and Boys' Suits, Coats, and Overcoats

Industry Group 232: Men's and Boys' Furnishings, Work Clothing, and Allied Garments

- 2321 Men's and Boys' Shirts, except Work Shirts
- 2322 Men's and Boys' Underwear and Nightwear
- 2323 Men's and Boys' Neckwear
- 2325 Men's and Boys' Separate Trousers and Slacks
- 2326 Men's and Boys' Work Clothing
- 2329 Men's and Boys' Clothing, Not Elsewhere Classified

Industry Group 233: Women's, Misses', and Juniors' Outerwear

- 2331 Women's, Misses', and Juniors' Blouses and Shirts
- 2335 Women's, Misses', and Juniors' Dresses
- 2337 Women's, Misses', and Juniors' Suits, Skirts, and Coats
- 2339 Women's, Misses', and Juniors' Outerwear, Not Elsewhere Classified

Industry Group 234: Women's, Misses', Children's, and Infants'

- 2341 Women's, Misses', Children's, and Infants' Underwear and Nightwear
- 2342 Brassieres, Girdles, and Allied Garments

Industry Group 235: Hats, Caps, and Millinery

- 2353 Hats, Caps, and Millinery

Industry Group 236: Girls', Children's, and Infants' Outerwear

- 2361 Girls', Children's, and Infants' Dresses, Blouses, and Shirts
- 2369 Girls', Children's, and Infants' Outerwear, Not Elsewhere Classified

Industry Group 237: Fur Goods

- 2371 Fur Goods

Industry Group 238: Miscellaneous Apparel and Accessories

- 2381 Dress and Work Gloves, except Knit and All-Leather
- 2384 Robes and Dressing Gowns
- 2385 Waterproof Outerwear
- 2386 Leather and Sheep-Lined Clothing
- 2387 Apparel Belts
- 2389 Apparel and Accessories, Not Elsewhere Classified

Industry Group 239: Miscellaneous Fabricated Textile Products

- 2391 Curtains and Draperies
- 2392 House Furnishing, except Curtains and Draperies
- 2393 Textile Bags

- 2394 Canvas and Related Products
- 2395 Pleating, Decorative and Novelty Stitching, and Tucking for the Trade
- 2396 Automotive Trimmings, Apparel Findings, and Related Products
- 2397 Schiffli Machine Embroideries
- 2399 Fabricated Textile Products, Not Elsewhere Classified

Major Group 24: Lumber and Wood Products, except Furniture

Industry Group 241: Logging

- 2411 Logging

Industry Group 242: Sawmills and Planing Mills

- 2421 Sawmills and Planing Mills, General
- 2426 Hardwood Dimension and Flooring Mills
- 2429 Special Product Sawmills, Not Elsewhere Classified

Industry Group 243: Millwork, Veneer, Plywood, and Structural Wood

- 2431 Millwork
- 2434 Wood Kitchen Cabinets
- 2435 Hardwood Veneer and Plywood
- 2436 Softwood Veneer and Plywood
- 2439 Structural Wood Members, Not Elsewhere Classified

Industry Group 244: Wood Containers

- 2441 Nailed and Lock Corner Wood Boxes and Shook
- 2448 Wood Pallets and Skids
- 2449 Wood Containers, Not Elsewhere Classified

Industry Group 245: Wood Buildings and Mobile Homes

- 2451 Mobile Homes
- 2452 Prefabricated Wood Buildings and Components

Industry Group 249: Miscellaneous Wood Products

- 2491 Wood Preserving
- 2493 Reconstituted Wood Products
- 2499 Wood Products, Not Elsewhere Classified

Major Group 25: Furniture and Fixtures

Industry Group 251: Household Furniture

- 2511 Wood Household Furniture, except Upholstered
- 2512 Wood Household Furniture, Upholstered
- 2514 Metal Household Furniture
- 2515 Mattresses, Foundations, and Convertible Beds
- 2517 Wood Television, Radio, Phonograph, and Sewing Machine Cabinets
- 2519 Household Furniture, Not Elsewhere Classified

Industry Group 252: Office Furniture

- 2521 Wood Office Furniture
- 2522 Office Furniture, except Wood

Industry Group 253: Public Building and Related Furniture

- 2531 Public Building and Related Furniture

Industry Group 254: Partitions, Shelving, Lockers, and Office

- 2541 Wood Office and Store Fixtures, Partitions, Shelving, and Lockers
- 2542 Office and Store Fixtures, Partitions, Shelving, and Lockers, except Wood

Industry Group 259: Miscellaneous Furniture and Fixtures

- 2591 Drapery Hardware and Window Blinds and Shades
- 2599 Furniture and Fixtures, Not Elsewhere Classified

Major Group 26: Paper and Allied Products

Industry Group 261: Pulp Mills

- 2611 Pulp Mills

Industry Group 262: Paper Mills

- 2621 Paper Mills

Industry Group 263: Paperboard Mills

- 2631 Paperboard Mills

Industry Group 265: Paperboard Containers and Boxes

- 2652 Setup Paperboard Boxes
- 2653 Corrugated and Solid Fiber Boxes
- 2655 Fiber Cans, Tubes, Drums, and Similar Products
- 2656 Sanitary Food Containers, except Folding
- 2657 Folding Paperboard Boxes, Including Sanitary

Industry Group 267: Converted Paper and Paperboard Products, except

- 2671 Packaging Paper and Plastics Film, Coated and Laminated
- 2672 Coated and Laminated Paper, Not Elsewhere Classified
- 2673 Plastics, Foil, and Coated Paper Bags
- 2674 Uncoated Paper and Multiwall Bags
- 2675 Die-Cut Paper and Paperboard and Cardboard
- 2676 Sanitary Paper Products
- 2677 Envelopes
- 2678 Stationery, Tablets, and Related Products
- 2679 Converted Paper and Paperboard Products, Not Elsewhere Classified

Major Group 27: Printing, Publishing, and Allied Industries

Industry Group 271: Newspapers: Publishing, or Publishing and Printing

- 2711 Newspapers: Publishing, or Publishing and Printing

Industry Group 272: Periodicals: Publishing, or Publishing and Printing

- 2721 Periodicals: Publishing, or Publishing and Printing

Industry Group 273: Books

- 2731 Books: Publishing, or Publishing and Printing
- 2732 Book Printing

Industry Group 274: Miscellaneous Publishing

- 2741 Miscellaneous Publishing

Industry Group 275: Commercial Printing

- 2752 Commercial Printing, Lithographic
- 2754 Commercial Printing, Gravure
- 2759 Commercial Printing, Not Elsewhere Classified

Industry Group 276: Manifold Business Forms

- 2761 Manifold Business Forms

Industry Group 277: Greeting Cards

- 2771 Greeting Cards

Industry Group 278: Blankbooks, Looseleaf Binders, and Bookbinding

- 2782 Blankbooks, Looseleaf Binders and Devices
- 2789 Bookbinding and Related Work

Industry Group 279: Service Industries for the Printing Trade

- 2791 Typesetting
- 2796 Platemaking and Related Services

Major Group 28: Chemicals and Allied Products

Industry Group 281: Industrial Inorganic Chemicals

- 2812 Alkalies and Chlorine
- 2813 Industrial Gases
- 2816 Inorganic Pigments
- 2819 Industrial Inorganic Chemicals, Not Elsewhere Classified

Industry Group 282: Plastics Materials and Synthetic Resins, Synthetic

- 2821 Plastics Materials, Synthetic Resins, and Nonvulcanizable Elastomers
- 2822 Synthetic Rubber (Vulcanizable Elastomers)
- 2823 Cellulosic Manmade Fibers
- 2824 Manmade Organic Fibers, except Cellulosic

Industry Group 283: Drugs

- 2833 Medicinal Chemicals and Botanical Products
- 2834 Pharmaceutical Preparations
- 2835 In Vitro and In Vivo Diagnostic Substances
- 2836 Biological Products, except Diagnostic Substances

Industry Group 284: Soap, Detergents, and Cleaning Preparations; Perfumes, Cosmetics, and Other Toilet Preparations

- 2841 Soap and Other Detergents, except Specialty Cleaners
- 2842 Specialty Cleaning, Polishing, and Sanitation Preparations
- 2843 Surface Active Agents, Finishing Agents, Sulfonated Oils, and Assistants
- 2844 Perfumes, Cosmetics, and Other Toilet Preparations

Industry Group 285: Paints, Varnishes, Lacquers, Enamels, and Allied

- 2851 Paints, Varnishes, Lacquers, Enamels, and Allied Products

Industry Group 286: Industrial Organic Chemicals

- 2861 Gum and Wood Chemicals
- 2865 Cyclic Organic Crudes and Intermediates, and Organic Dyes and Pigments
- 2869 Industrial Organic Chemicals, Not Elsewhere Classified

Industry Group 287: Agricultural Chemicals

- 2873 Nitrogenous Fertilizers
- 2874 Phosphatic Fertilizers
- 2875 Fertilizers, Mixing Only
- 2879 Pesticides and Agricultural Chemicals, Not Elsewhere Classified

Industry Group 289: Miscellaneous Chemical Products

- 2891 Adhesives and Sealants
- 2892 Explosives
- 2893 Printing Ink
- 2895 Carbon Black
- 2899 Chemicals and Chemical Preparations, Not Elsewhere Classified

Major Group 29: Petroleum Refining and Related Industries

Industry Group 291: Petroleum Refining

- 2911 Petroleum Refining

Industry Group 295: Asphalt Paving and Roofing Materials

- 2951 Asphalt Paving Mixtures and Blocks
- 2952 Asphalt Felts and Coatings

Industry Group 299: Miscellaneous Products of Petroleum and Coal

- 2992 Lubricating Oils and Greases
- 2999 Products of Petroleum and Coal, Not Elsewhere Classified

Major Group 30: Rubber and Miscellaneous Plastics Products

Industry Group 301: Tires and Inner Tubes

- 3011 Tires and Inner Tubes

Industry Group 302: Rubber and Plastics Footwear

- 3021 Rubber and Plastics Footwear

Industry Group 305: Gaskets, Packing, and Sealing Devices and Rubber

- 3052 Rubber and Plastics Hose and Belting
- 3053 Gaskets, Packing, and Sealing Devices

Industry Group 306: Fabricated Rubber Products, Not Elsewhere Classified

- 3061 Molded, Extruded, and Lathe-Cut Mechanical Rubber Goods
- 3069 Fabricated Rubber Products, Not Elsewhere Classified

Industry Group 308: Miscellaneous Plastics Products

- 3081 Unsupported Plastics Film and Sheet
- 3082 Unsupported Plastics Profile Shapes
- 3083 Laminated Plastics Plate, Sheet, and Profile Shapes
- 3084 Plastics Pipe
- 3085 Plastics Bottles
- 3086 Plastics Foam Products
- 3087 Custom Compounding of Purchased Plastics Resins
- 3088 Plastics Plumbing Fixtures
- 3089 Plastics Products, Not Elsewhere Classified

Major Group 31: Leather and Leather Products

Industry Group 311: Leather Tanning and Finishing

- 3111 Leather Tanning and Finishing

Industry Group 313: Boot and Shoe Cut Stock and Findings

- 3131 Boot and Shoe Cut Stock and Findings

Industry Group 314: Footwear, except Rubber

- 3142 House Slippers
- 3143 Men's Footwear, except Athletic
- 3144 Women's Footwear, except Athletic
- 3149 Footwear, except Rubber, Not Elsewhere Classified

Industry Group 315: Leather Gloves and Mittens

- 3151 Leather Gloves and Mittens

Industry Group 316: Luggage

- 3161 Luggage

Industry Group 317: Handbags and Other Personal Leather Goods

- 3171 Women's Handbags and Purses
- 3172 Personal Leather Goods, except Women's Handbags and Purses

Industry Group 319: Leather Goods, Not Elsewhere Classified

- 3199 Leather Goods, Not Elsewhere Classified

Major Group 32: Stone, Clay, Glass, and Concrete Products

Industry Group 321: Flat Glass

- 3211 Flat Glass

Industry Group 322: Glass and Glassware, Pressed or Blown

- 3221 Glass Containers
- 3229 Pressed and Blown Glass and Glassware, Not Elsewhere Classified

Industry Group 323: Glass Products, Made of Purchased Glass

- 3231 Glass Products, Made of Purchased Glass

Industry Group 324: Cement, Hydraulic

- 3241 Cement, Hydraulic

Industry Group 325: Structural Clay Products

- 3251 Brick and Structural Clay Tile
- 3253 Ceramic Wall and Floor Tile
- 3255 Clay Refractories
- 3259 Structural Clay Products, Not Elsewhere Classified

Industry Group 326: Pottery and Related Products

- 3261 Vitreous China Plumbing Fixtures and China and Earthenware Fittings and Bathroom Accessories
- 3262 Vitreous China Table and Kitchen Articles
- 3263 Fine Earthenware (Whiteware) Table and Kitchen Articles
- 3264 Porcelain Electrical Supplies
- 3269 Pottery Products, Not Elsewhere Classified

Industry Group 327: Concrete, Gypsum, and Plaster Products

- 3271 Concrete Block and Brick
- 3272 Concrete Products, except Block and Brick
- 3273 Ready-Mixed Concrete
- 3274 Lime
- 3275 Gypsum Products

Industry Group 328: Cut Stone and Stone Products

- 3281 Cut Stone and Stone Products

Industry Group 329: Abrasive, Asbestos, and Miscellaneous

- 3291 Abrasive Products
- 3292 Asbestos Products
- 3295 Minerals and Earths, Ground or Otherwise Treated
- 3296 Mineral Wool
- 3297 Nonclay Refractories
- 3299 Nonmetallic Mineral Products, Not Elsewhere Classified

Major Group 33: Primary Metal Industries

Industry Group 331: Steel Works, Blast Furnaces, and Rolling and Finishing Mills

- 3312 Steel Works, Blast Furnaces (Including Coke Ovens), and Rolling Mills
- 3313 Electrometallurgical Products, except Steel
- 3315 Steel Wiredrawing and Steel Nails and Spikes
- 3316 Cold-Rolled Steel Sheet, Strip, and Bars
- 3317 Steel Pipe and Tubes

Industry Group 332: Iron and Steel Foundries

- 3321 Gray and Ductile Iron Foundries
- 3322 Malleable Iron Foundries
- 3324 Steel Investment Foundries
- 3325 Steel Foundries, Not Elsewhere Classified

Industry Group 333: Primary Smelting and Refining of Nonferrous

- 3331 Primary Smelting and Refining of Copper
- 3334 Primary Production of Aluminum
- 3339 Primary Smelting and Refining of Nonferrous Metals, except Copper and Aluminum

Industry Group 334: Secondary Smelting and Refining of Nonferrous

- 3341 Secondary Smelting and Refining of Nonferrous Metals

Industry Group 335: Rolling, Drawing, and Extruding of Nonferrous

- 3351 Rolling, Drawing, and Extruding of Copper
- 3353 Aluminum Sheet, Plate, and Foil
- 3354 Aluminum Extruded Products
- 3355 Aluminum Rolling and Drawing, Not Elsewhere Classified
- 3356 Rolling, Drawing, and Extruding of Nonferrous Metals, except Copper and Aluminum
- 3357 Drawing and Insulating of Nonferrous Wire

Industry Group 336: Nonferrous Foundries (castings)

- 3363 Aluminum Die-Castings
- 3364 Nonferrous Die-Castings, except Aluminum
- 3365 Aluminum Foundries
- 3366 Copper Foundries
- 3369 Nonferrous Foundries, except Aluminum and Copper

Industry Group 339: Miscellaneous Primary Metal Products

- 3398 Metal Heat Treating
- 3399 Primary Metal Products, Not Elsewhere Classified

Major Group 34: Fabricated Metal Products, except Machinery and Transportation Equipment

Industry Group 341: Metal Cans and Shipping Containers

- 3411 Metal Cans
- 3412 Metal Shipping Barrels, Drums, Kegs, and Pails

Industry Group 342: Cutlery, Handtools, and General Hardware

- 3421 Cutlery
- 3423 Hand and Edge Tools, except Machine Tools and Handsaws
- 3425 Saw Blades and Handsaws
- 3429 Hardware, Not Elsewhere Classified

Industry Group 343: Heating Equipment, except Electric and Warm Air;

- 3431 Enameled Iron and Metal Sanitary Ware
- 3432 Plumbing Fixture Fittings and Trim
- 3433 Heating Equipment, except Electric and Warm Air Furnaces

Industry Group 344: Fabricated Structural Metal Products

- 3441 Fabricated Structural Metal
- 3442 Metal Doors, Sash, Frames, Molding, and Trim Manufacturing
- 3443 Fabricated Plate Work (Boiler Shops)
- 3444 Sheet Metal Work
- 3446 Architectural and Ornamental Metal Work
- 3448 Prefabricated Metal Buildings and Components
- 3449 Miscellaneous Structural Metal Work

Industry Group 345: Screw Machine Products, and Bolts, Nuts, Screws, Rivets, and Washers

- 3451 Screw Machine Products
- 3452 Bolts, Nuts, Screws, Rivets, and Washers

Industry Group 346: Metal Forgings and Stampings

- 3462 Iron and Steel Forgings
- 3463 Nonferrous Forgings
- 3465 Automotive Stampings
- 3466 Crowns and Closures
- 3469 Metal Stampings, Not Elsewhere Classified

Industry Group 347: Coating, Engraving, and Allied Services

- 3471 Electroplating, Plating, Polishing, Anodizing, and Coloring
- 3479 Coating, Engraving, and Allied Services, Not Elsewhere Classified

Industry Group 348: Ordnance and Accessories, except Vehicles and Guided Missiles

- 3482 Small Arms Ammunition
- 3483 Ammunition, except for Small Arms
- 3484 Small Arms
- 3489 Ordnance and Accessories, Not Elsewhere Classified

Industry Group 349: Miscellaneous Fabricated Metal Products

- 3491 Industrial Valves
- 3492 Fluid Power Valves and Hose Fittings
- 3493 Steel Springs, except Wire
- 3494 Valves and Pipe Fittings, Not Elsewhere Classified
- 3495 Wire Springs
- 3496 Miscellaneous Fabricated Wire Products
- 3497 Metal Foil and Leaf
- 3498 Fabricated Pipe and Pipe Fittings
- 3499 Fabricated Metal Products, Not Elsewhere Classified

Major Group 35: Industrial and Commercial Machinery and Computer Equipment

Industry Group 351: Engines and Turbines

- 3511 Steam, Gas, and Hydraulic Turbines, and Turbine Generator Set Units
- 3519 Internal Combustion Engines, Not Elsewhere Classified

Industry Group 352: Farm and Garden Machinery and Equipment

- 3523 Farm Machinery and Equipment
- 3524 Lawn and Garden Tractors and Home Lawn and Garden Equipment

Industry Group 353: Construction, Mining, and Materials Handling

- 3531 Construction Machinery and Equipment
- 3532 Mining Machinery and Equipment, except Oil and Gas Field Machinery and Equipment
- 3533 Oil and Gas Field Machinery and Equipment
- 3534 Elevators and Moving Stairways
- 3535 Conveyors and Conveying Equipment
- 3536 Overhead Traveling Cranes, Hoists, and Monorail Systems
- 3537 Industrial Trucks, Tractors, Trailers, and Stackers

Industry Group 354: Metalworking Machinery and Equipment

- 3541 Machine Tools, Metal Cutting Types
- 3542 Machine Tools, Metal Forming Types
- 3543 Industrial Patterns
- 3544 Special Dies and Tools, Die Sets, Jigs and Fixtures, and Industrial Molds
- 3545 Cutting Tools, Machine Tool Accessories, and Machinists' Precision Measuring Devices
- 3546 Power-Driven Handtools
- 3547 Rolling Mill Machinery and Equipment
- 3548 Electric and Gas Welding and Soldering Equipment
- 3549 Metalworking Machinery, Not Elsewhere Classified

Industry Group 355: Special Industry Machinery, except Metalworking

- 3552 Textile Machinery
- 3553 Woodworking Machinery
- 3554 Paper Industries Machinery
- 3555 Printing Trades Machinery and Equipment

- 3556 Food Products Machinery
 - 3559 Special Industry Machinery, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 356: General Industrial Machinery and Equipment
- 3561 Pumps and Pumping Equipment
 - 3562 Ball and Roller Bearings
 - 3563 Air and Gas Compressors
 - 3564 Industrial and Commercial Fans and Blowers and Air Purification Equipment
 - 3565 Packaging Machinery
 - 3566 Speed Changers, Industrial High-Speed Drives, and Gears
 - 3567 Industrial Process Furnaces and Ovens
 - 3568 Mechanical Power Transmission Equipment, Not Elsewhere Classified
 - 3569 General Industrial Machinery and Equipment, Not Elsewhere

Industry Group 357: Computer and Office Equipment

- 3571 Electronic Computers
- 3572 Computer Storage Devices
- 3575 Computer Terminals
- 3577 Computer Peripheral Equipment, Not Elsewhere Classified
- 3578 Calculating and Accounting Machines, except Electronic Computers
- 3579 Office Machines, Not Elsewhere Classified

Industry Group 358: Refrigeration and Service Industry Machinery

- 3581 Automatic Vending Machines
- 3582 Commercial Laundry, Drycleaning, and Pressing Machines
- 3585 Air-Conditioning and Warm Air Heating Equipment and Commercial and Industrial Refrigeration Equipment
- 3586 Measuring and Dispensing Pumps
- 3589 Service Industry Machinery, Not Elsewhere Classified

Industry Group 359: Miscellaneous Industrial and Commercial

- 3592 Carburetors, Pistons, Piston Rings, and Valves
- 3593 Fluid Power Cylinders and Actuators
- 3594 Fluid Power Pumps and Motors
- 3596 Scales and Balances, except Laboratory
- 3599 Industrial and Commercial Machinery and Equipment, Not Elsewhere Classified

Major Group 36: Electronic and Other Electrical Equipment and Components, except Computer Equipment

Industry Group 361: Electric Transmission and Distribution Equipment

- 3612 Power, Distribution, and Specialty Transformers
- 3613 Switchgear and Switchboard Apparatus

Industry Group 362: Electrical Industrial Apparatus

- 3621 Motors and Generators
- 3624 Carbon and Graphite Products
- 3625 Relays and Industrial Controls
- 3629 Electrical Industrial Apparatus, Not Elsewhere Classified

Industry Group 363: Household Appliances

- 3631 Household Cooking Equipment
- 3632 Household Refrigerators and Home and Farm Freezers
- 3633 Household Laundry Equipment
- 3634 Electric Housewares and Fans
- 3635 Household Vacuum Cleaners
- 3639 Household Appliances, Not Elsewhere Classified

Industry Group 364: Electric Lighting and Wiring Equipment

- 3641 Electric Lamp Bulbs and Tubes
- 3643 Current-Carrying Wiring Devices
- 3644 Noncurrent-Carrying Wiring Devices
- 3645 Residential Electric Lighting Fixtures
- 3646 Commercial, Industrial, and Institutional Electric Lighting Fixtures
- 3647 Vehicular Lighting Equipment
- 3648 Lighting Equipment, Not Elsewhere Classified

Industry Group 365: Household Audio and Video Equipment, and Audio

- 3651 Household Audio and Video Equipment
- 3652 Phonograph Records and Prerecorded Audio Tapes and Disks

Industry Group 366: Communications Equipment

- 3661 Telephone and Telegraph Apparatus
- 3663 Radio and Television Broadcasting and Communications Equipment
- 3669 Communications Equipment, Not Elsewhere Classified

Industry Group 367: Electronic Components and Accessories

- 3671 Electron Tubes
- 3672 Printed Circuit Boards
- 3674 Semiconductors and Related Devices
- 3675 Electronic Capacitors
- 3676 Electronic Resistors
- 3677 Electronic Coils, Transformers, and Other Inductors
- 3678 Electronic Connectors
- 3679 Electronic Components, Not Elsewhere Classified

Industry Group 369: Miscellaneous Electrical Machinery, Equipment, and Supplies

- 3691 Storage Batteries
- 3692 Primary Batteries, Dry and Wet
- 3694 Electrical Equipment for Internal Combustion Engines
- 3695 Magnetic and Optical Recording Media
- 3699 Electrical Machinery, Equipment, and Supplies, Not Elsewhere Classified

Major Group 37: Transportation Equipment

Industry Group 371: Motor Vehicles and Motor Vehicle Equipment

- 3711 Motor Vehicles and Passenger Car Bodies
- 3713 Truck and Bus Bodies
- 3714 Motor Vehicle Parts and Accessories
- 3715 Truck Trailers
- 3716 Motor Homes

Industry Group 372: Aircraft and Parts

- 3721 Aircraft
- 3724 Aircraft Engines and Engine Parts
- 3728 Aircraft Parts and Auxiliary Equipment, Not Elsewhere Classified

Industry Group 373: Ship and Boat Building and Repairing

- 3731 Ship Building and Repairing
- 3732 Boat Building and Repairing

Industry Group 374: Railroad Equipment

- 3743 Railroad Equipment

Industry Group 375: Motorcycles, Bicycles, and Parts

- 3751 Motorcycles, Bicycles, and Parts

Industry Group 376: Guided Missiles and Space Vehicles and Parts

- 3761 Guided Missiles and Space Vehicles
- 3764 Guided Missile and Space Vehicle Propulsion Units and Propulsion Unit Parts
- 3769 Guided Missile Space Vehicle Parts and Auxiliary Equipment, Not Elsewhere Classified

Industry Group 379: Miscellaneous Transportation Equipment

- 3792 Travel Trailers and Campers
- 3795 Tanks and Tank Components
- 3799 Transportation Equipment, Not Elsewhere Classified

Major Group 38: Measuring, Analyzing, and Controlling Instruments; Photographic, Medical and Optical Goods; Watches and Clocks

Industry Group 381: Search, Detection, Navigation, Guidance, Aeronautical, and Nautical Systems, Instruments, and Equipment

- 3812 Search, Detection, Navigation, Guidance, Aeronautical, and Nautical Systems and Instruments

Industry Group 382: Laboratory Apparatus and Analytical, Optical, Measuring, and Controlling Instruments

- 3821 Laboratory Apparatus and Furniture
- 3822 Automatic Controls for Regulating Residential and Commercial Environments and Appliances
- 3823 Industrial Instruments for Measurement, Display, and Control of Process Variables; and Related Products
- 3824 Totalizing Fluid Meters and Counting Devices
- 3825 Instruments for Measuring and Testing of Electricity and Electrical Signals
- 3826 Laboratory Analytical Instruments
- 3827 Optical Instruments and Lenses
- 3829 Measuring and Controlling Devices, Not Elsewhere Classified

Industry Group 384: Surgical, Medical, and Dental Instruments and Supplies

- 3841 Surgical and Medical Instruments and Apparatus
- 3842 Orthopedic, Prosthetic, and Surgical Appliances and Supplies
- 3843 Dental Equipment and Supplies
- 3844 X-Ray Apparatus and Tubes and Related Irradiation Apparatus
- 3845 Electromedical and Electrotherapeutic Apparatus

Industry Group 385: Ophthalmic Goods

- 3851 Ophthalmic Goods

Industry Group 386: Photographic Equipment and Supplies

- 3861 Photographic Equipment and Supplies

Industry Group 387: Watches, Clocks, Clockwork Operated Devices, and Parts

- 3873 Watches, Clocks, Clockwork Operated Devices, and Parts

Major Group 39: Miscellaneous Manufacturing Industries

Industry Group 391: Jewelry, Silverware, and Plated Ware

- 3911 Jewelry, Precious Metal
- 3914 Silverware, Plated Ware, and Stainless Steel Ware
- 3915 Jewelers' Findings and Materials, and Lapidary Work

Industry Group 393: Musical Instruments

- 3931 Musical Instruments

Industry Group 394: Dolls, Toys, Games and Sporting and Athletic

- 3942 Dolls and Stuffed Toys
- 3944 Games, Toys, and Children's Vehicles, except Dolls and Bicycles
- 3949 Sporting and Athletic Goods, Not Elsewhere Classified

Industry Group 395: Pens, Pencils, and Other Artists Materials

- 3951 Pens, Mechanical Pencils, and Parts
- 3952 Lead Pencils, Crayons, and Artists' Materials
- 3953 Marking Devices
- 3955 Carbon Paper and Inked Ribbons

Industry Group 396: Costume Jewelry, Costume Novelties, Buttons, and Miscellaneous Notions, Except Precious Metal

- 3961 Costume Jewelry and Costume Novelties, except Precious Metal
- 3965 Fasteners, Buttons, Needles, and Pins

Industry Group 399: Miscellaneous Manufacturing Industries

- 3991 Brooms and Brushes
- 3993 Signs and Advertising Specialties
- 3995 Burial Caskets
- 3996 Linoleum, Asphalted-Felt-Base, and Other Hard Surface Floor Coverings, Not Elsewhere Classified
- 3999 Manufacturing Industries, Not Elsewhere Classified

DIVISION E: TRANSPORTATION, COMMUNICATIONS, ELECTRIC, GAS, AND SANITARY SERVICES

Major Group 40: Railroad Transportation

Industry Group 401: Railroads

- 4011 Railroads, Line-Haul Operating
- 4013 Railroad Switching and Terminal Establishments

Major Group 41: Local and Suburban Transit and Interurban Highway Passenger Transportation

Industry Group 411: Local and Suburban Passenger Transportation

- 4111 Local and Suburban Transit
- 4119 Local Passenger Transportation, Not Elsewhere Classified

Industry Group 412: Taxicabs

- 4121 Taxicabs

Industry Group 413: Intercity and Rural Bus Transportation

- 4131 Intercity and Rural Bus Transportation

Industry Group 414: Bus Charter Service

- 4141 Local Bus Charter Service
- 4142 Bus Charter Service, except Local

Industry Group 415: School Buses

- 4151 School Buses

Industry Group 417: Terminal and Service Facilities for Motor Vehicle

- 4173 Terminal and Service Facilities for Motor Vehicle Passenger Transportation

Major Group 42: Motor Freight Transportation and Warehousing

Industry Group 421: Trucking and Courier Services, except Air

- 4212 Local Trucking Without Storage
- 4213 Trucking, except Local
- 4214 Local Trucking with Storage
- 4215 Courier Services, except by Air

Industry Group 422: Public Warehousing and Storage

- 4221 Farm Product Warehousing and Storage
- 4222 Refrigerated Warehousing and Storage
- 4225 General Warehousing and Storage
- 4226 Special Warehousing and Storage, Not Elsewhere Classified

Industry Group 423: Terminal and Joint Terminal Maintenance

- 4231 Terminal and Joint Terminal Maintenance Facilities for Motor Freight Transportation

Major Group 43: United States Postal Service

Industry Group 431: United States Postal Service

- 4311 United States Postal Service

Major Group 44: Water Transportation

Industry Group 441: Deep Sea Foreign Transportation of Freight

- 4412 Deep Sea Foreign Transportation of Freight

Industry Group 442: Deep Sea Domestic Transportation of Freight

- 4424 Deep Sea Domestic Transportation of Freight

Industry Group 443: Freight Transportation on the Great Lakes – St. Lawrence Seaway

- 4432 Freight Transportation on the Great Lakes – St. Lawrence Seaway
- Industry Group 444: Water Transportation of Freight, Not Elsewhere
- 4449 Water Transportation of Freight, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 448: Water Transportation of Passengers
- 4481 Deep Sea Transportation of Passengers, except by Ferry
- 4482 Ferries
- 4489 Water Transportation of Passengers, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 449: Services Incidental to Water Transportation
- 4491 Marine Cargo Handling
- 4492 Towing and Tugboat Services
- 4493 Marinas
- 4499 Water Transportation Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 45: Transportation by Air

- Industry Group 451: Air Transportation, Scheduled, and Air Courier
- 4512 Air Transportation, Scheduled
- 4513 Air Courier Services
- Industry Group 452: Air Transportation, Nonscheduled
- 4522 Air Transportation, Nonscheduled
- Industry Group 458: Airports, Flying Fields, and Airport Terminal
- 4581 Airports, Flying Fields, and Airport Terminal Services

Major Group 46: Pipelines, except Natural Gas

- Industry Group 461: Pipelines, except Natural Gas
- 4612 Crude Petroleum Pipelines
- 4613 Refined Petroleum Pipelines
- 4619 Pipelines, Not Elsewhere Classified

Major Group 47: Transportation Services

- Industry Group 472: Arrangement of Passenger Transportation
- 4724 Travel Agencies
- 4725 Tour Operators
- 4729 Arrangement of Passenger Transportation, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 473: Arrangement of Transportation of Freight and Cargo
- 4731 Arrangement of Transportation of Freight and Cargo
- Industry Group 474: Rental of Railroad Cars
- 4741 Rental of Railroad Cars
- Industry Group 478: Miscellaneous Services Incidental to Transportation
- 4783 Packing and Crating
- 4785 Fixed Facilities and Inspection and Weighing Services for Motor Vehicle Transportation
- 4789 Transportation Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 48: Communications

- Industry Group 481: Telephone Communications
- 4812 Radiotelephone Communications
- 4813 Telephone Communications, except Radiotelephone
- Industry Group 482: Telegraph and Other Message Communications
- 4822 Telegraph and Other Message Communications
- Industry Group 483: Radio and Television Broadcasting Stations
- 4832 Radio Broadcasting Stations

- 4833 Television Broadcasting Stations
- Industry Group 484: Cable and Other Pay Television Services
- 4841 Cable and Other Pay Television Services
- Industry Group 489: Communications Services, Not Elsewhere Classified
- 4899 Communications Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 49: Electric, Gas, and Sanitary Services

Industry Group 491: Electric Services

- 4911 Electric Services

Industry Group 492: Gas Production and Distribution

- 4922 Natural Gas Transmission
- 4923 Natural Gas Transmission and Distribution
- 4924 Natural Gas Distribution
- 4925 Mixed, Manufactured, or Liquefied Petroleum Gas Production and/or

Industry Group 493: Combination Electric and Gas, and Other Utility

- 4931 Electric and Other Services Combined
- 4932 Gas and Other Services Combined
- 4939 Combination Utilities, Not Elsewhere Classified

Industry Group 494: Water Supply

- 4941 Water Supply

Industry Group 495: Sanitary Services

- 4952 Sewerage Systems
- 4953 Refuse Systems
- 4959 Sanitary Services, Not Elsewhere Classified

Industry Group 496: Steam and Air-conditioning Supply

- 4961 Steam and Air-Conditioning Supply

Industry Group 497: Irrigation Systems

- 4971 Irrigation Systems

DIVISION F: WHOLESALE TRADE

Major Group 50: Wholesale Trade-Durable Goods

Industry Group 501: Motor Vehicles and Motor Vehicle Parts and Supplies

- 5012 Automobiles and Other Motor Vehicles
- 5013 Motor Vehicle Supplies and New Parts
- 5014 Tires and Tubes
- 5015 Motor Vehicle Parts, Used

Industry Group 502: Furniture and Home Furnishings

- 5021 Furniture
- 5023 Home Furnishings

Industry Group 503: Lumber and Other Construction Materials

- 5031 Lumber, Plywood, Millwork, and Wood Panels
- 5032 Brick, Stone, and Related Construction Materials
- 5033 Roofing, Siding, and Insulation Materials
- 5039 Construction Materials, Not Elsewhere Classified

Industry Group 504: Professional and Commercial Equipment and Supplies

- 5043 Photographic Equipment and Supplies
- 5044 Office Equipment
- 5045 Computers and Computer Peripheral Equipment and Software
- 5046 Commercial Equipment, Not Elsewhere Classified
- 5047 Medical, Dental, and Hospital Equipment and Supplies
- 5048 Ophthalmic Goods
- 5049 Professional Equipment and Supplies, Not Elsewhere Classified

Industry Group 505: Metals and Minerals, except Petroleum

- 5051 Metals Service Centers and Offices
- 5052 Coal and Other Minerals and Ores

Industry Group 506: Electrical Goods

- 5063 Electrical Apparatus and Equipment Wiring Supplies, and Construction Materials
- 5064 Electrical Appliances, Television and Radio Sets
- 5065 Electronic Parts and Equipment, Not Elsewhere Classified

Industry Group 507: Hardware, and Plumbing and Heating Equipment

- 5072 Hardware
- 5074 Plumbing and Heating Equipment and Supplies (Hydronics)
- 5075 Warm Air Heating and Air-Conditioning Equipment and Supplies
- 5078 Refrigeration Equipment and Supplies

Industry Group 508: Machinery, Equipment, and Supplies

- 5082 Construction and Mining (except Petroleum) Machinery and Equipment
- 5083 Farm and Garden Machinery and Equipment
- 5084 Industrial Machinery and Equipment
- 5085 Industrial Supplies
- 5087 Service Establishment Equipment and Supplies
- 5088 Transportation Equipment and Supplies, except Motor Vehicles

Industry Group 509: Miscellaneous Durable Goods

- 5091 Sporting and Recreational Goods and Supplies
- 5092 Toys and Hobby Goods and Supplies
- 5093 Scrap and Waste Materials
- 5094 Jewelry, Watches, Precious Stones, and Precious Metals
- 5099 Durable Goods, Not Elsewhere Classified

Major Group 51: Wholesale Trade-Non-Durable Goods

Industry Group 511: Paper and Paper Products

- 5111 Printing and Writing Paper
- 5112 Stationery and Office Supplies
- 5113 Industrial and Personal Service Paper

Industry Group 512: Drugs, Drug Proprietaries, and Druggists' Sundries

- 5122 Drugs, Drug Proprietaries, and Druggists' Sundries

Industry Group 513: Apparel, Piece Goods, and Notions

- 5131 Piece Goods, Notions, and Other Dry Good
- 5136 Men's and Boy's Clothing and Furnishings
- 5137 Women's, Children's, and Infants' Clothing and Accessories
- 5139 Footwear

Industry Group 514: Groceries and Related Products

- 5141 Groceries, General Line
- 5142 Packaged Frozen Foods
- 5143 Dairy Products, except Dried or Canned
- 5144 Poultry and Poultry Products
- 5145 Confectionery
- 5146 Fish and Seafoods
- 5147 Meats and Meat Products
- 5148 Fresh Fruits and Vegetables
- 5149 Groceries and Related Products, Not Elsewhere Classified

Industry Group 515: Farm-product Raw Materials

- 5153 Grain and Field Beans
- 5154 Livestock
- 5159 Farm-Product Raw Materials, Not Elsewhere Classified

Industry Group 516: Chemicals and Allied Products

- 5162 Plastics Materials and Basic Forms and Shapes
- 5169 Chemicals and Allied Products, Not Elsewhere Classified

Industry Group 517: Petroleum and Petroleum Products

- 5171 Petroleum Bulk stations and Terminals
- 5172 Petroleum and Petroleum Products Wholesalers, except Bulk Stations and Terminals

Industry Group 518: Beer, Wine, and Distilled Alcoholic Beverages

- 5181 Beer and Ale
- 5182 Wine and Distilled Alcoholic Beverages

Industry Group 519: Miscellaneous Non-durable Goods

- 5191 Farm Supplies
- 5192 Books, Periodicals, and Newspapers
- 5193 Flowers, Nursery Stock, and Florists' Supplies
- 5194 Tobacco and Tobacco Products
- 5198 Paints, Varnishes, and Supplies
- 5199 Nondurable Goods, Not Elsewhere Classified

DIVISION G: RETAIL TRADE

Major Group 52: Building Materials, Hardware, Garden Supply, and Mobile Home Dealers

Industry Group 521: Lumber and Other Building Materials Dealers

- 5211 Lumber and Other Building Materials Dealers

Industry Group 523: Paint, Glass and Wallpaper Stores

- 5231 Paint, Glass, and Wallpaper Stores

Industry Group 525: Hardware Stores

- 5251 Hardware Stores

Industry Group 526: Retail Nurseries, Lawn and Garden Supply Stores

- 5261 Retail Nurseries, Lawn and Garden Supply Stores

Industry Group 527: Mobile Home Dealers

- 5271 Mobile Home Dealers

Major Group 53: General Merchandise Stores

Industry Group 531: Department Stores

- 5311 Department Stores

Industry Group 533: Variety Stores

- 5331 Variety Stores

Industry Group 539: Miscellaneous General Merchandise Stores

- 5399 Miscellaneous General Merchandise Stores

Major Group 54: Food Stores

Industry Group 541: Grocery Stores

- 5411 Grocery Stores

Industry Group 542: Meat and Fish (Seafood) Markets, Including Freezer Provisioners

- 5421 Meat and Fish (Seafood) Markets, Including Freezer Provisioners

Industry Group 543: Fruit and Vegetable Markets

- 5431 Fruit and Vegetable Markets

Industry Group 544: Candy, Nut, and Confectionery Stores

- 5441 Candy, Nut, and Confectionery Stores

Industry Group 545: Dairy Products Stores

- 5451 Dairy Products Stores

Industry Group 546: Retail Bakeries

- 5461 Retail Bakeries

Industry Group 549: Miscellaneous Food Stores

- 5499 Miscellaneous Food Stores

Major Group 55: Automotive Dealers and Gasoline Service Stations

Industry Group 551: Motor Vehicle Dealers (New and Used)

- 5511 Motor Vehicle Dealers (New and Used)

Industry Group 552: Motor Vehicle Dealers (Used only)

- 5521 Motor Vehicle Dealers (Used only)

Industry Group 553: Auto and Home Supply Stores

- 5531 Auto and Home Supply Stores

Industry Group 554: Gasoline Service Stations

- 5541 Gasoline Service Stations

Industry Group 555: Boat Dealers

- 5551 Boat Dealers

Industry Group 556: Recreational Vehicle Dealers

- 5561 Recreational Vehicle Dealers

Industry Group 557: Motorcycle Dealers

- 5571 Motorcycle Dealers

Industry Group 559: Automotive Dealers, Not Elsewhere Classified

- 5599 Automotive Dealers, Not Elsewhere Classified

Major Group 56: Apparel and Accessory Stores

Industry Group 561: Men's and Boys' Clothing and Accessory Stores

- 5611 Men's and Boys' Clothing and Accessory Stores

Industry Group 562: Women's Clothing Stores

- 5621 Women's Clothing Stores

Industry Group 563: Women's Accessory and Specialty Stores

- 5632 Women's Accessory and Specialty Stores

Industry Group 564: Children's and Infants' Wear Stores

- 5641 Children's and Infants' Wear Stores

Industry Group 565: Family Clothing Stores

- 5651 Family Clothing Stores

Industry Group 566: Shoe Stores

- 5661 Shoe Stores

Industry Group 569: Miscellaneous Apparel and Accessory Stores

- 5699 Miscellaneous Apparel and Accessory Stores

Major Group 57: Home Furniture, Furnishings, and Equipment Stores

Industry Group 571: Home Furniture and Furnishings Stores

- 5712 Furniture Stores
- 5713 Floor Covering Stores
- 5714 Drapery, Curtain, and Upholstery Stores
- 5719 Miscellaneous Home Furnishings Stores

Industry Group 572: Household Appliance Stores

- 5722 Household Appliance Stores

Industry Group 573: Radio, Television, Consumer Electronics, and Music Stores

- 5731 Radio, Television, and Consumer Electronics Stores
- 5734 Computer and Computer Software Stores
- 5735 Record and Prerecorded Tape Stores
- 5736 Musical Instrument Stores

Major Group 58: Eating and Drinking Places

Industry Group 581: Eating and Drinking Places

- 5812 Eating Places
- 5813 Drinking Places (Alcoholic Beverages)

Major Group 59: Miscellaneous Retail

Industry Group 591: Drug Stores and Proprietary Stores

- 5912 Drug Stores and Proprietary Stores

Industry Group 592: Liquor Stores

- 5921 Liquor Stores

Industry Group 593: Used Merchandise Stores

- 5932 Used Merchandise Stores

Industry Group 594: Miscellaneous Shopping Goods Stores

- 5941 Sporting Goods Stores and Bicycle Shops
- 5942 Book Stores
- 5943 Stationery Stores
- 5944 Jewelry Stores
- 5945 Hobby, Toy, and Game Shops
- 5946 Camera and Photographic Supply Stores
- 5947 Gift, Novelty, and Souvenir Shops
- 5948 Luggage and Leather Goods Stores
- 5949 Sewing, Needlework, and Piece Goods Stores

Industry Group 596: Nonstore Retailers

- 5961 Catalog and Mail-Order Houses
- 5962 Automatic Merchandising Machine Operators
- 5963 Direct Selling Establishments

Industry Group 598: Fuel Dealers

- 5983 Fuel Oil Dealers
- 5984 Liquefied Petroleum Gas (Bottled Gas) Dealers
- 5989 Fuel Dealers, Not Elsewhere Classified

Industry Group 599: Retail Stores, Not Elsewhere Classified

- 5992 Florists
- 5993 Tobacco Stores and Stands
- 5994 News Dealers and Newsstands
- 5995 Optical Goods Stores
- 5999 Miscellaneous Retail Stores, Not Elsewhere Classified

DIVISION H: FINANCE, INSURANCE, AND REAL ESTATE

Major Group 60: Depository Institutions

Industry Group 601: Central Reserve Depository Institutions

- 6011 Federal Reserve Banks
- 6019 Central Reserve Depository Institutions, Not Elsewhere Classified

Industry Group 602: Commercial Banks

- 6021 National Commercial Banks
- 6022 State Commercial Banks
- 6029 Commercial Banks, Not Elsewhere Classified

Industry Group 603: Savings Institutions

- 6035 Savings Institutions, Federally Chartered
- 6036 Savings Institutions, Not Federally Chartered

Industry Group 606: Credit Unions

- 6061 Credit Unions, Federally Chartered
- 6062 Credit Unions, Not Federally Chartered

Industry Group 608: Foreign Banking and Branches and Agencies of Foreign Banks

- 6081 Branches and Agencies of Foreign Banks
- 6082 Foreign Trade and International Banking Institutions

Industry Group 609: Functions Related to Depository Banking

- 6091 Non-deposit Trust Facilities
- 6099 Functions Related to Depository Banking, Not Elsewhere Classified

Major Group 61: Non-depository Credit Institutions

Industry Group 611: Federal and Federally-Sponsored Credit Agencies

- 6111 Federal and Federally-Sponsored Credit Agencies

Industry Group 614: Personal Credit Institutions

- 6141 Personal Credit Institutions

Industry Group 615: Business Credit Institutions

- 6153 Short-Term Business Credit Institutions, except Agricultural
- 6159 Miscellaneous Business Credit Institutions

Industry Group 616: Mortgage Bankers and Brokers

- 6162 Mortgage Bankers and Loan Correspondents
- 6163 Loan Brokers

Major Group 62: Security and Commodity Brokers, Dealers, Exchanges, and Services

Industry Group 621: Security Brokers, Dealers, and Flotation

- 6211 Security Brokers, Dealers, and Flotation Companies

Industry Group 622: Commodity Contracts Brokers and Dealers

- 6221 Commodity Contracts Brokers and Dealers

Industry Group 623: Security and Commodity Exchanges

- 6231 Security and Commodity Exchanges

Industry Group 628: Services Allied with the Exchange of Securities

- 6282 Investment Advice
- 6289 Services Allied with the Exchange of Securities or Commodities, Not Elsewhere Classified

Major Group 63: Insurance Carriers

Industry Group 631: Life Insurance

- 6311 Life Insurance

Industry Group 632: Accident and Health Insurance and Medical

- 6321 Accident and Health Insurance
- 6324 Hospital and Medical Service Plans

Industry Group 633: Fire, Marine, and Casualty Insurance

- 6331 Fire, Marine, and Casualty Insurance

Industry Group 635: Surety Insurance

- 6351 Surety Insurance

Industry Group 636: Title Insurance

- 6361 Title Insurance

Industry Group 637: Pension, Health, and Welfare Funds

- 6371 Pension, Health, and Welfare Funds

Industry Group 639: Insurance Carriers, Not Elsewhere Classified

- 6399 Insurance Carriers, Not Elsewhere Classified

Major Group 64: Insurance Agents, Brokers, and Service

Industry Group 641: Insurance Agents, Brokers, and Service

- 6411 Insurance Agents, Brokers, and Service

Major Group 65: Real Estate

Industry Group 651: Real Estate Operators (except Developers) and Lessors

- 6512 Operators of Nonresidential Buildings
- 6513 Operators of Apartment Buildings
- 6514 Operators of Dwellings Other than Apartment Buildings
- 6515 Operators of Residential Mobile Home Sites
- 6517 Lessors of Railroad Property
- 6519 Lessors of Real Property, Not Elsewhere Classified

Industry Group 653: Real Estate Agents and Managers

- 6531 Real Estate Agents and Managers

Industry Group 654: Title Abstract Offices

- 6541 Title Abstract Offices

Industry Group 655: Land Subdividers and Developers

- 6552 Land Subdividers and Developers, except Cemeteries
- 6553 Cemetery Subdividers and Developers

Major Group 67: Holding and Other Investment Offices

Industry Group 671: Holding Offices

- 6712 Offices of Bank Holding Companies
- 6719 Offices of Holding Companies, Not Elsewhere Classified

Industry Group 672: Investment Offices

- 6722 Management Investment Offices, Open-End
- 6726 Unit Investment Trusts, Face-Amount Certificate Offices, and Closed-End Management Investment Offices

Industry Group 673: Trusts

- 6732 Educational, Religious, and Charitable Trusts
- 6733 Trusts, except Educational, Religious, and Charitable

Industry Group 679: Miscellaneous Investing

- 6792 Oil Royalty Traders
- 6794 Patent Owners and Lessors
- 6798 Real Estate Investment Trusts
- 6799 Investors, Not Elsewhere Classified

DIVISION I: SERVICES

Major Group 70: Hotels, Rooming Houses, Camps, and Other Lodging Places

Industry Group 701: Hotels and Motels

- 7011 Hotels and Motels

Industry Group 702: Rooming and Boarding Houses

- 7021 Rooming and Boarding Houses

Industry Group 703: Camps and Recreational Vehicle Parks

- 7032 Sporting and Recreational Camps
- 7033 Recreational Vehicle Parks and Campsites

Industry Group 704: Organization Hotels and Lodging Houses, on Membership Basis

- 7041 Organization Hotels and Lodging Houses, on Membership Basis

Major Group 72: Personal Services

Industry Group 721: Laundry, Cleaning, and Garment Services

- 7211 Power Laundries, Family and Commercial
- 7212 Garment Pressing, and Agents for Laundries and Drycleaners
- 7213 Linen Supply
- 7215 Coin-Operated Laundries and Drycleaning
- 7216 Drycleaning Plants, except Rug Cleaning
- 7217 Carpet and Upholstery Cleaning
- 7218 Industrial Launderers
- 7219 Laundry and Garment Services, Not Elsewhere Classified

Industry Group 722: Photographic Studios, Portrait

- 7221 Photographic Studios, Portrait

Industry Group 723: Beauty Shops

- 7231 Beauty Shops

Industry Group 724: Barber Shops

- 7241 Barber Shops

Industry Group 725: Shoe Repair Shops and Shoeshine Parlors

- 7251 Shoe Repair Shops and Shoeshine Parlors

Industry Group 726: Funeral Service and Crematories

- 7261 Funeral Service and Crematories

Industry Group 729: Miscellaneous Personal Services

- 7291 Tax Return Preparation Services
- 7299 Miscellaneous Personal Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 73: Business Services

Industry Group 731: Advertising

- 7311 Advertising Agencies
- 7312 Outdoor Advertising Services
- 7313 Radio, Television, and Publishers' Advertising Representatives
- 7319 Advertising, Not Elsewhere Classified

Industry Group 732: Consumer Credit Reporting Agencies, Mercantile

- 7322 Adjustment and Collection Services
- 7323 Credit Reporting Services

Industry Group 733: Mailing, Reproduction, Commercial Art and Photography, and Stenographic Services

- 7331 Direct Mail Advertising Services
- 7334 Photocopying and Duplicating Services
- 7335 Commercial Photography

- 7336 Commercial Art and Graphic Design
- 7338 Secretarial and Court Reporting Services
- Industry Group 734: Services to Dwellings and Other Buildings
- 7342 Disinfecting and Pest Control Services
- 7349 Building Cleaning and Maintenance Services, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 735: Miscellaneous Equipment Rental and Leasing
- 7352 Medical Equipment Rental and Leasing
- 7353 Heavy Construction Equipment Rental and Leasing
- 7359 Equipment Rental and Leasing, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 736: Personnel Supply Services
- 7361 Employment Agencies
- 7363 Help Supply Services
- Industry Group 737: Computer Programming, Data Processing, and Other Computer Related Services
- 7371 Computer Programming Services
- 7372 Prepackaged Software
- 7373 Computer Integrated Systems Design
- 7374 Computer Processing and Data Preparation and Processing Services
- 7375 Information Retrieval Services
- 7376 Computer Facilities Management Services
- 7377 Computer Rental and Leasing
- 7378 Computer Maintenance and Repair
- 7379 Computer Related Services, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 738: Miscellaneous Business Services
- 7381 Detective, Guard, and Armored Car Services
- 7382 Security Systems Services
- 7383 News Syndicates
- 7384 Photofinishing Laboratories
- 7389 Business Services, Not Elsewhere Classified
- Major Group 75: Automotive Repair, Services, and Parking**
- Industry Group 751: Automotive Rental and Leasing, without Drivers
- 7513 Truck Rental and Leasing, without Drivers
- 7514 Passenger Car Rental
- 7515 Passenger Car Leasing
- 7519 Utility Trailer and Recreational Vehicle Rental
- Industry Group 752: Automobile Parking
- 7521 Automobile Parking
- Industry Group 753: Automotive Repair Shops
- 7532 Top, Body, and Upholstery Repair Shops and Paint Shops
- 7533 Automotive Exhaust System Repair Shops
- 7534 Tire Retreading and Repair Shops
- 7536 Automotive Glass Replacement Shops
- 7537 Automotive Transmission Repair Shops
- 7538 General Automotive Repair Shops
- 7539 Automotive Repair Shops, Not Elsewhere Classified
- Industry Group 754: Automotive Services, except Repair
- 7542 Carwashes
- 7549 Automotive Services, except Repair and Carwashes

Major Group 76: Miscellaneous Repair Services

Industry Group 762: Electrical Repair Shops

- 7622 Radio and Television Repair Shops
- 7623 Refrigeration and Air-Conditioning Service and Repair Shops
- 7629 Electrical and Electronic Repair Shops, Not Elsewhere Classified

Industry Group 763: Watch, Clock, and Jewelry Repair

- 7631 Watch, Clock, and Jewelry Repair

Industry Group 764: Reupholstery and Furniture Repair

- 7641 Reupholstery and Furniture Repair

Industry Group 769: Miscellaneous Repair Shops and Related Services

- 7692 Welding Repair
- 7694 Armature Rewinding Shops
- 7699 Repair Shops and Related Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 78: Motion Pictures

Industry Group 781: Motion Picture Production and Allied Services

- 7812 Motion Picture and Video Tape Production
- 7819 Services Allied to Motion Picture Production

Industry Group 782: Motion Picture Distribution and Allied Services

- 7822 Motion Picture and Video Tape Distribution
- 7829 Services Allied to Motion Picture Distribution

Industry Group 783: Motion Picture Theaters

- 7832 Motion Picture Theaters, except Drive-In
- 7833 Drive-In Motion Picture Theaters

Industry Group 784: Video Tape Rental

- 7841 Video Tape Rental

Major Group 79: Amusement and Recreation Services

Industry Group 791: Dance Studios, Schools, and Halls

- 7911 Dance Studios, Schools, and Halls

Industry Group 792: Theatrical Producers (except Motion Picture),

- 7922 Theatrical Producers (except Motion Picture) and Miscellaneous Theatrical Services
- 7929 Bands, Orchestras, Actors, and Other Entertainers and Entertainment Groups

Industry Group 793: Bowling Centers

- 7933 Bowling Centers

Industry Group 794: Commercial Sports

- 7941 Professional Sports Clubs and Promoters
- 7948 Racing, Including Track Operation

Industry Group 799: Miscellaneous Amusement and Recreation

- 7991 Physical Fitness Facilities
- 7992 Public Golf Courses
- 7993 Coin-Operated Amusement Devices
- 7996 Amusement Parks
- 7997 Membership Sports and Recreation Clubs
- 7999 Amusement and Recreation Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 80: Health Services

Industry Group 801: Offices and Clinics of Doctors of Medicine

- 8011 Offices and Clinics of Doctors of Medicine

Industry Group 802: Offices and Clinics of Dentists

- 8021 Offices and Clinics of Dentists

Industry Group 803: Offices and Clinics of Doctors of Osteopathy

- 8031 Offices and Clinics of Doctors of Osteopathy

Industry Group 804: Offices and Clinics of Other Health Practitioners

- 8041 Offices and Clinics of Chiropractors
- 8042 Offices and Clinics of Optometrists
- 8043 Offices and Clinics of Podiatrists
- 8049 Offices and Clinics of Health Practitioners, Not Elsewhere Classified

Industry Group 805: Nursing and Personal Care Facilities

- 8051 Skilled Nursing Care Facilities
- 8052 Intermediate Care Facilities
- 8059 Nursing and Personal Care Facilities, Not Elsewhere Classified

Industry Group 806: Hospitals

- 8062 General Medical and Surgical Hospitals
- 8063 Psychiatric Hospitals
- 8069 Specialty Hospitals, except Psychiatric

Industry Group 807: Medical and Dental Laboratories

- 8071 Medical Laboratories
- 8072 Dental Laboratories

Industry Group 808: Home Health Care Services

- 8082 Home Health Care Services

Industry Group 809: Miscellaneous Health and Allied Services, Not Elsewhere Classified

- 8092 Kidney Dialysis Centers
- 8093 Specialty Outpatient Facilities, Not Elsewhere Classified
- 8099 Health and Allied Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 81: Legal Services

Industry Group 811: Legal Services

- 8111 Legal Services

Major Group 82: Educational Services

Industry Group 821: Elementary and Secondary Schools

- 8211 Elementary and Secondary Schools

Industry Group 822: Colleges, Universities, Professional Schools, and Junior Colleges and Technical Institutes

- 8221 Colleges, Universities, and Professional Schools
- 8222 Junior Colleges and Technical Institutes

Industry Group 823: Libraries

- 8231 Libraries

Industry Group 824: Vocational Schools

- 8243 Data Processing Schools
- 8244 Business and Secretarial Schools
- 8249 Vocational Schools, Not Elsewhere Classified

Industry Group 829: Schools and Educational Services, Not Elsewhere Classified

- 8299 Schools and Educational Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 83: Social Services

Industry Group 832: Individual and Family Social Services

- 8322 Individual and Family Social Services

Industry Group 833: Job Training and Vocational Rehabilitation Services

- 8331 Job Training and Vocational Rehabilitation Services

Industry Group 835: Child Day Care Services

- 8351 Child Day Care Services

Industry Group 836: Residential Care

- 8361 Residential Care

Industry Group 839: Social Services, Not Elsewhere Classified

- 8399 Social Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 84: Museums, Art Galleries, and Botanical and Zoological Gardens

Industry Group 841: Museums and Art Galleries

- 8412 Museums and Art Galleries

Industry Group 842: Arboreta and Botanical or Zoological Gardens

- 8422 Arboreta and Botanical or Zoological Gardens

Major Group 86: Membership Organizations

Industry Group 861: Business Associations

- 8611 Business Associations

Industry Group 862: Professional Membership Organizations

- 8621 Professional Membership Organizations

Industry Group 863: Labor Unions and Similar Labor Organizations

- 8631 Labor Unions and Similar Labor Organizations

Industry Group 864: Civic, Social, and Fraternal Associations

- 8641 Civic, Social, and Fraternal Associations

Industry Group 865: Political Organizations

- 8651 Political Organizations

Industry Group 866: Religious Organizations

- 8661 Religious Organizations

Industry Group 869: Membership Organizations, Not Elsewhere Classified

- 8699 Membership Organizations, Not Elsewhere Classified

Major Group 87: Engineering, Accounting, Research, Management, and Related Services

Industry Group 871: Engineering, Architectural, and Surveying

- 8711 Engineering Services
- 8712 Architectural Services
- 8713 Surveying Services

Industry Group 872: Accounting, Auditing, and Bookkeeping Services

- 8721 Accounting, Auditing, and Bookkeeping Services

Industry Group 873: Research, Development, and Testing Services

- 8731 Commercial Physical and Biological Research
- 8732 Commercial Economic, Sociological, and Educational Research
- 8733 Noncommercial Research Organizations
- 8734 Testing Laboratories

Industry Group 874: Management and Public Relations Services

- 8741 Management Services
- 8742 Management Consulting Services
- 8743 Public Relations Services
- 8744 Facilities Support Management Services
- 8748 Business Consulting Services, Not Elsewhere Classified

Major Group 88: Private Households

Industry Group 881: Private Households

- 8811 Private Households

Major Group 89: Miscellaneous Services

Industry Group 899: Miscellaneous Services, Not Elsewhere Classified

- 8999 Miscellaneous Services, Not Elsewhere Classified

DIVISION J: PUBLIC ADMINISTRATION

Major Group 91: Executive, Legislative, and General Government, except Finance

Industry Group 911: Executive Offices

- 9111 Executive Offices

Industry Group 912: Legislative Bodies

- 9121 Legislative Bodies

Industry Group 913: Executive and Legislative Offices Combined

- 9131 Executive and Legislative Offices Combined

Industry Group 919: General Government, Not Elsewhere Classified

- 9199 General Government, Not Elsewhere Classified

Major Group 92: Justice, Public Order, and Safety

Industry Group 921: Courts

- 9211 Courts

Industry Group 922: Public Order and Safety

- 9221 Police Protection
- 9222 Legal Counsel and Prosecution
- 9223 Correctional Institutions
- 9224 Fire Protection
- 9229 Public Order and Safety, Not Elsewhere Classified

Major Group 93: Public Finance, Taxation, and Monetary Policy

Industry Group 931: Public Finance, Taxation, and Monetary Policy

- 9311 Public Finance, Taxation, and Monetary Policy

Major Group 94: Administration of Human Resource Programs

Industry Group 941: Administration of Educational Programs

- 9411 Administration of Educational Programs

Industry Group 943: Administration of Public Health Programs

- 9431 Administration of Public Health Programs

Industry Group 944: Administration of Social, Human Resource and Income Maintenance Programs

- 9441 Administration of Social, Human Resource and Income Maintenance Programs

Industry Group 945: Administration of Veteran's Affairs, except Health and Insurance

- 9451 Administration of Veterans' Affairs, except Health and Insurance

Major Group 95: Administration of Environmental Quality and Housing Programs

Industry Group 951: Administration of Environmental Quality

- 9511 Air and Water Resource and Solid Waste Management
- 9512 Land, Mineral, Wildlife, and Forest Conservation

Industry Group 953: Administration of Housing and Urban

- 9531 Administration of Housing Programs
- 9532 Administration of Urban Planning and Community and Rural Development

Major Group 96: Administration of Economic Programs

Industry Group 961: Administration of General Economic Programs

- 9611 Administration of General Economic Programs

Industry Group 962: Regulation and Administration of Transportation

- 9621 Regulation and Administration of Transportation Programs

Industry Group 963: Regulation and Administration of Communications, Electric, Gas, and Other Utilities

- 9631 Regulation and Administration of Communications, Electric, Gas, and Other Utilities

Industry Group 964: Regulation of Agricultural Marketing and Commodities

- 9641 Regulation of Agricultural Marketing and Commodities

Industry Group 965: Regulation, Licensing, and Inspection of Miscellaneous Commercial Sectors

- 9651 Regulation, Licensing, and Inspection of Miscellaneous Commercial Sectors

Industry Group 966: Space Research and Technology

- 9661 Space and Research and Technology

Major Group 97: National Security and International Affairs

Industry Group 971: National Security

- 9711 National Security

Industry Group 972: International Affairs

- 9721 International Affairs

Major Group 99: Nonclassifiable Establishments

Industry Group 999: Nonclassifiable Establishments

- 9999 Nonclassifiable Establishments